

**Vilniaus universiteto Teisės fakulteto
Privatinės teisės katedra**

Gedimino Gabnio
V kurso, komercinės teisės
studijų šakos studento

Magistro darbas

Franšizės ir licencinių sutarčių tarpusavio santykio ypatumai

Vadovas prof. dr. (HP) Vytautas Mizaras, LL.M.

Recenzentas lekt. dr. Mantas Rimkevičius

Vilnius

2017

TURINYS

ĮVADAS	2
1. FRANŠIZĖS IR LICENCINIŲ SUTARČIŲ BENDRAS APIBŪDINIMAS	5
1.1. Franšizės sutarties sąvoka ir samprata.....	5
1.1.1. Franšizės sutarties požymiai ir rūšys	7
1.2. Licencinės sutarties sąvoka ir samprata	12
1.2.1. Licencinės sutarties esminiai požymiai ir rūšys.....	14
2. FRANŠIZĖS IR LICENCINIŲ SUTARČIŲ TARPUSAVIO SANTYKIS	19
2.1. Franšizės ir licencinių sutarčių tikslas, subjektai, sutarčių formos bei registracijos ypatumai.....	19
2.2. Franšizės ir licencinių sutarčių dalykas, objektas ir jo ribos	23
2.2.1. Verslo sistema – savarankiškas licencinės sutarties dalykas ar ne?.....	25
2.3. Esminių franšizės ir licencinių sutarčių sąlygų tarpusavio santykis	26
2.3.1. Šalių susitarimo dėl sutarties dalyko kaip esminės sutarčių sąlygos tarpusavio santykis franšizės ir licencinėse sutartyse	27
2.3.2. Atlygintinumas, kaip esminė sąlyga, franšizės ir licencinių sutarčių santykio kontekste.....	29
2.3.3. Numanomos franšizės ir licencinių sutarčių sąlygos, dėl kurių paliekama teisė susitarti pačioms sutarčių šalims	31
2.4. Franšizės ir licencinių sutarčių šalių pareigų apimties santykis	32
2.4.1. Pagrindinės teisių turėtojo ir licenciaro pareigos	33
2.4.1.1. Pagrindinė licenciaro pareiga.....	33
2.4.1.2. Pagrindinės teisių turėtojo pareigos ir jų santykis su licenciaro pareigomis.....	34
2.4.2. Pagrindinės teisių naudotojo ir licenciato pareigos.....	40
2.4.2.1. Pagrindinė licenciato pareiga.....	40
2.4.2.2. Pagrindinės teisių naudotojo pareigos ir jų santykis su licenciato pareigomis.....	42
2.5. Apibendrinamosios išvados.....	48
3. LICENCINĖS SUTARTIES KVALIFIKAVIMAS FRANŠIZĖS SUTARTIMI	52
4. KITI SVARBŪS FRANŠIZĖS IR LICENCINIŲ SUTARČIŲ TARPUSAVIO SANTYKIO ASPEKTAI.....	57
IŠVADOS	66
ŠALTINIŲ SĄRAŠAS:	67
SANTRAUKA	73
SUMMARY	74

IVADAS

Temos aktualumas. Franšizės ir licencinės sutartys – tai dvi savarankiškos bei savita specifika pasižyminčios komercinių sutarčių rūšys, kurių reikšmė bei įtaka šių dienų verslo pasauliui vargu ar kas galėtų suabejoti. Nepaisant skirtingo šių sutarčių pobūdžio, jas vienija bei tarpusavio santykį vienareikšmiškai apsprendžia tai, kad šiomis sutartimis suteikiamos teisės kitiems asmenims naudotis intelektualinės nuosavybės objektais. Tačiau šalių tarpusavio santykius bei su jais susijusias pasekmes reglamentuojant tik franšizės sutarties atveju, o licencinės sutartis iš esmės paliekant savireguliacijai, licencinėmis sutartimis sukuriama jų dalyvių interesus tenkinantys tarpusavio ryšiai praktikoje gali esmingai priartėti ar net sutapti su išimtinai franšizės sutartims būdingais bruožais, dėl ko atriboti sutartis gali būti ypatingai sunku. Tačiau šiuo atveju nei doktrinoje, nei teismų praktikoje aiškių ir nedviprasmiškų gairių iki šiol nėra pateikta. Dėl šių priežasčių kyla ne tik teorinis, bet ir praktinis poreikis įvertinti franšizės ir licencinių sutarčių tarpusavio santykio problematiką, atskleisti jų sąlyčio taškus bei įvertinti kitus santykio ypatumus.

Magistro darbo **tikslas** – atlikti sisteminę franšizės ir licencinių sutarčių tarpusavio santykio analizę, kuri leistų tinkamai atriboti ir kvalifikuoti praktikoje susiklosčius šalių tarpusavio santykius. Minėtam tikslui pasiekti, darbe keliami šie **pagrindiniai uždaviniai**:

- (i) išanalizuoti franšizės ir licencinių sutarčių tarpusavio santykį;
- (ii) identifikuoti pagrindinius sutarčių panašumus bei skirtumus;
- (iii) įvertinti licencinės sutarties kvalifikavimo franšizės sutartimi galimybes;

Šio darbo **tyrimo objektas** – franšizės ir licencinių sutarčių tarpusavio santykis bei jų atribojimas, ryšium su sutartis reglamentuojančių nacionalinių teisės aktų ypatumais. Siekiant išskirti analizuojamų sutarčių panašumus bei skirtumus, darbe vertinamas sutarčių santykis subjektų, dalyko, taip pat esminių sutarčių sąlygų atžvilgiu. Atsižvelgiant į išimtinai franšizės sutarčiai būdingą šalių sutartinių santykių pobūdį, esminis dėmesys darbe skiriamas franšizės ir licencinių sutarčių šalių pareigų apimties santykio nustatymui ir jų analizei. Nustačius pagrindinius sutarčių sąlyčio taškus, vertinamos licencinės sutarties kvalifikavimo franšizės sutartimi galimybės, taip pat analizuojamas sutarčių santykis įstatyme įtvirtintų franšizės sutartims būdingų pasekmių atžvilgiu. Dėl ribotos apimties ir atskiros tematikos darbe neanalizuojamas franšizės ir licencinių sutarčių santykis konkurencijos teisės kontekste.

Tyrimo metodai. Darbe vyrauja sisteminis, analoginis bei lyginamasis teisės aiškinimo metodai. *Sisteminio* teisės aiškinimo metodo pagalba darbe atskleidžiami franšizės ir licencinėms sutartims taikomų bendrųjų prievolių ir sutarčių teisės normų taikymo ypatumai, įvertinamas jų santykis ir įtaka kiekvienai iš analizuojamų sutarčių, be to būtent šio metodo pagalba nagrinėjamos sutartys atribojamos viena nuo kitos. Taikant *analoginį* teisės aiškinimo metodą analizuojama kokie tarp licencinių sutarčių šalių susiklostę faktiniai teisiniai santykiai gali esmingai priartinti šias sutartis prie franšizės sutarčių. Analoginio tyrimo metodo pagalba taip pat vertinamas licencinių sutarčių santykis su franšizės sutartis reguliuojančiomis teisės normomis, tiriami bei analizuojami franšizės sutarčių teisinio reguliavimo ypatumai, galintys sukelti tapačias pasekmes licencinių sutarčių atveju. Taikant *lyginamąjį* teisės aiškinimo metodą analizuojamas nagrinėjamų sutarčių teisinio reglamentavimo santykis Lietuvoje bei kitose užsienio valstybėse. Lyginamojo teisės aiškinimo metodo pagalba nagrinėjant Europos Sąjungos teismų bei užsienio valstybių teismų praktiką, taip pat doktrininis šaltinius, tiriamas analizuojamų sutarčių tarpusavio ryšys, taip pat atskleidžiami ir vertinami Kontinentinei bei Bendrosios teisės tradicijos sistemoms giminingi franšizės ir licencinių sutarčių bruožai.

Originalumas. Susistemintos literatūros ir platesnių mokslinių tyrinėjimų, atskleidžiančių franšizės ir licencinių sutarčių tarpusavio santykį, pagrindinius sąlyčio taškus bei esminius skirtumus nei Lietuvos, nei užsienio teisės mokslininkų darbuose beveik nėra. Lietuvos teisės doktrinoje franšizės ir licencinių sutarčių santykį tik fragmentiškai yra pažymėjęs D. Švirinas¹, taip pat, nagrinėdamas probleminius prekių ženklo licencijavimo aspektus, trumpai aptaręs A. Želvys². Lietuvos teismų praktikoje nagrinėjamų sutarčių atribojimo klausimai iki šiol taip pat nebuvo kelti. Todėl darbe atliekama nuodugni franšizės ir licencinių sutarčių tarpusavio santykio analizė atskleidžia iš esmės nei doktrinoje, nei praktikoje nepalietus ir iki šiol nenagrinėtus sutarčių atribojimo aspektus, kurių praktinė reikšmė orientuota į ateitį, taip šiuo tiriamuoju darbu įnešant teisinio aiškumo bei apibrėžtumo vertinant bei atribojant franšizės ir licencinių sutarčių šalių tarpusavio santykius.

---

¹ ŠVIRINAS, D. *In. Civilinė teisė. Prievolių teisė*: vadovėlis (moksl. Red. Ambrasienė, D., Baranauskas, E.). Vilnius: Lietuvos teisės universiteto Leidybos centras, 2009.

² ŽELVYS, A. *Teisių į prekių ženklus licencijavimo probleminiai aspektai*: daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01S). Vilnius, Vilniaus universitetas, 2011.

Pagrindiniai šaltiniai. Pagrindiniai šiame darbe naudoti tyrimo šaltiniai yra nacionaliniai pozityviosios teisės aktai – Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas³ (toliau - CK) bei intelektinės nuosavybės teises reglamentuojantys įstatymai. Darbe lyginamuoju požiūriu remiamasi ir kitų valstybių teisės aktais, taip pat *soft law* šaltiniais. Kadangi tiriamoji problematika nėra sistemškai analizuota nei Lietuvos, nei užsienio teisės mokslininkų darbuose, esminis dėmesys skirtas franšizės ir licencinės sutartis paskirai analizuojančioms užsienio valstybių doktrinoms. Atsižvelgiant į franšizės sutarties kilmę, šios sutartinio bendradarbiavimo formos analizei daugiausia remiamasi bendrosios teisės tradicijos mokslininkų M. Mendelsohn ir J. D. Adams darbais. Tuo tarpu licencinės sutartys analizuojamos pasitelkiant J. Pagenberg, B. Geissler, A. I. Poltorak veikalus. Iš lietuvių autorių išskirtinas A. Želvys, kurio daktaro disertacija turėjo reikšmingos įtakos nagrinėjant conceptualius prekių ženklų licencijavimo ir franšizės sutarties tarpusavio santykio klausimus.

---

³ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74-2262.

1. FRANŠIZĖS IR LICENCINIŲ SUTARČIŲ BENDRAS APIBŪDINIMAS

1.1. Franšizės sutarties sąvoka ir samprata

Franšizės termino reikšmė, vertinant istoriniame kontekste, nebuvo vienoda, t. y. tokia, kaip ji suprantama dabar. Šio žodžio šaknys glūdį senovės prancūzų kalboje vartotame žodyje „*franch*“, kuris reiškė laisvas arba atleistas, o šis terminas Viduramžiais naudotas apibūdinant suvereno pavaldiniams suteikiamas išskirtines privilegijas⁴. Tuo tarpu šiandieninėje terminijoje franšizė (pranc. *franchise*) apibrėžiama kaip speciali lengvatinė sutartis, dažniausiai tarp prekybinės ir gamybinės organizacijų⁵. Tokia bendroji termino definicija atskleidžia franšizės sutarties, kaip tam tikro netradicinio civilinių teisinių santykių instrumento, pobūdį, kurio nūdienos sampratai, be kita ko, reikšmingais laikytini ir istoriniai veiksniai. Taigi, žvelgiant į franšizės sutarties, kaip sutartinio bendradarbiavimo formos, raidą, pirmieji šios sutarties kontūrai išryškėjo palyginti neseniai – XIX a. viduryje Jungtinėse Amerikos Valstijose, kuomet siuvimo mašinų gamybos įmonė „*Singer Sewing Machine Co*“ ir žemės ūkio naudmenų apdirbimo technikos gamintojas – „*McCormick*“ nusprendė savo produkciją platinti pasitelkiant išimtinių agentų tinklą. Analizuojamos verslo plėtros priemonės panaudojimą lėmė ribotos gamintojų galimybės išplėsti veiklą įnešant nuosavą kapitalą, todėl pasinaudodami prekių ženklų žinomumu, minėti gamintojai, bendradarbiaudami su skirtingose geografinėse srityse įsikūrusiais prekybininkais, siekė pritraukti jų investicijas platinant *Singer* ir *McCormick* produkciją⁶. Dėl verslininkams patrauklios formos, bėgant laikui franšizės sutarties institutas apėmė vis daugiau prekybos, pramonės bei paslaugų sektorių, o sėkminga verslo grandinės plėtra pasitelkiant franšizės sutartį, šiam leido gan greitai peržengti nacionalines ribas bei plačiai pasklisti pasaulyje⁷.

Pačia bendriausia prasme franšizės sutartį galima apibūdinti kaip komercinio bendradarbiavimo formą⁸ ar, atsižvelgiant į jos prigimtį, prekių bei paslaugų platinimo metodą⁹. Franšizės sutartimi sukuriama kompleksiniai sutartiniai santykiai, apimantys bei

---

⁴ HERO, M. *International Franchising: A Practitioner's Guide*. London: Globe Law and Business Publishing Ltd, 2010. p. 11.

⁵ VAITKEVIČIŪTĖ, V. *Tarptautinių žodžių žodynas*. Ketvirtas pataisytas ir papildytas leidimas. Vilnius: Žodynas, 2007. p. 356.

⁶ HERO, M. *International Franchising: A Practitioner's Guide*. London: Globe Law and Business Publishing Ltd, 2010. p. 11.

⁷ MENDELSON, M. *Franchising Law*. Richmond: Richmond Law & Tax Ltd, 2004. p. 28.

⁸ HERO, M. *International Franchising: A Practitioner's Guide*. London: Globe Law and Business Publishing Ltd, 2010. p. 13.

⁹ MENDELSON, M. *Franchising Law*. Richmond: Richmond Law & Tax Ltd, 2004. p. 1.

paskirstantys šalių teises ir pareigas, susijusias su teisių turėtojo išplėtos ir gavėjui perduodamos verslo sistemos naudojimu sutartyje nustatytu būdu, bei pasireiškiantys priegos prie išimtinių teisių visumos teisių naudotojui suteikimu, techninės ir komercinės pagalbos teikimu bei jo mokymu, taip pat pastarojo kontrole¹⁰. Tuo tarpu franšizės sutartimi perleistų teisių naudotojas įsipareigoja eksploatuoti, pagal teisių turėtojo nustatytą sistemą, verslo tikslais jam perleistą teisių visumą¹¹.

Lietuvos sutarčių teisei statutinis franšizės sutarties reglamentavimas tapo žinomas 2001 m. liepos 1 d. įsigaliojus CK, kurio XXXVII skyriuje buvo įtvirtintos franšizės sutartį reguliuojančios normos. Atkreiptinas dėmesys, kad tik nedaugelio Europos Sąjungos valstybių narių pozityvioji teisė franšizės sutartis išskiria kaip atskiras savarankiškas sutartis. Franšizės sutartys atpažįstamos Prancūzijos, jos pavyzdžiu reguliavimą adaptavusios Belgijos, taip pat Ispanijos, Italijos, Švedijos, Rumunijos ir Estijos civilinėje teisėje¹². Tačiau pastebėtina, kad iš minėtų valstybių tik Italijos, Rumunijos bei Estijos statutinėje teisėje įtvirtintas franšizės sutarčių reguliavimas yra artimiausias šios sutarties reglamentavimui Lietuvoje, kadangi tik šiose valstybėse iš franšizės sutarties kylantys teisiniai santykiai yra itin smulkiai sureguliuoti specialiomis normomis¹³. *Inter alia* franšizės sutartys įstatymo lygmeniu taip pat įtvirtintos ir daugumos nepriklausomybę atkūrusių postsovietinio bloko valstybių civilinėje teisėje, kurių civiliniai kodeksai buvo rengiami modelinio civilinio kodekso pavyzdžiu¹⁴. Tarp tokių valstybių paminėtinos Gruzija bei Moldova. Tuo tarpu nors Rusijos ir Ukrainos civilinė teisė taip pat išskiria franšizės sutarties esmę atitinkančią sutartį, tačiau pastarosiose valstybėse tokie tarp šalių susiklostantys santykiai įvardinami kaip atsirandantys komercinės koncesijos sutarties pagrindu¹⁵. Pastebėtina, kad Rusijos Federacijos civilinio kodekso LIV skyriuje¹⁶ numatytas komercinės koncesijos sutarties reglamentavimas yra itin panašus CK XXXVII skyriuje įtvirtintam franšizės sutarties įstatyminiam reguliavimui.

---

¹⁰ HERO, M. *International Franchising: A Practitioner's Guide*. London: Globe Law and Business Publishing Ltd, 2010. p. 22-23.

¹¹ *Ibid.* p. 21.

¹² ABELL, Philip Mark. *The Regulation of Franchising in the European Union* [interaktyvus]. London: Queen Mary, University of London, 2011. p. 91-95 [žiūrėta 2017 m. vasario 7 d.]. Prieiga per internetą: <<https://qmro.qmul.ac.uk/jspui/handle/123456789/2326>>

¹³ *Ibid.*

¹⁴ HERO, M. *International Franchising: A Practitioner's Guide*. London: Globe Law and Business Publishing Ltd, 2010. p. 16.

¹⁵ *Ibid.*

¹⁶ Civil Code of the Russian Federation (with the Amendments and Additions) 231-FZ of December 18, 2006 [interaktyvus, žiūrėta 2017 m. balandžio 3 d.]. prieiga per internetą: <<http://www.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/en/ru/ru083en.pdf>>

CK 6.766 str. 1 d. pateikiamoje sutarties definicijoje nurodyta, kad franšizės sutartimi viena šalis (teisių turėtojas) įsipareigoja perduoti už atlyginimą kitai šaliai (naudotojui) tam tikram terminui arba neterminuotai teisę naudotis verslo tikslais išimtinių teisių, priklausančių teisių turėtojui, visuma, o kita šalis įsipareigoja už tai mokėti sutartyje nustatytą atlyginimą. Doktrinoje nurodoma, kad toks teisių visumos perleidimas įmanomas iš esmės tik sėkmingai praktikoje veikiančio verslo modelio atveju¹⁷. Konceptiniu požiūriu toks komercinis bendradarbiavimas yra itin naudingas abiem sutarties šalims: teisių turėtojui suteikiama galimybė išplėsti vykdomą verslą, iš esmės neatliekant rizikingų investicijų bei neįkvojant papildomų finansinių išteklių, taip pat plėtoti firmos vardo ar prekės ženklo žinomumą, ar tiesiog išplėsti gamybos ar platinimo tinklą¹⁸. Tuo tarpu teisių naudotojas, net ir neturėdamas jokios patirties versle, pasinaudojant franšizės turėtojo teisių visuma, t. y. išvystytu verslo modeliu, intelektinės ir pramoninės nuosavybės objektais, sukaupia praktine patirtimi ir kitomis išimtinėmis teisėmis bei teisių turėtojui teikiant nuolatinę pagalbą, gali sėkmingai pradėti ir vystyti verslą¹⁹. Pažymėtina, kad franšizės sutarčiai, ta apimtimi, kiek jos neprieštaruja franšizės sutarties esmei bei CK įtvirtintam šios sutarties reguliavimui, taip pat taikomos ir CK šeštos knygos I – XVIII skyriuose įtvirtintos bendrosios prievolių bei sutarčių teisę reglamentuojančios normos.

1.1.1. Franšizės sutarties požymiai ir rūšys

Franšizės sutartį galima apibūdinti kaip dvišalę, t. y. apimančią abiejų šalių teises ir pareigas, atlygintinę, taip pat konsensualinę sutartį, kadangi šalių tarpusavio teisės ir pareigos atsiranda nuo sutarties sudarymo momento²⁰. Franšizės sutartis laikytina tęstinio, ilgalaikio, vykdymo sutartimi, nes, kaip pažymima mokslininkų darbuose, vidutiniškai ši sutartis sudaroma 5 metų ar ilgesniam laikotarpiui²¹, be abejo tokią sutarčių trukmę sąlygoja ir pats sukuriamų teisinių santykių pobūdis. Taip pat pažymėtina, kad šios sutarties šalimis gali būti tik verslininkai (CK 6.766 str. 3 d.), o franšizės sutarties formai nustatytas privalomos rašytinės formos reikalavimas (CK 6.767 str. 1 d.). Pateikta franšizės sutarties samprata neabejotinai leidžia šią sutartį laikyti komercinio pobūdžio

¹⁷ MENDELSON, M. *Franchising Law*. Richmond: Richmond Law & Tax Ltd, 2004. p. 1.

¹⁸ *Ibid.*

¹⁹ AMBRASIENĖ, D. et. al. *Civilinė teisė. Prievolių teisė: vadovėlis*. 4-oji laida. Vilnius: Lietuvos teisės universiteto Leidybos centras, 2009. p. 464.

²⁰ *Ibid.*

²¹ ADAMS, J. N.; HICKEY, J. B.; JONES, K. P. *Franchising*. 5th Edition. Haywards Heath: Tottel, 2006. p. 19.

sutartimi. Nors franšizės sutartis Europos kontinentinėje teisėje nelaikytina fiduciarine²², tačiau, teisės doktrinoje atkreipiamas dėmesys, kad atsižvelgiant į pačios franšizės sutarties sąlygojamą glaudų šalių tarpusavio bendradarbiavimą, toks ryšys, tikėtina, galėtų atitikti *intuitu persone* principu paremtą šalių santykių esmę²³. Kita vertus, Jungtinėse Amerikos Valstijose ši sutartis pripažįstama fiduciarine sutartimi²⁴.

Teisės doktrinoje sutinkama ganėtinai daug franšizės sutarčių rūšių, kurios gali būti klasifikuojamos pagal įvairius požymius, kaip: franšizės teisių turėtojo strategiją bei tikslus plėtojant franšizės sistemą (verslo formato, gaminio ir firmos vardo, konversijos, subfranšizės ir plėtos franšizės sutartys)²⁵, pagal dalyką (pagal tai, kokios išimtinės teisės suteikiamos sutartimi)²⁶, pagal franšizės sutarties pobūdį (pramoninė, distribucijos ir paslaugų franšizės sutartys)²⁷, taip pat išskiriamos tarptautinės franšizės sutartys (komercinio vieneto, teritorinės plėtos ir tinklo formavimo (subfranšizės) sutartys)²⁸. Be jau minėtų, žinomos ir kitos šio nagrinėjamo komercinio bendradarbiavimo sutarčių rūšys, tai: investavimo franšizės, pirmos kartos franšizės, produkto franšizės, mobilaus verslo franšizės, darbo vietų kūrimo franšizės²⁹. Nors teisės mokslininkų darbuose, be minėtų, taip pat sutinkamos ir kitos franšizės sutarčių rūšys, tačiau, atsižvelgiant į nagrinėjamos temos esmę bei tikslus, toliau darbe koncentruojamasi į verslo formato franšizės sutartis. Šių sutarčių pagrindu teisių turėtojas perleidžia suformuotą ir išvystytą verslo modelį – išimtinių teisių visumą, atpažįstamą iš franšizės davėjui priklausančio prekės ženklo, o šio verslo formato sklandi integracija bei tęstinumas paremtas aukšto lygio franšizės sutarties šalių tarpusavio bendradarbiavimu, apimančiu tęstinio pobūdžio teisių turėtojo vykdomą naudotojo veiklos priežiūrą, kontrolę, pagalbos teikimą, dėl ko teisių naudotojui kyla pareiga mokėti atlyginimą.

Atsižvelgiant į aptartą bendrąją franšizės sutarties charakteristiką, teisinėje literatūroje išskiriami tokie rėminiai franšizės sutarties požymiai, tai: (i) sistemos, apimančios *know-how*, dalykinę reputaciją, verslo formatą bei metodą, kuriais

---

²² MENDELSON, M. *Franchising Law*. Richmond: Richmond Law & Tax Ltd, 2004. p. 61.

²³ HERO, M. *International Franchising: A Practitioner's Guide*. London: Globe Law and Business Publishing Ltd, 2010. p. 22.

²⁴ *Supra*, note. 17. p. 58.

²⁵ KOTABE, M., HELSEN, K. *The Sage handbook of international marketing*. London, Sage Publications Ltd., 2009. p. 185.

²⁶ ŽELVYS, A. *Teisių į prekių ženklus licencijavimo probleminiai aspektai: daktaro disertacija*. Socialiniai mokslai, teisė (01S). Vilnius, Vilniaus universitetas, 2011. p. 200.

²⁷ HESSELNIK, M. W. et. al. *Principles of European Law on Commercial Agency, Franchise and Distribution Contracts*. Oxford: Oxford University Press, 2006. p. 211.

²⁸ HERO, M. *International Franchising: A Practitioner's Guide*. London: Globe Law and Business Publishing Ltd, 2010. p. 28.

²⁹ MENDELSON, M. *Franchising Law*. Richmond: Richmond Law & Tax Ltd, 2004. p. 4.

užtikrinamas verslo funkcionavimas, perdavimas; (ii) teisės naudoti skiriamąjį ženklą suteikimas; (iii) licencijų naudotis išimtinėmis teisėmis suteikimas; (iv) teisių gavėjo investicijų ir nuosavybės atskirumas, t. y. nepriklausomumas; (v) franšizės gavėjo priežiūra ir kontrolė; (vi) pagalbos teikimas teisių gavėjui; (vii) atlygintinumas³⁰. Kadangi minėti elementai išskiriami siekiant atskleisti franšizės sutarties sampratą, šioje darbo dalyje nebus pateikiama detalesnė jų charakteristika, tačiau būtent šiais franšizės sutarties sampratą charakterizuojančiais požymiais vadovaujamosi tolimesnėse darbo dalyse, todėl prie jų grįžtama analizuojant franšizės ir licencinių sutarčių tarpusavio santykį.

Tiesa, franšizės sampratos, o ypač ją identifikuojančių požymių, kontekste pažymėtina, kad nors franšizės sutarties gimtine neabejotinai galima laikyti Jungtines Amerikos Valstijas, tačiau šio verslo plėtros modelio sklaida, taip pat paskirų teisės tradicijų bei sistemų įtaka sąlygojo nors ir giminingą, tačiau nehomogenišką šio specifinio sutartinio instituto, teisinę koncepciją³¹, pasižyminčią esminių franšizės sutarties požymių netapatumu, kurie atsispindi paskirų sistemų teisinėje bazėje³². Neabejotinai esminiu, franšizės sampratos skirtumus sąlygojančiu, veiksmu laikytinas bendrosios teisės ir kontinentinės teisės tradicijų santykis. Štai Jungtinių Amerikos Valstijų Federalinės prekybos komisijos parengtame Franšizės Taisyklių (angl. *Rule of Franchising*) sąvade pateikiama aiškiai apibrėžta franšizės sutarties samprata, taip pat išskiriami pamatiniai šią sutartį kvalifikuojantys požymiai³³. Tuo tarpu didžiosios daugumos Europos civilinės teisės tradicijos valstybių statutinėje teisėje iš viso nėra įtvirtintas franšizės institutas, kadangi franšizė laikoma atipine sutartine bendradarbiavimo forma, kurios egzistavimas grindžiamas bendraisiais sutarčių teisės principais, o ypač – sutarčių laisvės principu³⁴. Dėl to, kaip minėta, tik nedaugelio Europos valstybių teisė numato įstatyminį franšizės sutarties reguliavimą bei pateikia statutinę sutarties sampratą³⁵.

Doktrininiuose šaltiniuose taip pat nurodoma, kad franšizės davėjo vykdoma teisių naudotojo kontrolės bei aktyvaus monitoringo funkcija labiausiai akcentuojama Jungtinių Amerikos Valstijų reglamentavime, kai tuo tarpu Europos Sąjungos teisė iš esmės šios

---

³⁰ HERO, M. *International Franchising: A Practitioner's Guide*. London: Globe Law and Business Publishing Ltd, 2010. p. 22-25.

³¹ *Ibid.* p. 14.

³² ABELL, P. M. *The Regulation of Franchising in the European Union* [interaktyvus]. London: Queen Mary, University of London, 2011. p. 66 [žiūrėta 2017 m. vasario 7 d.]. Prieiga per internetą: <<https://qmro.qmul.ac.uk/jspui/handle/123456789/2326>>

³³ MENDELSON, M. *Franchising Law*. Richmond: Richmond Law & Tax Ltd, 2004. p. 18-20.

³⁴ HERO, M. *International Franchising: A Practitioner's Guide*. London: Globe Law and Business Publishing Ltd, 2010. p. 15.

³⁵ ABELL, Philip Mark. *The Regulation of Franchising in the European Union* [interaktyvus]. London: Queen Mary, University of London, 2011. p. 91-95 [žiūrėta 2017 m. vasario 7 d.]. Prieiga per internetą: <<https://qmro.qmul.ac.uk/jspui/handle/123456789/2326>>

nuostatos nelaiko principine arba ją atskleidžia tik labai lakoniškai³⁶. Tačiau pabrėžiama, kad būtent šio elemento tinkamas įgyvendinimas franšizės sutarties atveju yra itin reikšmingas ir keliantis daug praktinių problemų franšizės sutarties šalių tarpusavio santykių tasei³⁷. Taip pat pažymima, kad tik nedaugelyje franšizės sutartį apibrėžiančių teisinių sąvokų aiškiai išskiriama verslo sistemos definicija, kuri dažniausiai painiojama su *know-how* ar kitomis perleidžiamomis išimtinio pobūdžio teisėmis³⁸.

Dėl aukščiau išvardintų priežasčių, atsižvelgiant į franšizės instituto tarptautinę sklaidą, gali kilti ganėtinai nemažai praktinių problemų, susijusių su sutarties vykdymu, šalių teisių ir pareigų turiniu ar tarpusavio ginčais, kuomet šalimis yra paskirų valstybių rezidentai. Kita vertus, minėtą potencialų teisinį neapibrėžtumą bei teisinio reglamentavimo asimetriją reikšmingai sumažina *soft law* šaltiniai, iš kurių galima paminėti Tarptautinio privatinės teisės unifikavimo instituto (angl. *International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT)*) (toliau - UNIDROIT)³⁹ parengtus Modelinės franšizės šalių ikisutartinių santykių teisės principus (angl. *Model Franchise Disclosure Law*). Šie principai ypač aktualūs kuomet franšizės sutartį siekia sudaryti paskirų valstybių verslo subjektai, kadangi, kaip nurodoma šiame dokumente, būtent tarptautinė franšizės sutarties plėtra ir buvo pagrindiniu rengėjų akstinu sukurti modelinę ikisutartinių santykių teisę⁴⁰.

Be minėto šaltinio, taip pat išskirtini Pasaulio franšizės tarybos (angl. *World Franchise Council*) ir Europos franšizės federacijos (angl. *European Franchise Federation*) parengti Etikos kodeksai⁴¹, kuriuose pateikiama franšizės sutarties definicija, taip pat išskiriamos pagrindinės franšizės sutarties šalių teisės ir pareigos. Nors Lietuvoje nėra jokių veikiančių asociacijų, kurios priklausytų bent vienai iš minėtų tarptautinių organizacijų⁴², tačiau praktiniu požiūriu šie šaltiniai visgi gali būti ypač naudingi šalims sudarant franšizės sutartį.

---

³⁶HERO, M. *International Franchising: A Practitioner's Guide*. London: Globe Law and Business Publishing Ltd, 2010. p. 22.

³⁷ *Ibid.* p. 23.

³⁸ *Ibid.*

³⁹ *International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT) Model Franchise Disclosure Law* [interaktyvus, žiūrėta 2017 m. vasario 5 d.]. prieiga per internetą: <<http://www.unidroit.org/instruments/franchising/model-law>>

⁴⁰ *Ibid.*

⁴¹ The European Code of Ethics for Franchising [interaktyvus, žiūrėta 2017 m. vasario 5 d.]. prieiga per internetą: <<http://www.eff-franchise.com/Data/Code%20of%20Ethics2.pdf>>

⁴² Duomenys apie Pasaulio Franšizės Tarybos ir Europos Franšizės Federacijos valstybes nares: The World Franchise Council [interaktyvus, žiūrėta 2017 m. vasario 4 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.worldfranchisecouncil.net/members.html>>, taip pat European Franchise Federation [interaktyvus, žiūrėta 2017 m. vasario 4 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.eff-franchise.com/Members.aspx?pid=44>>

Kaip jau minėta, atsižvelgiant į tai, kad franšizės sutartimi perduodamos ne pavienės, išimtinai teisių turėtojų priklausančios teisės, bet teisių, apimančių atitinkamą verslo formatą, visuma, franšizės sutartis laikytina mišria sutartimi, savyje talpinančia įvairių komercinėje apyvartoje naudojamų sutarčių, pavyzdžiui, licencinių, distribucijos, komercinio agentavimo, pirkimo – pardavimo, nuomos bei kitų sutarčių ryšių elementus⁴³. Dėl to, priklausomai nuo sutarties sąlygų, franšizės sutarčiai gali būti taikomos ir kitų sutarčių rūšis reglamentuojančios teisės normos⁴⁴. Nepaisant to franšizės sutartis laikytina savarankiška sutartimi ir negali būti tapatinama su kitomis savo pobūdžiu artimomis sutartimis, vien jau tuo pagrindu, kad dažnai minėtos sutartys yra tiesiog kompleksinės franšizės sutarties dalys⁴⁵. Pavyzdžiui, bendriausia prasme atribojant franšizės sutartį nuo distribucijos bei komercinio agentavimo sutarčių, kurios praktiniu bei teoriniu požiūriu laikytinos keliančiomis ganėtinai daug tapatumo problemų, takoskyrą nusako tokie elementai, kaip: verslo formato bei sistemos, apimančios intelektualinės ir pramoninės nuosavybės teisių objektus, praktinę patirtį bei dalykinę reputaciją, perdavimas franšizės gavėjui⁴⁶, aukštas pagalbos teikimo laipsnis bei franšizės gavėjo kontrolė⁴⁷, kai tuo tarpu minėtų elementų bei sutarčių šalių tarpusavio santykių sisteminė sąveika distribucijos bei komercinio agentavimo sutartyse apskritai nepasireiškia arba yra aptinkami tik paskiri jų požymiai. Distribucijos sutarties pagrindinis tikslas yra prekių ar paslaugų paskirstymas (CK 6.799 str.), o franšizės sutartimi suteikiama teisė naudotis sklandžiai veikiančiu teisių turėtojo verslo modeliu. Be to, priešingai nei distribucijos atveju, kur distributorius veikia išimtinai savo vardu (CK 6.796 str.), franšizės tinklas pasižymi itin dideliu vienodumo laipsniu, t. y. atskirti franšizės sutarties tinklo dalyvį nuo, pavyzdžiui, dukterinės įmonės yra iš esmės neįmanoma⁴⁸. Nors komercinio atstovavimo atveju, prekybos agentas nepriklausomas bei veikla atstovaujamojo vardu, dėl ko galėtų kilti asociacijų su teisių naudotoju, tačiau, kaip

---

⁴³ GAMET-POL, F. *Franchise Agreements within the European Community*. New York: Transnational Publishers, 1997. p. 13.

⁴⁴ RAMANAUSKAS, G., KRUKONYTĖ, V. Franšizės naudotojo teisių gynimo problemos Lietuvoje: apsauga nuo neteisėto žymens ar prekių ženklo naudojimo [interaktyvus]. *Juristas*, 2010, Nr. 10, p. 11-15 [žiūrėta 2017 m. sausio 10 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.buhalteris.lt/get.php?f.306904>>

⁴⁵ ABELL, P. M. *The Regulation of Franchising in the European Union* [interaktyvus]. London: Queen Mary, University of London, 2011. p. 66 [žiūrėta 2017 m. vasario 7 d.]. Prieiga per internetą: <<https://qmro.qmul.ac.uk/jspui/handle/123456789/2326>>

⁴⁶ HESSELNIK, M. W. et. al. *Principles of European Law on Commercial Agency, Franchise and Distribution Contracts*. Oxford: Oxford University Press, 2006. p. 210.

⁴⁷ ABELL, P. M. *The Regulation of Franchising in the European Union* [interaktyvus]. London: Queen Mary, University of London, 2011. p. 70 [žiūrėta 2017 m. vasario 7 d.]. Prieiga per internetą: <<https://qmro.qmul.ac.uk/jspui/handle/123456789/2326>>

⁴⁸ HESSELNIK, M. W. et. al. *Principles of European Law on Commercial Agency, Franchise and Distribution Contracts*. Oxford: Oxford University Press, 2006. p. 210.

pažymima teismų praktikoje⁴⁹, pagrindinis šios sutarties tikslas – sandorių sudarymas atstovaujamojo sąskaita (CK 2.158 str. 1 d.) ir už šią veiklą atstovui yra mokamas atlyginimas (CK 2.152 str.), o tai visiškai nebūdinga franšizės sutarčiai. Be to, skiriamuoju komercinio atstovavimo sutarties bruožu galima laikyti šios sutarties šalims būdingą fiduciarinių santykių pobūdį (CK 2.156 str. 1 p.), kuriuo nepasižymi franšizės sutarties šalių tarpusavio santykiai.

1.2. Licencinės sutarties sąvoka ir samprata

Licencija (lot. *licentia*) – sutartimi įformintas sutikimas panaudoti patentuotus išradimus, dizainus, kitus technikos laimėjimus arba kūrinius – autorinės teisės objektus⁵⁰. Mokslinėje literatūroje licencijavimas apibrėžiamas kaip sutartinis intelektinės nuosavybės plėtojimo ir eksploatavimo metodas, kurio pagalba, neperleidžiant nuosavybės teisių, trečiajam asmeniui suteikiamos naudoti teisių turėtojui priklausančios išimtinės teisės⁵¹. Licencinių sutarčių sampratai neišvengiamai aktualios šių sutarčių atsiradimo priežastys. Licencijos, kaip specifinės sutarčių rūšies, susiformavimą lėmė teisių turėtojų siekis civilinėje apyvartoje panaudoti įvairius, jiems priklausančius, intelektinės veiklos rezultatus bei iš to gauti ekonominę naudą. Tačiau esminiu kriterijumi galima išskirti tai, kad tokio perleidimo pagrindinis tikslas buvo suteikti teisę kitiems asmenims tik pasinaudoti išimtinių teisių savininkui priklausančiu bei saugomu intelektinės nuosavybės objektu, neperleidžiant ir neprarandant nuosavybės teisių į jį⁵². Vadinasi, atsižvelgiant į minėtą licencijos sąvoką, bendriausia prasme ji apibrėžtina kaip tam tikras specifinis leidimas, o pateikti apibrėžimai taip pat implikuoja licencija perleidžiamų naudoti objektų kilmę, kuriais laikytini intelektinės ir pramoninės nuosavybės teisės saugomi bei kiti, dėl savo specifinio pobūdžio apsaugos reikalaujantys, objektai.

---

⁴⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2011 m. kovo 28 d. nutartis civilinėje byloje Ž. B. v. UAB „JG Property developments“, Nr. 3K-3-137/2011, kat. 28.

⁵⁰ VAITKEVIČIŪTĖ, V. *Tarptautinių žodžių žodynas*. Keturias pataisytas ir papildytas leidimas. Vilnius: Žodynas, 2007. p. 646.

⁵¹ SHERMAN, A. J. *Franchising & Licensing: Two Powerful Ways to Grow Your Business in Any Economy* [interaktyvus]. 3th Edition. New York: Amacom, 2003. p. 372. [žiūrėta 2017 m. vasario 2 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.boostem.org/pdf/BUSINESS/Franchising_Licensing.pdf>

⁵² MANDERIEUX, L. *Secured Transactions as a Tool for Better Use of Intellectual Property Rights and of Intellectual Property Licensing (including Patent Licensing)* [Interaktyvus]. *Uniform Law Review*. Vol. 15, 2010. p. 450. [žiūrėta 2017 m. vasario 9 d.]. Prieiga per internetą: <http://heinonline.org/HOL/Page?handle=hein.journals/droit2010&div=29&start_page=447&collection=intyb&set_as_cursor=0&men_tab=srchresults#>>

Atsižvelgiant į licencine sutartimi perleidžiamo objekto pobūdį, nenuostabu, kad teisinėje Lietuvos bazėje licencines sutartis, kaip specifinį teisių perleidimo būdą, išskiria Lietuvos Respublikos Autorių teisių ir gretutinių teisių apsaugos įstatymas (toliau – ATGTĮ)⁵³, Prekių ženklų įstatymas (toliau – PŽĮ)⁵⁴, Dizaino įstatymas (toliau – DJ)⁵⁵, Patentų įstatymas (toliau – PJ)⁵⁶ taip pat Augalų veislių apsaugos įstatymas (toliau – AVĮ)⁵⁷, iš kurių turinio licenciją galima apibrėžti kaip tam tikrų išimtinių teisių savininko (licenciaro) suteikiamą leidimą kitam asmeniui (licenciatui) naudoti perleidžiamą išimtinių teisių objektą licencinėje sutartyje nustatytais sąlygomis. Tačiau nei vienas iš minėtų pramoninės nuosavybės teisių apsaugą reguliuojančių specialių įstatymų detaliau šios sutarties nereglamentuoja ir apsiriboja tik formalių nuostatų, susijusių su licencinės sutarties registravimo ypatumais atitinkamame pramoninės nuosavybės objektų registre, įtvirtinimu (pavyzdžiui DJ 41 str. 3 d.). Be to, atkreiptinas dėmesys, kad pagal ATGTĮ 39 str. 1 d. pateiktą bendrąjį autorinių sutarčių apibūdinimą, licencinė sutartis taip pat laikytina viena iš autorinių sutarčių rūšių⁵⁸. Tačiau akcentuotina, kad ATGTĮ 39 – 42 str. nuostatos, reguliuojančios autorines sutartis, gali būti taikomos tik tais atvejais, kuomet autorinių sutarčių šalimi yra autorius ar įstatyminis autorių teisių perėmėjas⁵⁹. Tuo tarpu, jei sutarties šalimi yra sutartinis autorių teisių perėmėjas, tokia sutartis negali būti laikoma autorine, nes jai nėra taikomos visos autorines sutartis reguliuojančios specialiosios normos, kurių tikslas yra autoriaus teisių apsauga⁶⁰. Apibendrinant pažymėtina, kad nagrinėjamų licencinių sutarčių atžvilgiu ATGTĮ nuostatos galėtų būti taikomos tik tada, jei licencinės sutartimi suteikiamos naudotis išimtinės autorinės teisės. Tuo tarpu licencijuojant autorinių teisių objektus antrinėje apyvartoje, kurioje nei viena iš licencinės sutarties šalių nėra autorių teisių savininkas, autorinė licencinė sutartis svarbi tuo, kad licenciaras (autorinės sutarties licenciatas) gali suteikti licenciatui teisę naudotis išimtinėmis teisėmis tik ta apimtimi, kiek jam pačiam yra suteikta autorinės licencinės sutarties pagrindu arba nustatyta sutartyje.

---

⁵³ Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių apsaugos įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 1999, Nr. 50-1598. 2 str. 10 d.

⁵⁴ Lietuvos Respublikos prekių ženklų įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 92-2844. 2 str. 31 d.

⁵⁵ Lietuvos Respublikos dizaino įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2002, Nr. 112-4980. 2 str. 10 d.

⁵⁶ Lietuvos Respublikos patentų įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 1994, Nr. 8-120. 2 str. 14 d.

⁵⁷ Lietuvos Respublikos augalų veislių apsaugos įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2001, Nr. 104-3701. 2 str. 9 d.

⁵⁸ MIZARAS, V. *Autorių teisė*. Monografija. II tomas. Vilnius: Justitia, 2009. p. 162.

⁵⁹ ŪSONIENĖ, J. *Autorių teisių perdavimo ypatybės*. Monografija. Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2008. p. 125.

⁶⁰ *Ibid.*

Pažymėtina, ir tai, kad licencinės sutarties, kaip specifinės sutarčių rūšies, CK taip pat neišskirta bei nereglamentuoja. Tačiau atkreiptinas dėmesys, kad išsamaus licencinių sutarčių reguliavimo nebuvimas yra būdingas ne tik Lietuvos sutarčių teisei, analogiška situacija atsispindi ir kitų šalių teisinėse bazėse. Dėl išvardintų priežasčių, mokslininkų darbuose vyrauja nuomonė, kad analizuojamų sutarčių sudarymą, vykdymą bei jų pabaigą nustatančios taisyklės laikytinos bendrosios sutarčių teisės reglamentavimo objektu⁶¹. Todėl pagrįstai teigtina, kad licencinėms sutartims, kaip civilinėms sutartims, taikytinos bendrosios prievolių ir sutarčių teisės nuostatos, įtvirtintos CK. Toks licencinių sutarčių reglamentavimo nebuvimas sąlygoja itin plačią šios sutarties šalių sutartinių santykių apimtį, kuri iš esmės priklauso išimtinai tik nuo licenciaro bei licenciato valios.

1.2.1. Licencinės sutarties esminiai požymiai ir rūšys

Atsižvelgiant į specifinį analizuojamos sutarties pobūdį, taip pat jos esmę, licencinę sutartį galima apibūdinti kaip dvišalę, konsensualinę sutartį, kadangi abi sutarties šalys saisto priešpriešinės teisės ir pareigos, kurių atsiradimas siejamas ne su veiksmų atlikimu, bet su sutarties sudarymo momentu⁶². Licencinė sutartis laikytina atlygintine arba neatlygintine sutartimi, kurios šalimis gali būti ir fiziniai, ir juridiniai asmenys. Nors įstatymuose atlygintinumo kriterijus nėra išskirtas (išskyrus ATGTĮ 39 str. 1 d.), tačiau žinant sutartimi suteikiamų išimtinių teisių pobūdį bei licencinės sutarties tikslą, neabejotina, kad didžioji dauguma licencinių sutarčių vis dėlto numatys licenciato pareigą mokėti licenciarui⁶³. Kadangi licencinės sutarties tikslas – suteikti teisę naudotis licenciarui priklausančiomis išimtinėmis teisėmis, šią sutartį taip pat galima laikyti kauzaliniu sandoriu⁶⁴. Kaip ir franšizės sutartis, licencija taip pat nelaikytina fiduciarine sutartimi, kadangi dėl savo specifinės prigimties, t. y. kaip išimtinių intelektinės bei pramoninės nuosavybės teisių perleidimo priemonės, licencine sutartimi susaistomų šalių tarpusavio ryšiai neatitinka fiduciarinių santykių atžvilgiu esmine laikytinos lojalumo pareigos⁶⁵. Kitaip tariant, dažniausiai licencinių sutarčių pagrindu teisiniai santykiai tarp šalių sukuriama remiantis įprasta verslo praktika. Aplinkybė, kad licencine sutartimi

⁶¹ COLLINS, C. R., FRANCIS, H. W. *Cases and Materials on Patent Law: including Trade Secrets, Copyrights, Trademarks*. 5th Edition. USA: West Group, 2002. p. 775.

⁶² MIKELĖNAS, V., et al. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras*. Šeštoji knyga. Prievolių teisė (I). Vilnius: Justitia, 2001. p. 200.

⁶³ KOTABE, M., HELSEN, K. *The Sage handbook of international marketing*. London, Sage Publications Ltd., 2009. p. 185.

⁶⁴ VILEITA, A., et al. *Civilinė teisė. Bendroji dalis: vadovėlis*. Vilnius: Justitia, 2009. p. 325.

⁶⁵ MENDELSON, M. *Franchising Law*. Richmond: Richmond Law & Tax Ltd, 2004. p. 59.

licenciaras suteikia teisę tam tikrą laikotarpį naudoti jam priklausančias išimtinės teises, tačiau jų neperduoda, leidžia teigti, kad licencinė sutartis laikytina tęstinio, dažniausiai ilgalaikio, vykdymo sutartimi.

Pažymėtina, kad nors licencinių sutarčių kategoriją išskiria tik minėtų intelektualinės ir pramoninės nuosavybės teisių apsaugą reguliuojančių įstatymų normos, tačiau tai jokiū būdu neapima viso licencijuojamų objektų rato, kadangi itin dažnu licencinių sutarčių pagrindu perleidžiamu civilinės apyvartos objektu taip pat gali būti komercinės paslaptys, nepatentuotos gamybinės technologijos, *know-how* ar bet koks kitas tam tikrą vertę turintis nematerialus komercinis turtas⁶⁶. Poreikį licencijuoti šiuos išimtinių teisių objektus sąlygoja kelios priežastys. Pirma, bendriausia prasme komercinės paslaptys, kaip ir kiti išimtinių teisių objektai, turi komercinę, praktinę, technologinę ar kitokią vertę, dėl ko jų apyvarta vienareikšmiškai naudinga abiem sutarties šalims. Antra, komercinių paslapčių perdavimu yra užtikrinamas kitų tampa susijusių licencijuojamų teisių įgyvendinimas⁶⁷. Pavyzdžiui, suteikiant teisę naudoti patentą, taip pat perduodama ir *know-how*, tam, kad licenciatas galėtų tinkamai realizuoti patento licencijos pagrindu įgytas teises. Trečia, poreikį licencijuoti taip pat lemia ir savarankiškas kai kurių neapsaugotų išimtinių teisių objektų pritaikomumas praktikoje – pavyzdžiui, nepatentuotų gamybinių technologijų. Taigi pažymėtina, kad licencinių sutarčių dalyku gali būti pakankamai platus teisių spektras, jei šias teises galima identifikuoti pagal jų išimtinumą bei priklausymą konkrečiam asmeniui (licenciarui)⁶⁸. Tačiau svarbu atkreipti dėmesį, kad licenciaru šiuo atveju turėtų būti laikytinas ne tik suteikiamų išimtinių teisių savininkas, bet ir licencijuojamų išimtinių teisių licenciatas, kuriam suteikta teisė taip pat ir sublicencijuoti.

Analizuojant atskirus intelektualinės bei pramoninės nuosavybės teises reguliuojančius įstatymus, taip pat doktrininę medžiagą, išskirtinos įvairios licencinių sutarčių rūšys, kurias galima grupuoti pagal vienus ar kitus požymius, kaip forma (žodinės arba rašytinės sutartys), išimtinumas (išimtinės (angl. *exclusive*) ir neišimtinės (angl. *non-exclusive*) sutartys), patentuotumas (patentinės ir nepatentinės sutartys), valios laisvė

---

⁶⁶ CK 1.116 str. 1 d. komentare nurodyta, kad komercine paslaptimi yra ūkio subjektui priklausanti ir viešai neatskleista techninė, technologinė, komercinė ar organizacinė informacija, dėl kurios slaptumo išsaugojimo ūkio subjektas imasi tam tikrų priemonių. Žr. MIKELĖNAS, V.; VILEITA, A.; ir TAMINSKAS, A. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras*. Pirmoji knyga. Bendrosios nuostatos. Vilnius: Justitia, 2001. p. 238.

⁶⁷ PAGENBERG, J.; GEISLER, B. *License Agreements: Patents, Utility Models, Know-how, Computer Software*. 3th Edition. Berlin: Heymann, 1991. p. 233.

⁶⁸ ŽELVYS, A. *Teisių į prekių ženklus licencijavimo probleminiai aspektai*: daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01S). Vilnius, Vilniaus universitetas, 2011. p. 58.

(savanoriškos bei priverstinės)⁶⁹. Tiesa, šiuo atveju derėtų pažymėti, kad ne visi išimtinių teisių objektai gali būti priverstinai licencijuojami. Štai Sutarties dėl intelektinės nuosavybės teisių aspektų, susijusių su prekyba (toliau – TRIPS Sutartis)⁷⁰ 21 str. draudžia Valstybėms Narėms numatyti tokį reguliavimą, kuris leistų privalomą prekių ženklų licencijavimą. Be jau minėtų, taip pat galima išskirti ir kitas licencinių sutarčių rūšis – viešąsias (angl. *public*), abipuses (angl. *cross-license*), įpareigojančiąsias, sublicencines ir pilnutines⁷¹.

Nors licencinės sutartys pasižymi itin plačia rūšių įvairove, tačiau tiriamojo darbo kontekste dėl savo specifikos aktualios išimtinės bei neišimtinės licencinės sutartys. Lietuvos teisinėje bazėje šių licencinių sutarčių rūšių sąvoka atskleista ATGTĮ 2 str. 31 d., iš kurios turinio matyti, kad neišimtinė licencija licenciaras suteikia licenciatui teisę naudoti licencijos dalyką pasilikdamas teisę suteikti tokią teisę kitiems asmenims ir pats naudoti licencijos dalyką. Doktrinoje pažymima, kad neišimtinės licencijos savo ruožtu dar gali būti skirstomos į paprastąsias (angl. *simple*), kuriomis licenciatui suteikiama teisė naudoti išimtinių teisių objektą, taip pat išsaugant teisę šį objektą licencijuoti ir kitiems asmenims, taip pat vienasmenes (angl. *sole*), kuomet teisė naudotis išimtinių teisių objektu suteikiama tik vienam licenciatui, tačiau teisę naudotis objektu išsaugo ir licenciaras⁷². Išimtinė licencija – tokia licencija, pagal kurią licenciaras, suteikęs licenciatui teisę naudoti licencijos dalyką, netenka teisės suteikti tokias pačias licencijas kitiems asmenims ir neturi teisės pats naudoti licencijos dalyką licenciatui perduotų teisių dalyje (ATGTĮ 2 str. 31 d.). Visos licencinės sutartys laikomos neišimtinėmis, nebent dėl išimtinumo šalys yra konkrečiai susitarusios licencinėje sutartyje. Šis licencinių sutarčių skirstymas svarbus tuo, kad išimtiniai licenciatai gali patys naudoti licencijuojamą objektą, taip pat drausti kitiems asmenims, įskaitant ir licenciarą, juo naudotis bei, jei numatyta sutartyje, sublicencijuoti naudojamą išimtinių teisių objektą. Be to, išimtiniai licenciatai gali savarankiškai kreiptis į teismą ir pasinaudoti visais įstatyme įtvirtintais teisių gynimo būdais (pavyzdžiui: PŽĮ 50 str. 1 d., DĮ 47 str. 1 d.). Tuo tarpu neišimtiniai licenciatai turi teisę tik naudotis išimtinių teisių objektu. Be to, kaip pastebi A. Želvys, neišimtinio licenciatas teisė kreiptis į teismą dėl trečiųjų asmenų atlikto pažeidimo gali

---

⁶⁹ ŽELVYS, A. *Teisių į prekių ženklus licencijavimo probleminiai aspektai*: daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01S). Vilnius, Vilniaus universitetas, 2011. p. 47.

⁷⁰ Pasaulio prekybos organizacijos steigimo sutarties 1C priedas „Sutartis dėl intelektinės nuosavybės teisių aspektų, susijusių su prekyba (TRIPS)“. *Valstybės žinios*, 2001 m. gegužės 21 d. Nr. 46-1620.

⁷¹ KASPERAVIČIUS, P.; ULOZAS, R. V. *Intelektinė nuosavybė*. Šiauliai: VŠĮ Šiaulių universiteto leidykla, 2007. p. 160-161.

⁷² ŽELVYS, A. *Teisių į prekių ženklus licencijavimo probleminiai aspektai*: daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01S). Vilnius, Vilniaus universitetas, 2011. p. 51.

būti realizuojama tik per licenciarą, nebent dėl šios teisės šalys yra kitaip susitarusios licencinėje sutartyje⁷³. Doktrinoje pastebima, kad šalių susitarimas dėl išimtinumo taip pat sąlygoja ir didesnę licencinės sutarties kainą⁷⁴.

Nors licencinė sutartis dėl savo pobūdžio laikytina panašia į kitas sutartis, pavyzdžiui, nuomos ar panaudos, tačiau dėl specifinės prigimties ji nepriskirtina jokiai kitai sutarčių rūšiai ir laikytina *sui generis* sutartimi⁷⁵. Šią išvadą leidžia daryti esminiai analizuojamos sutarties bruožai, iš kurių galima išskirti sutarties tikslą, perleidžiamo objekto pobūdį bei sutarties dalyką. Kaip jau minėta, licencine sutartimi licenciatui tik suteikiama teisė naudoti licenciarui priklausantį išimtinių teisių objektą sutartyje nustatytais sąlygomis. Pavyzdžiui, lyginant su kitų sutarčių rūšimis, tiek nuomos, tiek licencinių sutarčių atveju, bendriausia prasme, galima kalbėti apie tam tikrų, nuosavybės teise priklausančių, objektų perleidimą laikinai jais naudotis kitiems asmenims⁷⁶. Tačiau abiejų šių sutarčių objektai skiriasi. Štai nuomos sutarties atveju, objektu laikytina teisė į tam tikrą turtą – materialų daiktą, tuo tarpu licencinės sutarties dalykas – teisė į specifinį nematerialų turtą, pavyzdžiui patentą. Taigi, nors nuosavybės sąvoka apima ir materialinę, ir intelektualinę nuosavybę⁷⁷, tačiau šių nuosavybės teisės rūšių objektai laikytini savarankiškais bei negali būti prilyginami vienas kitam dėl savo pobūdžio, taikomų teisių savininko gynybos būdų ir kitų veiksnių⁷⁸. Minėtos aplinkybės leidžia aiškiai atriboti nuomos bei licencinių sutarčių dalykus. Kaip matyti iš CK 6.477 str. 1 d. pateiktos nuomos sampratos, šios sutarties atveju perduodamos teisės valdyti ir naudotis tik materialiu turtu. Tuo tarpu intelektualinės ar pramoninės nuosavybės teisių objektai, dėl jų nematerialios prigimties, negali būti nuomos sutarties dalyku. Dėl aukščiau aptartų požymių, licencinės sutartys laikytinos savarankiškais sutartimis, kurių kilmės nelėmė

---

⁷³ ŽELVYS, A. *Teisių į prekių ženklus licencijavimo probleminiai aspektai*: daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01S). Vilnius, Vilniaus universitetas, 2011. p. 54.

⁷⁴ SMITH, G. P.; PARR, R. L. *Intellectual Property: Valuation, Exploitation and Infringement Damages* [interaktyvus]. New Jersey: John Wiley & Sons. 2005. p. 649 [žiūrėta 2017 m. vasario 22 d.]. Prieiga per internetą: < <http://s1.downloadmienphi.net/file/downloadfile4/206/1391170.pdf> >

⁷⁵ ŽELVYS, A. *Teisių į prekių ženklus licencijavimo probleminiai aspektai*: daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01S). Vilnius, Vilniaus universitetas, 2011. p. 27.

⁷⁶ Civiliniame kodekse pateikta nuomos sutarties samprata skelbia, kad pagal nuomos sutartį viena šalis (nuomotojas) įsipareigoja duoti nuomininkui daiktą laikinai valdyti ir naudotis juo už užmokestį, o kita šalis (nuomininkas) įsipareigoja mokėti nuomos mokesčių. Civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000 m. rugsėjo 6 d., Nr. 74-2262. 6.477 str. 1 d.

⁷⁷ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2000 m. liepos 5 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 214¹⁰ straipsnio 1 dalies atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ konstatuojamosios dalies II dalies 1 punktą. *Valstybės Žinios*, 2000, Nr. 56-1669.

⁷⁸ MIZARAS, V. *Autorių teisė*. Monografija. I tomas. Vilnius: Justitia, 2008. p. 64-69.

jokių kitų sutarčių intervencija, o toks jų individualumas suponuoja tai, kad licencinėms sutartims negali būti taikomos jokias kitas sutartis reglamentuojančios teisės normos⁷⁹.

---

⁷⁹ ŽELVYS, A. *Teisių į prekių ženklus licencijavimo probleminiai aspektai*: daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01S). Vilnius, Vilniaus universitetas, 2011. p. 28.

2. FRANŠIZĖS IR LICENCINIŲ SUTARČIŲ TARPUSAVIO SANTYKIS

Iš aukščiau bendrais bruožais aptartos franšizės ir licencinių sutarčių sampratos matyti, kad šias sutartis charakterizuojantys bruožai leidžia franšizę ir licencinę sutartį laikyti panašiais bei tam tikra prasme giminingais sutartiniais institutais. Bendriausias franšizės ir licencinių sutarčių požymis yra tas, kad abiejų sutarčių dalykas visada apima teisių naudotis intelektinės nuosavybės objektais suteikimą. Tačiau franšizės sutartis detaliam reglamentuoja CK, dėl ko šalių sutartinių santykių ribas, jų teises ir pareigas, esmines sutarties sąlygas, formalius sutarčiai keliamus reikalavimus ir kitus franšizės sutarčiai būdingus bruožus apibrėžia įstatymas. Tuo tarpu šalių laisvė sudarant licencinę sutartį iš esmės nėra ribojama ir priklauso išimtinai nuo šalių valios. Šios priežastys laikytinos pagrindiniu akstinu atlikti sistemingą minėtų sutarčių tarpusavio santykio analizę, kurios pagrindinis tikslas – išskirti kertinius sutarčių autonomiją žyminčius bruožus, taip pat esminius sąlyčio taškus, kuriuose absoliuti franšizės bei licencinių sutarčių sutaptis gali esmingai iškraipyti tikrąją konkrečios sutarties šalių valią, o tuo pačiu sukelti teoriniu bei praktiniu požiūriu opias sutarčių atribojimo ir kvalifikavimo problemas. Todėl tolimesnė šioje darbo dalyje pateikiama analizė plėtojama išskiriant ir palyginant sutarčių panašumus bei skirtumus, ryšium su franšizės ir licencinių sutarčių santykiu subjektų rato, sutarčių tikslų bei formos ir registracijos reikalavimų atžvilgiu, vėliau pereinant prie analizuojamų sutarčių dalyko bei objekto, esminių sutarčių sąlygų ir šalis saistančių pareigų apimties santykio nustatymo. Tokia tyrimo strategija pasirinkta atsižvelgiant į franšizės ir licencinių sutarčių teisinio reglamentavimo asimetriją, dėl ko išvardintus elementus, autoriaus nuomone, laikant esminiais franšizės sutartis charakterizuojančiais požymiais, jų tarpusavio ryšio nustatymas licencinėse sutartyse sąlygos galimybę objektyviai atriboti analizuojamas sutartis.

2.1. Franšizės ir licencinių sutarčių tikslas, subjektai, sutarčių formos bei registracijos ypatumai

Vienu iš franšizės ir licencinių sutarčių skirtumų neabejotinai laikytinas sutarčių tikslas. Franšizės sutarties tikslas yra suteikti kitiems asmenims išimtinės teises, kurių jie neturi, verslo tikslais⁸⁰. Tuo tarpu licencinė sutartimi suteikiamų išimtinių teisių panaudojimo

---

⁸⁰ ŽELVYS, A. *Teisių į prekių ženklus licencijavimo probleminiai aspektai*: daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01S). Vilnius, Vilniaus universitetas, 2011. p. 201.

būdas yra platesnis, kadangi išimtinai priklauso nuo šalių valios, dėl ko licencijuojami išimtinių teisių objektai gali būti suteikiami tiek komerciniais, tiek nekomerciniais tikslais⁸¹. Šiuo atveju franšizės ir licencinių sutarčių santykio problematika gali kilti tik tada, kuomet išimtinės teisės yra licencijuojamos verslo tikslais. Doktrinoje pažymima, kad analizuojamas sutartis atriboti galima atsižvelgiant į komercinį šių sutarčių skirtumą, kuris pasireiškia tuo, kad franšizės sutartis iš esmės yra prekių ir paslaugų pardavimo metodas, o licencija dažniausiai susijusi su gamybos stadija, kuomet tik vėliau prakės patenka į platinimo grandinę⁸². Skirtingi veiklos lygiai sąlygoja ir tai, kad licenciatas, pasinaudodamas išimtinėmis teisėmis, gamybos lygmenyje dažniausiai veikia savo vardu, tuo tarpu franšizės atveju, teisių naudotojas privalo savo veikloje naudoti teisių turėtojo skiriamąjį ženklą (CK 6.771 str. 1 p. ir 7 p.), taip sukuriant visuomenėje įvaizdį, jog teisių naudotojas ir turėtojas yra tas pats asmuo⁸³.

Franšizės bei licencinių sutarčių šalims yra keliami nevienodi subjektų, galinčių sudaryti konkrečią sutartį, rato reikalavimai. Štai franšizės sutarties samprata atskleidžia, kad šios sutarties šalimis gali tapti tik įmonės (verslininkai) (CK 6.766 str. 3 d.). Atkreiptinas dėmesys, kad tokia įstatyminė sąvoka gali klaidinti, kadangi lingvistiniu požiūriu, įmonės kaip verslininko samprata nevalingai suponuoja netinkamą verslininko termino susiejimą vien tik su juridiniu asmeniu. Tokia siaurinoji verslininko samprata laikytina ydinga. Manytina, kad šiuo atveju derėtų vadovautis CK 2.4 str. 2 d. nuostata, verslininkais pripažįstančia ir fizinius asmenis, kurie įstatymų nustatyta tvarka verčiasi ūkine komercine veikla⁸⁴. Taigi franšizės sutartį gali sudaryti juridiniai asmenys arba fiziniai asmenys, kurie užsiima verslu. Tokią franšizės instituto reglamentavimo ypatybę be abejonės sąlygoja pati franšizės sutarties paskirtis, kadangi ja franšizės gavėjui yra perduodamas išimtinių teisių kompleksas, suteikiantis visapusišką prieigą prie teisių turėtojo išvystyto verslo formato modelio. Todėl, net ir nesant imperatyvaus reguliavimo subjektų atžvilgiu, sunkiai praktiškai įsivaizduojama priešinga situacija. Tuo tarpu licencinė sutartis yra platesnė šalių teisinio statuso prasme, kadangi įstatymai imperatyviai nenumato jokių specifinių reikalavimų šios sutarčių rūšies šalims, todėl darytina išvada, kad tiek licenciaru, tiek licenciatu gali būti ir fiziniai, ir juridiniai asmenys, jei, atsižvelgiant į tarp šalių susiklostančių sutartinių santykių pobūdį,

---

⁸¹ ŽELVYS, A. *Teisių į prekių ženklus licencijavimo probleminiai aspektai*: daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01S). Vilnius, Vilniaus universitetas, 2011. p. 201.

⁸² MENDELSON, M. *Franchising Law*. Richmond: Richmond Law & Tax Ltd, 2004. p. 47.

⁸³ ADAMS, J. N.; HICKEY, J. B.; JONES, K. P. *Franchising*. 5th Edition. Haywards Heath: Tottel, 2006. p. 20.

⁸⁴ NOVIKOVIENĖ, L. *In Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas: pirmieji dešimt galiojimo metų*. Mokslo studija. (Moksl. Red. Sagatys, G.) Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2013. p. 919.

tenkinamos bendrosios sąlygos, t. y. abi sutarties šalys yra veiksnios bei gali susitarti dėl licencinės sutarties dalyko⁸⁵.

Sutarčių forma privalomu sutarčių elementu pripažįstama tik tuomet, kai ją imperatyviai nustato įstatymas (CK 6.159 str.). Antai teisiniai santykiai tarp franšizės sutarties šalių sukuriama tik rašytinės sutarties pagrindu, nes priešingu atveju bet koks tarp šalių pasiektas susitarimas dėl imperatyvių teisės normų nepaisymo negaliojtu, kadangi šiuos franšizės sutarties formos nesilaikymo padarinius aiškiai nurodo įstatymas (CK 6.767 str. 1 d.). Todėl privalomos rašytinės formos reikalavimas franšizės sutarčiai laikytinas būtinu sutarties elementu, kurio nesilaikant būtų užkertamas kelias sutarties šalių teisių ir pareigų atsiradimui. Tuo tarpu atsižvelgiant į licencines sutartis numatančių nacionalinių teisės aktų turinį, pažymėtina, kad rašytinės formos reikalavimas nustatytas tik AVĮ 2 str. 8 d. Visų kitų licencijuojamų išimtinių teisių objektų atveju sutarties forma nėra svarbi, todėl šalių valios išraiška neturi jokios įtakos sutarties galiojimui, kuomet yra licencijuojami tokie išimtinių teisių objektai, kaip patentai, prekių (paslaugų) ženklai, komercinės paslaptys ir kt. Taigi, rašytinės formos reikalavimą galima laikyti franšizės ir licencinių sutarčių skiriamuoju požymiu privalomų sutarties elementų atžvilgiu. Kita vertus, kyla mažai abejonių, kad verslo praktikoje licencinės sutartys sudaromos kitokia nei rašytine forma, pavyzdžiui, žodžiu.

Derėtų atkreipti dėmesį ir į analizuojamų sutarčių registravimo ypatumus. Kadangi, kaip jau minėta, franšizės sutarties šalimis gali būti tik juridiniai asmenys, šios sutarties sudarymo faktas prieš trečiuosius asmenis gali būti panaudotas tik franšizės sutartį nustatyta tvarka įregistravus juridinių asmenų registre, kuriame įregistruotas teisių turėtojas. Tuo tarpu, jeigu teisių turėtojas yra užsienyje registruotas juridinis asmuo, franšizės sutarties sudarymo faktas registruojamas juridinių asmenų registre, kur įregistruotas teisių naudotojas (CK 6.767 str. 2 d.). Tokia franšizės sutarties registracija žymi ne sutarties įsigaliojimo momentą, t. y. nelaikytina teises ir pareigas sukuriančia⁸⁶, bet vienareikšmiškai siejama tik su išviešinimo funkcija bei žymi atskaitos tašką nuo kada sutarties sudarymo faktas gali būti panaudotas prieš trečiuosius asmenis – sąlygoja pažeistų teisių gynybos būdų taikymo apimtį⁸⁷. Įstatymas taip pat numato privalomą sutarties pabaigos fakto registravimą juridinių asmenų registre, t. y. analogiškai turi būti išviešinamas ir franšizės sutarties nutraukimas (pabaiga) (CK 6.776 str. 2 d.). Jei franšizės

⁸⁵ MIKELĖNAS, V. *Prievolių teisė. Pirmoji dalis*. Vilnius: Justitia, 2002. p. 54.

⁸⁶ MIKELĖNAS, V.; VILEITA, A.; ir TAMINSKAS, A. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras*. Pirmoji knyga. Bendrosios nuostatos. Vilnius: Justitia, 2001. p.172.

⁸⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. *2010 m. lapkričio 17 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Airidvika“ v. D. M. ir kt., bylos Nr. 3K-3-157/2013, kat. 99.11.*

sutartimi suteikiami pramoninės nuosavybės teisių objektai, sutarties sudarymo faktas turi būti įregistruotas atitinkamame pramoninės nuosavybės teisių registre (CK 6.767 str. 3 d.).

Tuo tarpu licencinių sutarčių registracija būdinga tik pramoninės nuosavybės teisės saugomų išimtinių objektų perleidimo atveju. Tačiau pažymėtina, kad privaloma licencijos registracija, sietina su išviešinimo prieš trečiuosius asmenis funkcija, yra išlikusi tik patentų licencijavimo atveju (PĮ 45 str. 5 d.), o tiek prekių ženklų, tiek pramoninio dizaino perleidimo licencinių sutarčių pagrindu fakto registracijos buvo atsisakyta 2012 m. lapkričio 8 d. priimtomis PŽĮ ir DĮ įstatymų pataisomis⁸⁸. Todėl, jei licencijos dalyku yra teisių naudotis prekių ženklu ar pramoniniu dizainu suteikimas, sutarties registracija neturi jokios įtakos jos įsigaliojimui trečiųjų asmenų atžvilgiu ir priklauso tik nuo šalių valios, t. y. licencinės sutarties šalims paliekama teisė pačioms nuspręsti dėl šios sutarties išviešinimo.

Dėl aukščiau nurodytų priežasčių, svarbu pažymėti keletą teoriniu bei praktiniu požiūriu aktualių aspektų. Visų pirma, manytina, kad CK 6.767 str. 3 d. nuostata, dėl privalomos franšizės sutarties registracijos pramoninės nuosavybės teisių registrą administruojančioje institucijoje, buvo įtvirtinta siekiant užtikrinti suderinamumą su patentų, prekės ženklų bei pramoninio dizaino apsaugą reglamentuojančių įstatymų nuostatomis, numatančiomis licencinių sutarčių galiojimo prieš trečiuosius asmenis ypatumus, t. y. privalomą šių licencijų registraciją. Tokį reguliavimą vienareikšmiškai pateisino faktas, kad dažniausiai franšizės sutartis apima ir licenciją į vienus ar kitus registruotinus pramoninės nuosavybės teisių objektus. Tačiau pasikeitus įstatymų leidėjo pozicijai ir priėmus minėtus 2012 m. lapkričio 8 d. PŽĮ bei DĮ pakeitimus, eliminavusius privalomo licencinės sutarties, kuria perleidžiama teisė naudotis prekių ženklu ar pramoniniu dizainu, išviešinimo prieš trečiuosius asmenis nuostatas, galiojantis imperatyvus CK 6.767 str. 3 d. įpareigojimas registruoti franšizės sutartį atitinkamame pramoninės nuosavybės teisių registre, toje apimtyje, kai sutartimi franšizės gavėjui suteikiama teisė naudoti prekių ženklą ar pramoninį dizainą, manytina, laikytinas pertekliniu bei nesuderintu su pasikeitusio reguliavimo nuostatomis. Funkciniu požiūriu, tiek franšizės, tiek licencinių sutarčių registravimu, iki 2012 m. lapkričio 8 d. PŽĮ bei DĮ priimtų pakeitimų, buvo siekiama analogiškų tikslų – išviešinimo prieš trečiuosius

---

⁸⁸ Žr. Lietuvos Respublikos prekių ženklų įstatymo 2, 5, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 15, 16, 19, 23, 25, 26, 27, 32, 34, 36, 38, 43, 44, 46, 47, 49 straipsnių, Įstatymo priedo pakeitimo ir papildymo ir Įstatymo papildymo 23-1 straipsniu įstatymas. *Valstybės Žinios*, 2012 m. lapkričio 8 d., Nr. 135-6870. 44 str. 5 d. Taip pat: Lietuvos Respublikos dizaino įstatymo 16, 17, 18, 20, 21, 24, 29, 31, 32, 33-4, 35, 40, 41 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymas. *Valstybės Žinios*, 2012 m. lapkričio 8 d., Nr. 135-6871. 41 str. 5 d.

asmenis. Todėl privalomos franšizės sutarties registracijos atitinkamoje pramoninės nuosavybės teisės registruojančioje institucijoje atsisakymas, kuomet franšizės sutartimi suteikiami naudotis prekių ženklai ar pramoninis dizainas, manytina, nesukeltų neigiamų padarinių, kadangi analogiški tikslai būtų tenkinami privaloma registracija juridinių asmenų registre.

2.2. Franšizės ir licencinių sutarčių dalykas, objektas ir jo ribos

Kiekvieną konkrečią sutartį charakterizuoja, taip pat jos turinio, šalių tarpusavio teisių ir pareigų pusiausvyros ypatumus bei kitus esminius požymius sąlygoja sutarties dalykas⁸⁹, todėl tolimesnei franšizės ir licencinių sutarčių tarpusavio analizei, svarbu aiškiai apibrėžti kas konkrečiai gali būti abiejų šių sutarčių dalyku, kokia jų apimtis bei tuo pačiu palyginti kokie išimtinių teisių objektai gali būti perduodami minėtų sutarčių pagrindu, taip pat kokios jų ribos.

Franšizės ir licencinių sutarčių specifinį pobūdį iš esmės sąlygoja šių sutarčių dalykas, kurį bendriausia prasme galima apibūdinti, kaip laikiną teisių turėtojo (šiuo atveju ir licenciaro) leidimą kitam asmeniui naudotis jam priklausančiomis išimtinėmis teisėmis. Atsižvelgiant į tai, kad būtent išimtinio pobūdžio teisės yra perleidžiamos abiejų sutarčių atveju, aiškumo labai pirmiausia derėtų trumpai apibrėžti kokios teisės gali būti laikomos išimtinėmis.

Doktrinoje nurodoma, kad teisės išimtinumą apsprendžia du būtini elementai – pozityvusis ir negatyvusis⁹⁰. Pozityvusis šiuo atveju reiškia, kad šių teisių turėtojas su turimu išimtinių teisių objektu gali elgtis savo nuožiūra arba leisti tai daryti tretiesiems asmenims, tuo tarpu negatyvusis – kad teisių turėtojas gali drausti bet kokį trečiųjų asmenų poveikį jo turimo išimtinių teisių objekto atžvilgiu. Taip pat išskiriamas ir trečiasis elementas – teisė kreiptis į teismą esant išimtinių teisių pažeidimui. Manoma, kad visų šių elementų visuma, apibrėžianti teisės išimtinumą, atspindi subjektinės teisės struktūrą⁹¹. Tuo tarpu tam, kad šios teisės galėtų būti perleistos, jos turi priklausyti konkrečiam asmeniui arba asmuo gali jomis disponuoti kitokiu teisėtu pagrindu, taigi šių teisių suteikimo naudotis galimybės negali būti suvaržytos sutartimi ar apribotos

⁸⁹ MIKELĖNAS, V. *Prievolių teisė. Pirmoji dalis*. Vilnius: Justitia, 2002. p. 47.

⁹⁰ MIZARAS, V. *Autorių teisė*. Monografija. I tomas. Vilnius: Justitia, 2008. p. 55.

⁹¹ ŽELVYS, A. *Teisių į prekių ženklus licencijavimo probleminiai aspektai: daktaro disertacija*. Socialiniai mokslai, teisė (01S). Vilnius, Vilniaus universitetas, 2011. p. 58. Taip pat VILEITA, A., *et al. Civilinė teisė. Bendroji dalis: vadovėlis*. Vilnius: Justitia, 2009. p. 535.

įstatymu⁹². Pažymėtina, kad analizuojamomis sutartimis nėra perleidžiama nuosavybė į konkretų turtą ar turtinę teisę, o tik suteikiama teisė tam tikrą laiką naudotis išimtinėmis teisėmis.

Grįžtant prie analizuojamomis sutartimis perleidžiamų išimtinių teisių tarpusavio santykio, pirminiu sutarčių skirtumu galėtų būti laikytina skirtinga dalyko apimtis. Kadangi, kaip matyti iš franšizės ir licencinių sutarčių sampratos, licencine sutartimi suteikiama teisė naudotis tam tikru, licenciarui nuosavybės teise priklausančiu ar kitu teisėtu pagrindu valdomu, išimtinių teisių objektu, pavyzdžiui, suteikiama teisė naudotis licenciarui priklausančiu prekės ženklu ar patentu (PŽĮ 2 str. 10 d., PĮ 2 str. 14 d.), taigi licencine sutartimi suteikiamas išimtinių teisių objektas ir sudaro šios sutarties dalyką. Tuo tarpu iš franšizės sutarties sampratos matyti, kad sutarties dalyku laikytina teisių turėtojai priklausanti išimtinių teisių visuma (CK 6.766 str. 1 d.). Konceptuali požiūriu franšizės ir licencinių sutarčių dalyką leidžia atriboti būtent teisių visumos kategorija. Franšizės sutarties dalyku laikytina franšizės gavėjui suteikiama prieiga prie teisių visumos, kuri bendriausia prasme gali būti apibūdinama kaip konkretus verslo modelis, kurio perdavimu teisių naudotojui būtų sukuriama bei užtikrinama galimybė savarankiškai vykdyti komercinę veiklą – naudotis teisių turėtojai priklausančiu verslu. Dėl šios priežasties, franšizės sutartis dažniausiai apima tam tikrą kompleksą licencijuojamų išimtinių teisių objektų. Dėl to, teoriniu požiūriu teisių visumos kategorija atrodo ganėtinai savita ir individualizuota, kas leistų ją laikyti savarankišku ir tik franšizės sutarčiai būdingu sutarties dalyku, tačiau svarbu koncentruotai pažvelgti į praktinę šios kategorijos sudėtinių dalių išraišką.

CK 6.766 str. 1 d. turinys atskleidžia, kad franšizės sutartimi visada suteikiama teisė naudotis tokiais išimtinėmis teisėmis, kaip prekių (paslaugų) ženklas ar firmos vardas, komercinės (gamybinės) paslaptys, taip pat, priklausomai nuo verslo formato, gali būti suteikiama teisė naudotis ir kitais intelektinės nuosavybės teisių objektais. Tai leidžia daryti išvadą, kad kiekybine prasme, atsižvelgiant į suteikiamų naudotis išimtinių teisių objektų skaičių, franšizės sutarties dalykas laikytinas platesniu, tačiau vien ši aplinkybė nesuteikia pagrindo vienareikšmiškai atriboti franšizės ir licencinių sutarčių. Tam, be abejo, įtakos turi licencinės sutarties teisinio reguliavimo ypatybės. Įstatymams nenumatant kitaip bei vadovaujantis sutarties laisvės principu, licencinės sutarties šalys gali savo nuožiūra nustatyti jas susaistančias teises ir pareigas (CK 6.156 str. 1 d.). Taigi

---

⁹² ŽELVYS, A. *Teisių į prekių ženklus licencijavimo probleminiai aspektai*: daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01S). Vilnius, Vilniaus universitetas, 2011. p. 58.

licenciaras ir licenciatas gali laisvai susitarti dėl bet kokios sutarties dalyko apimties, t. y. perleidžiamų išimtinių teisių objektų skaičiaus, jei suteikiamos teisės į šiuos objektus tenkina išimtinumo sąlygą, o licenciaras gali užtikrinti jų perleidžiamumą, t. y. išimtinių teisių objektas priklauso konkrečiam asmeniui⁹³. Taigi vien franšizės sutarties dalykas, suprantant jį kaip teisių į paskirus išimtinių teisių objektus suteikimą ir atsižvelgiant į šių objektų pobūdį bei perleidžiamumo licencinių sutarčių pagrindu galimybes, laikytinas labai panašiu, o kartais gali būti ir tapatus licencinės sutarties dalykui. Todėl atriboti šias sutartis vien dalyko atžvilgiu, tikėtina, kartais gali būti tiesiog neįmanoma. Tačiau franšizės ir licencinių sutarčių atskyrimui esminės reikšmės, manytina, turi šalių tarpusavio įsipareigojimų apimtis, kurią leidžia išskirti franšizės sutartimi perleidžiamos verslo sistemos charakteristika.

2.2.1. Verslo sistema – savarankiškas licencinės sutarties dalykas ar ne?

Nors kiekviena konkreti verslo forma pasižymi savita specifika, dėl ko gali skirtis suteikiamų naudotis išimtinių teisių objektų apimtis, tačiau teisės mokslininkų J. Adams bei M. Hero nuomone, franšizės sutarties dalyką iš esmės visada sudarys tokie elementai, kaip: (i) franšizės davėjo prekės ženklas ar firmos vardas⁹⁴ bei (ii) sistema, kurią sudaro verslo formatas ir metodas⁹⁵. Su tokia pozicija sutiktina, kadangi minėtus elementus galima laikyti minimalia teisių visuma, o abiejų išskirtų elementų perleidimą franšizės sutarties pagrindu vienareikšmiškai sąlygoja šios sutarties esmė, t. y. galimybė vystyti verslą pasinaudojant teisių turėtojo prekės (paslaugų) ženklu ar juridinio asmens pavadinimu. Kadangi, veikiant franšizės sutarties pagrindu, turi išnykti bet kokių asociacijų tarp teisių turėtojo ir naudotojo asimetrija, dėl ko tretieji asmenys laikytų juos vienu junginiu⁹⁶, abejonių nekelia aplinkybė, kad franšizės sutarties sudėtine dalimi iš esmės visada bus prekės ženklo licencija.

Nors doktrinoje sutinkama pozicija, kad esminis franšizės sutartimi perleidžiamų teisių objektas – verslo sistema, kurią yra sukūręs bei išvystęs franšizės davėjas tam, kad būtų galima sklandžiai valdyti perimamą verslą – plačiaja prasme taip pat gali būti

---

⁹³ ŽELVYS, A. *Teisių į prekių ženklus licencijavimo probleminiai aspektai: daktaro disertacija*. Socialiniai mokslai, teisė (01S). Vilnius, Vilniaus universitetas, 2011. p. 58.

⁹⁴ ADAMS, J. N.; HICKEY, J. B.; JONES, K. P. *Franchising*. 5th Edition. Haywards Heath: Tottel, 2006. p. 20.

⁹⁵ HERO, M. *International Franchising: A Practitioner's Guide*. London: Globe Law and Business Publishing Ltd, 2010. p. 23.

⁹⁶ ADAMS, J. N.; HICKEY, J. B.; JONES, K. P. *Franchising*. 5th Edition. Haywards Heath: Tottel, 2006. p. 20.

licencijuojama⁹⁷, tačiau pagrįstai kyla klausimas – koks vis dėlto franšizės sutartimi perleidžiamos verslo sistemos turinys ir ar ji gali būti savarankišku licencinės sutarties dalyku. Atsakyti į šį klausimą padeda Tarptautinių prekybos rūmų (angl. *International Chamber of Commerce*) (toliau - ICC) pateiktas franšizės sistemos apibrėžimas, pagal kurį sistema turėtų būti laikytinas tam tikras verslo modelio veiklos metodų ir būdų kompleksas, apimantis techninio ir kitokio pobūdžio pagalbos teikimą, praktinį rengimą, monitoringą, informacijos mainus, reklamą, taip pat buhalterinių ir apskaitos standartų, darbo organizavimo tvarkos bei kitos aktualios informacijos bei dokumentacijos perdavimą⁹⁸. Atsižvelgiant į pateiktą apibrėžimą, manytina, kad sistemos sudėties elementais, priklausomai nuo franšizės sutartimi perduodamo verslo formato, galėtų būti konkretūs išimtinių teisių objektai, kaip, pavyzdžiui, komercinės paslaptys, *know-how*, kurie savo ruožtu gali būti laisvai perleidžiami ir licencinės sutarties pagrindu, t. y. gali būti licencinės sutarties dalyku. Tačiau pabrėžtina, kad vadovaujantis ICC pateiktu apibrėžimu, darytina išvada, jog franšizės sistemą sudaro ne tik konkretūs išimtinių teisių objektai, bet taip pat ir itin platus šios sutarties šalių tarpusavio teisių ir pareigų ratas, susijęs ne tik su perleidžiamais išimtinių teisių objektais ar jų panaudojimo ribų nustatymu, tačiau konkrečiai su franšizės sutarties vykdymu bei verslo eksploatacija. Dėl šių priežasčių, verslo sistema, kaip visuma, autoriaus nuomone, negali būti laikytina savarankišku išimtinių teisių objektu ar net kelių objektų kompleksu, kurio komercinė apyvarta galima šalims sudarant licencinę sutartį, nes sistemą esmingai charakterizuoja ją lydintys franšizės sutarties šalių tarpusavio įsipareigojimai bei kiti, verslo specifiką atspindintys elementai, kurie tiesiogiai susiję su tinkamu šalių teisių ir pareigų vykdymu franšizės sutarties galiojimo metu.

2.3. Esminių franšizės ir licencinių sutarčių sąlygų tarpusavio santykis

Neatsiejamas nuo kiekvienos sutarties turinio yra šalių susitarimas dėl esminių sutarties sąlygų, kadangi įstatymas įsakmiai numato, jog sutartis galioja tik tada, kai šalys susitaria dėl visų esminių jos sąlygų (CK 6.162 str. 2 d.). Kokios sutarčių sąlygos laikytinos esminėmis gali apibrėžti: įstatymai, sutarties šalių valia (kuomet pačios šalys tam tikras sąlygas laiko esminėmis bei su jomis sieja sutarties sudarymą), arba konkrečios sutarties

---

⁹⁷ HERO, M. *International Franchising: A Practitioner's Guide*. London: Globe Law and Business Publishing Ltd, 2010. p. 23.

⁹⁸ *Ibid.* p. 24.

prigimtis, o ginčo atveju - teismas⁹⁹. Atsižvelgiant į franšizės ir licencinių sutarčių reguliavimo specifiką, palyginti esminių sutarčių sąlygų santykį ganėtinai svarbu, kadangi nustačius dėl kokių esminių sutarties sąlygų susitarė šalys, gali būti nustatoma kokią sutartį sudarė šalys, taip pat nustatant konkrečios sutarties įsigaliojimo momentą.

2.3.1. Šalių susitarimo dėl sutarties dalyko kaip esminės sutarčių sąlygos tarpusavio santykis franšizės ir licencinėse sutartyse

Esminės franšizės sutarties sąlygas leidžia išskirti CK 6.766 str. turinys, iš kurio matyti, kad sutarties galiojimui betarpiškai svarbus šalių susitarimas, visų pirma, dėl sutarties dalyko – teisių naudotis verslo tikslais franšizės davėjui priklausančia išimtinių teisių visuma suteikimo; antra, tokių teisių panaudojimo masto sutartyje nustatymo; ir trečia, mokėtinos kainos numatymo. Be abejo, derėtų nepamiršti, kad franšizės sutartį, kaip jau minėta, gali sudaryti tik juridiniai asmenys, arba fiziniai asmenys, kurie užsiima verslu (CK 6.766 str. 3 d.), o sutarčiai taip pat nustatytas privalomos rašytinės formos reikalavimas (CK 6.767 str. 1 d.).

Manytina, kad svarbu kiek plačiau aptarti išimtinių teisių visumos perdavimą ir išimtinių teisių panaudojimo masto nustatymą, kaip esmines franšizės sutarties sąlygas. Atsižvelgiant į minėtas sąlygas, tampa aišku, kad franšizės sutarties esmę nusako ne tik šalių susitarimas dėl išimtinių teisių suteikimo jomis naudotis, tačiau ir šių teisių panaudojimo masto nustatymas sutartyje, kurį bendriausia prasme apibrėžia pats franšizės sutartimi perleidžiamas verslo modelis. Analizuojamas esmines sutarties sąlygas, manytina, charakterizuoja teisių turėtojo sutartiniai įsipareigojimai franšizės gavėjui, kuriuos įtvirtina CK 6.770 str. 1 d. Antai šioje dalyje numatyta, kad teisių turėtojas privalo perduoti naudotojui techninius ir komercinius dokumentus ir suteikti kitą informaciją, kuri būtina naudotojui, kad šis galėtų įgyvendinti jam suteiktas pagal franšizės sutartį teises (CK 6.770 str. 1 d. 1 p.). Taip pat išduoti naudotojui sutartyje numatytas licencijas (CK 6.770 str. 1 d. 2 p.). Ši imperatyvių franšizės davėjo įsipareigojimų apibrėžtis leidžia atpažinti dėl ko šalys būtinai privalo susitarti sudarydamos franšizės sutartį. Todėl, atsižvelgiant į minėtų normų turinį, galima teigti, kad esmine franšizės sutarties sąlyga laikytinas šalių susitarimas dėl tokio minimalaus suteikiamų išimtinių teisių visumos panaudojimo būdo, kuriuo būtų objektyviai

---

⁹⁹ MIKELĖNAS, V. *Sutarčių teisė. Bendrieji sutarčių teisės klausimai*: lyginamoji studija. Vilnius: Justitia, 1996 m. p. 342.

užtikrintos franšizės gavėjo galimybės veikti pagal franšizės davėjo sukurtą verslo modelį. Praktiniu požiūriu šalių susitarimas dėl minėtos esminės franšizės sutarties sąlygos materializuojasi teisių turėtojui suteikiant teisę franšizės gavėjui valdyti sukurtą verslo modelį, kuris savaime užprogramuoja tam tikrą išimtinių teisių visumos panaudojimo būdą. Todėl iš pirmo žvilgsnio nėra aišku kodėl franšizės sutarčiai keliami išimtinių teisių panaudojimo masto nustatymo sąlyga. Tačiau, manytina, kad įstatymų leidėjas, nustatydamas pareigą šalims būtinai susitarti dėl išimtinių teisių visumos panaudojimo apimties, kaip esminės franšizės sutarties sąlygos, siekė išskirti franšizės sutartį nuo kitų panašaus pobūdžio sutarčių, kurios savo esme palieka teisę šalims laisvai nuspręsti ar nustatyti išimtinių teisių panaudojimo apimtį, ar ne, pavyzdžiui – licencinės sutarties. Taigi, šalims susitarus dėl minėtos esminės sąlygos yra tenkinama CK 6.766 str. 2 d. įtvirtinta nuostata, leidžianti šalių sutartinius santykius identifikuoti kaip atitinkančius franšizės sutarties esmę.

Tuo tarpu licencinės sutarties atveju, esminių sutarties sąlygų įstatymai nekonkretizuoja. Tačiau tai nereiškia, kad šios sutarties esminės sąlygos priklauso išimtinai tik nuo šalių valios, kadangi doktrinoje pabrėžiama, kad esmine kiekvienos sutarties sąlyga visais atvejais laikytinas sutarties dalykas¹⁰⁰. Dėl to teisės mokslininkų darbuose nurodoma, kad vadovaujantis bendrosiomis sutarčių teisę reguliuojančiomis CK nuostatomis, vienintele esmine licencinės sutarties sąlyga, kurios nesant licencinė sutartis bus laikoma nesudaryta, yra šalių susitarimas dėl licencinės sutarties objekto¹⁰¹. Ši pozicija akceptuotina, nes toks šalių susitarimas leidžia identifikuoti ne tik koks konkretus išimtinių teisių objektas yra perleidžiamas licencinės sutarties pagrindu, bet taip pat ir pačią sutartį, todėl licencinėje sutartyje turėtų atsispindėti tam tikra konkreti informacija apie išimtinių teisių objektą, pavyzdžiui, nurodytas pramoninės nuosavybės objektų registracijos numeris. Kita vertus, pažymėtina, kad esmine sąlyga taip pat turėtų būti laikytinas ir suteikiamų turtinių teisių nurodymas sutartyje¹⁰², kadangi būtent suteikiamų teisių pobūdis leidžia identifikuoti kokios rūšies sutartį šalys turi tikslą sudaryti. Todėl licencinėje sutartyje svarbu nurodyti, kad licenciaras suteikia licenciatui ne kokią kitą, bet būtent teisę naudotis išimtinių teisių objektu. Pastebėtina, kad atpažinti kokia turtinė teisė yra suteikiama sutarties pagrindu praktikoje iš esmės leidžia pačios sutarties turinys, t. y.

---

¹⁰⁰ MIKELĖNAS, V. Sutarčių teisė. Bendrieji sutarčių teisės klausimai: lyginamoji studija. Vilnius: Justitia, 1996 m. p. 314. Taip pat ŪSONIENĖ, J. Autorinių sutarčių dalykas. Autorių teisių sutartinio perdavimo ypatumai. Vilnius: *Jurisprudencija*, 2005 m. T. 77 (69); 82-90. p. 82.

¹⁰¹ ŽELVYS, A. *Teisių į prekių ženklus licencijavimo probleminiai aspektai*: daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01S). Vilnius, Vilniaus universitetas, 2011. p. 63.

¹⁰² MIZARAS, V. *Autorių teisė*. Monografija. II tomas. Vilnius: Justitia, 2009. p. 169.

licenciaro ir licenciato susitarimas dėl išimtinių teisių objekto panaudojimo būdo. Tačiau pažymėtina, kad šiuo atveju teisės naudotis nustatymas, kaip esminė licencinės sutarties sąlyga, neturėtų būti painiojama su licenciarui suteikiamų išimtinių teisių naudojimosi masto nustatymu, kadangi licencinės sutarties šalys yra absoliučiai laisvos savo nuožiūra nuspręsti kokia apimtimi licenciatas galės naudotis išimtinių teisių objektu. Tai ypač svarbu franšizės ir licencinių sutarčių santykio kontekste, kadangi naudojimosi teisių apimtys nustatymas, kaip esminė sąlyga, būdinga tik franšizės sutarčiai (CK 6.766 str. 2 d.). Taigi tarp šalių sudaryta licencinė sutartis galios, jeigu iš jos turinio galima nustatyti, kad licenciatui suteikiama būtent naudojimosi teisė taip pat bus galima identifikuoti koks išimtinių teisių objektas suteikiamas licenciatui.

2.3.2. Atlygintinumas, kaip esminė sąlyga, franšizės ir licencinių sutarčių santykio kontekste

Franšizės ir licencinių sutarčių skirtumu esminių sutarčių sąlygų atžvilgiu galima laikyti atlygintinumo reikalavimą, kurį franšizės sutarties atveju įtvirtina CK 6.769 str. 1 d. Ši imperatyvi nuostata neatsiejamai laikytina esmine franšizės sutarties sąlyga, todėl šalių susitarimas iš esmės neįsivaizduojamas be aiškios šalių pozicijos įtvirtinimo sutartyje dėl tarpusavio finansinių įsipareigojimų vykdymo – atlygintinumo nustatymo. M. Mendelsohn teigia, kad franšizės sutartį atlygintinumo atžvilgiu galima skirstyti į du lygius, tai sutarties sudarymo ir sutarties vykdymo¹⁰³. Toks skirstymas paremtas tuo, kad praktikoje beveik visada teisių naudotojui nustatomas fiksuotas prieigos mokestis už galimybę tapti franšizės tinklo dalyviu. Šiuo atveju J. N. Adams pabrėžia, kad toks mokestis turėtų būti konkrečiai nustatytas sutartyje jos pasirašymo metu¹⁰⁴. Su šia pozicija derėtų sutikti, kadangi sutarties kaina – prieigos mokestis – gali turėti esminės įtakos teisių naudotojo pasirinkimui, be to apsprendžia jo sutartinių įsipareigojimų apimtį, todėl darytina išvada, kad esmine sąlyga laikytinas šalių susitarimas dėl konkretaus prieigos mokesčio dydžio nustatymo franšizės sutartyje. Be to, analogiškos pozicijos reikėtų laikytis ir tada, kai franšizės sutartis numato konkretų vienkartinį fiksuotą mokestį.

Pereinant prie išskirto sutarties vykdymo lygio, atkreiptinas dėmesys, kad minėto CK 6.769 str. 2 d. turinys atskleidžia, jog franšizės sutarties šalys neprivalo sutartyje

¹⁰³ MENDELSON, M. *Franchising Law*. Richmond: Richmond Law & Tax Ltd, 2004. p. 91.

¹⁰⁴ ADAMS, J. N.; HICKEY, J. B.; JONES, K. P. *Franchising*. 5th Edition. Haywards Heath: Tottel, 2006. p. 245.

numatyti konkretaus periodinių mokėjimų dydžio. Todėl galima teigti, kad franšizės sutarties galiojimui, t. y. tenkinant esminę sąlygą dėl atlygintinumo nustatymo, šalims užtenka susitarti dėl kainos nustatymo tvarkos sutarties vykdymo metu, pavyzdžiui, dėl užmokesčio rūšies (fiksuito ar proporcinio atlyginimo), kainos apskaičiavimo būdų ar kriterijų. Šiuo atveju doktrinoje pažymima, kad teisių turėtojas dar iki franšizės sutarties sudarymo turėtų atskleisti kokiais kriterijais remiantis bus nustatoma franšizės sutarties kaina, ypač jei sutartis numato periodinius mokėjimus, kurie bus perskaičiuojami franšizės sutarties galiojimo laikotarpiu¹⁰⁵.

Priešingai nei franšizės sutartyje, licencinės sutarties atžvilgiu kaina nelaikytina esmine sąlyga, kadangi licencinė sutartis gali būti ir neatlygintinė (pavyzdžiui PŽĮ 2 str. 10 d., DĮ 2 str. 10 d., PĮ 2 str. 14 d.). Šiuo atveju šalys yra laisvos susitarti dėl jas saistančių tarpusavio finansinių įsipareigojimų apimties bei sąlygų, todėl susitarimas dėl kainos nėra siejamas su licencinės sutarties galiojimu (CK 6.162 str. 2 d.). Kita vertus, nors įstatymais nėra įtvirtintas atlygintinumo reikalavimas, praktiniu požiūriu abejonių nekelia aplinkybė, kad licencine sutartimi siekiant komercializuoti įvairius, licenciarui priklausančius ar kitokiu pagrindu jo valdomus, išimtinių teisių objektus, tokia sutartis bus atlygintinė. Tačiau licenciaro bei licenciato susitarimas dėl mokėtinos kainos tokiu atveju būtų laikytinas numanoma licencinės sutarties sąlyga, kuri gali būti nustatoma atsižvelgiant į CK 6.198 str. 1 d. turinį¹⁰⁶, o šalys dėl kainos mokėjimo tvarkos ir skaičiavimo taisyklių gali susitarti jau sutarties vykdymo metu.

Kita vertus, kai kurių mokslininkų nuomone, ne tik atlygintinumas, kaip esminė franšizės sutarties sąlyga, tačiau ir pati sutarčių kaina gali būti reikšminga sutarčių tarpusavio santykio kontekste. Pavyzdžiui, A. L. Poltorak pastebi, kad franšizės ir licencinės sutartis skiriančiu požymiu galima laikyti sutarčių kainą¹⁰⁷. Viena vertus, į licencinę sutartį žiūrint ganėtinai siaurai, tokia pozicija atrodo pakankamai pagrįsta, kadangi bendriausiu požiūriu, licenciatui pareiga mokėti licencinį mokestį kyla iš esmės už teisę naudotis licenciarui priklausančiu išimtinių teisių objektu. Tuo tarpu franšizės sutartimi suteikiama konkretų verslo modelį apibrėžianti išimtinių teisių visuma, taip pat ją lydinti verslo sistema, be to teisių naudotojas mokomas, jam teikiama pagalba bei vykdoma nuolatinė jo priežiūra. Kiekvienas iš minėtų elementų turi tam tikrą ekonominę

---

¹⁰⁵ HESSELNIK, M. W. et. al. *Principles of European Law on Commercial Agency, Franchise and Distribution Contracts*. Oxford: Oxford University Press, 2006. p. 218.

¹⁰⁶ ŽELVYS, A. *Teisių į prekių ženklus licencijavimo probleminiai aspektai*: daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01S). Vilnius, Vilniaus universitetas, 2011. p. 64.

¹⁰⁷ POLTORAK, A. I.; LERNER, P. J. *Essentials of licensing intellectual property*. New Jersey: John Wiley and Sons Inc., 2004. p. 106.

vertę, kurių bendra suma ir sąlygoja gan didelę franšizės sutarties kainą. Tačiau vadovautis šiuo kriterijumi atibojant franšizės ir licencines sutartis itin rizikinga ir neobjektyvu, kadangi licencinės sutarties kainą gali sąlygoti neapibrėžtas aplinkybių ratas, pavyzdžiui, licencinės sutarties dalyko apimtis, paskirų licencijuojamų išimtinių teisių objektų vertė ar jų specifika, taip pat licencinės sutarties sąlygos, kuriomis gali būti nustatomos licenciaro pareigos teikti pagalbą, mokyti, instrukuoti ir kita. Todėl vien kaina, autoriaus nuomone, negalėtų būti savarankišku analizuojamas sutartis atibojančiu kriterijumi ir laikytina tik pagalbine priemone sprendžiant kokią sutartį iš tiesų siekė sudaryti šalys.

2.3.3. Numanomos franšizės ir licencinių sutarčių sąlygos, dėl kurių paliekama teisė susitarti pačioms sutarčių šalims

Atsižvelgiant į franšizės sutartį reglamentuojančias CK normas, pastebėtina, kad, be jau aptartų, įstatymas daugiau būtinų franšizės sutarties sąlygų neišskiria, tuo tarpu, vadovaujantis CK 6.766 str. 2 d. turiniu, šalims paliekama galimybė pačioms nuspręsti dėl kitų sutarties sąlygų, tokių kaip sutarties galiojimo teritorija ar verslo sritis, kurioje teisių naudotojas galės vystyti veiką franšizės sutarties pagrindu. Kadangi įstatymas nedetalizuoja, franšizės sutarties galiojimo termino nustatymas *inter alia* laikytinas tik nuo šalių valios priklausančia sutarties sąlyga, be to franšizės sutartis gali būti ir neterminuota (CK 6.776 str. 1 d.). Panaši situacija susiklosto ir licencinių sutarčių atveju, kadangi, kaip nurodoma doktrinoje, licencinės sutarties galiojimo teritorija ir terminas savaimė nelaikytinos šios sutarties esminėmis sąlygomis¹⁰⁸. Dėl aukščiau išvardintų priežasčių, tiek franšizės, tiek licencinių sutarčių atveju gali susiklostyti dvejopa situacija. Pirma, CK 6.162 str. 2 d. pagrindu šalys gali pačios susitarti kokias papildomai sutarties sąlygas laikyti esminėmis ir su jomis susieti sutarties galiojimą, todėl franšizės ir licencinėse sutartyse esminių sąlygų apimtis gali išaugti. Antra vertus, net ir šalims nesusitarus dėl kai kurių sutarties sąlygų, kaip, pavyzdžiui, sutarties galiojimo teritorijos, termino ar kitų, jos gali būti laikytinos numanomomis (CK 6.196 str. 2 d.). Pavyzdžiui, jei franšizės ar licencinės sutarties pagrindu yra suteikiama teisė naudotis prekių ženklu, sutarties šalims net ir atskirai nesusitarus dėl jo panaudojimo apimties, ją sąlygos prekės ženklo registracijos liudijime nurodyti duomenys, iš kurių turinio aiškiai matyti kokioms

---

¹⁰⁸ ŽELVYS, A. *Teisių į prekių ženklus licencijavimo probleminiai aspektai*: daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01S). Vilnius, Vilniaus universitetas, 2011. p. 64.

prekėms ar paslaugoms žymėti yra suteikiamas konkretus žymuo (PŽĮ 37 str. 1 d.). Todėl šiuo atveju preziumuojama, kad franšizės gavėjas ar licenciatas turi teisę ženklinti visas prekes ar paslaugas, kurios nurodytos prekės ženklo registracijos liudijime. Tačiau verta pažymėti, kad šalims nesusitarus dėl sutarties galiojimo termino, priklausomai nuo sutartimis suteikiamo naudotis išimtinių teisių objekto, franšizės ir licencinių sutarčių galiojimo pabaigą gali sąlygoti skirtingi veiksniai, pavyzdžiui, pasibaigus pramoninės nuosavybės teisių registracijos galiojimo terminui, licencinė sutartis taip pat baigiasi, nes nebelieka licencijos dalyko, tuo tarpu paskiros išimtinės teisės galiojimo pabaiga gali sąlygoti ir franšizės sutarties pabaigą tik tada, kai teisių turėtojas netenka teisės į firmos, prekių (paslaugų) ženklą ir neįgyja analogiškos teisės (6.776 str. 3 d.). Tačiau visais kitais atvejais, pramoninės nuosavybės teisių objektų galiojimo pabaiga savaime neturi įtakos tolimesniam franšizės sutarties galiojimui, nes šalims paliekama teisė modifikuoti sutartį taip išsaugojant jos galiojimą (CK 6.779 str. 1 d.).

Palyginus franšizės ir licencinių sutarčių esmines sąlygas, galima apibendrintai teigti, kad franšizės sutartis griežtesnė nei licencinė sutartis esminių sutarties sąlygų atžvilgiu, kadangi, priešingai nei licencijos atveju, franšizės sutarties šalys kur kas labiau suvaržytos imperatyviomis CK normomis, nustatančiomis dėl kokių esminių sąlygų teisių turėtojas ir naudotojas privalo susitarti, tam, kad franšizės sutartis būtų laikoma sudaryta bei galiojanti. Tuo tarpu licencinės sutarties šalių susitarimą dėl teisės naudotis išimtinių teisių objektu laikant vienintele esmine sutarties sąlyga, licenciaro ir licenciato sudaryta sutartis galios net ir šalims konkrečiai nesusitarus nei dėl išimtinių teisių panaudojimo masto, nei dėl atlygintinumo pagal licencinę sutartį nustatymo. Taigi šalims suteikiama iš esmės absoliuti laisvė pačioms susitarti dėl jas saistančių teisių ir pareigų turinio licencinėje sutartyje.

2.4. Franšizės ir licencinių sutarčių šalių pareigų apimties santykis

Franšizės sutarties šalių teisės ir pareigos yra aiškiai nustatytos įstatyme (CK 6.770 str. – 6.771 str.), tuo tarpu licencinės sutarties šalių sutartinių įsipareigojimų mastas, kaip pažymima doktrinoje, gali būti identifikuojamas tik atsižvelgiant į konkrečios sutarties sąlygas, kadangi dėl jų susitarti teisė paliekama pačioms sutarties šalims¹⁰⁹. Šiuo atveju nėra aišku ar franšizės sutartį charakterizuojančios šalių tarpusavio teisės ir pareigos gali

---

¹⁰⁹ ŽELVYS, A. *Teisių į prekių ženklus licencijavimo probleminiai aspektai*: daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01S). Vilnius, Vilniaus universitetas, 2011. p. 65.

būti būdingos ir licencinės sutarties šalims, nors manytina, kad būtent šalių teisės ir pareigos laikytinos vienu iš centrinių kriterijų nustatant sutartinių santykių pobūdį, t. y. identifikuojant konkrečią sutartį. Todėl pažymėtina, kad lyginant analizuojamas sutartis, konkretus franšizės ir licencinių sutarčių šalių teisių ir pareigų santykio įvertinimas būtinas siekiant išgryninti dar nepaliestus sutarčių santykio aspektus, taip sukuriant prielaidas objektyviai įvertinti tiriamų sutarčių šalių santykius *inter se* ir su trečiaisiais asmenimis, kas neabejotinai aktualu sprendžiant tinkamo sutarčių vykdymo, galiojimo ir pabaigos klausimus.

Dėl aukščiau išvardintų priežasčių, tolimesnis šio darbo etapo tikslas – analizuojant doktrininę medžiagą, nustatyti ar licencinės sutarties šalių pareigos yra panašios franšizės šalių sutartiniams įsipareigojimams ir jei taip – išskirti kokios mokslininkų darbuose analizuojamos licenciaro ir licenciatos pareigos yra analogiškos įstatyme įtvirtintoms konkrečioms franšizės sutarties šalių pareigoms, taip pat identifikuoti kokie veiksniai sąlygoja teisių turėtoji ir naudotoji būdingų pareigų prigimtį licencinės sutarties šalių tarpusavio santykiuose.

2.4.1. Pagrindinės teisių turėtojo ir licenciaro pareigos

2.4.1.1. Pagrindinė licenciaro pareiga

Pažymėtina, kad objektyviai išskirti galima tik vienintelį, be išimčių visoms licencinėms sutartims būdingą, pagrindinį licenciaro sutartinį įsipareigojimą, t. y. pareigą suteikti teisę licenciatui naudotis perleidžiamu išimtinių teisių objektu. Toks licenciaro įsipareigojimas tiesiogiai kyla iš esminės licencinės sutarties sąlygos – šalių susitarimo dėl sutarties dalyko – teisės į išimtinių teisių objektą suteikimo. Doktrinoje nurodoma, kad minėta pareiga materializuojasi licenciaro įsipareigojimu sukurti objektyvią priegą licenciatui pasinaudoti suteikiamomis išimtinėmis teisėmis¹¹⁰, taip pat susilaikyti nuo bet kokio trukdymo jomis naudotis¹¹¹, t. y. užtikrinti, kad suteikiamos išimtinės teisės nėra

---

¹¹⁰ WILKOF, N. J. *Trademark Licensing*. London: Sweet & Maxwell, 2005. para. 16-14. Iš ŽELVYS, A. *Teisių į prekių ženklus licencijavimo probleminiai aspektai: daktaro disertacija*. Socialiniai mokslai, teisė (01S). Vilnius, Vilniaus universitetas, 2011. p. 66.

¹¹¹ PAGENBERG, J.; GEISLER, B. *License Agreements: Patents, Utility Models, Know-how, Computer Software*. 3th Edition. Berlin: Heymann, 1991. p. 113.

suvaržytos ir nei licenciario, nei trečiųjų asmenų veiksmams nebus ribojama galimybė nepertraukiamai naudotis licencijuojamomis teisėmis¹¹².

Verta pažymėti, kad priklausomai nuo suteikiamo naudotis išimtinių teisių objekto, minėtos licenciario pareigos apimtis gali skirtis. Pavyzdžiui, suteikiant teisę naudotis prekių ženklu, patį žymenį leidžia identifikuoti grafinė ar vizualinė jo išraiška, dėl ko prieiga licenciatui teisėtai pasinaudoti išimtinių teisių objektu iš esmės nėra apribota, todėl licenciario esmine pareiga, manytina, yra susilaikymas nuo bet kokio trukdymo licenciatui naudotis prekių ženklu. Tuo tarpu, kuomet licencinės sutarties dalyku yra teisių naudotis patentuotu išradimu suteikimas, licenciaras turi pareigą ne tik suteikti išimtinių teisių objektą, šiuo atveju patentą, bet taip pat ir pareigą perleisti sukauptą bazinę informaciją apie išradimo techninį pritaikomumą, t. y. suteikti *know-how*, nes tik tokiu būdu licenciatui būtų užtikrinama galimybė realizuoti licencine sutartimi suteiktas išimtinės teises, t. y. objektyviai pasinaudoti patentuotu išradimu. Nors doktrinoje licenciario pareiga perduoti *know-how* laikytina papildoma¹¹³, tačiau autoriaus nuomone, atsižvelgiant į šios pareigos tiesioginį ryšį su esmine licencinės sutarties sąlyga, t. y. kuomet *know-how* suteikimas licenciatui yra toks svarbus, kad be jo absoliučiai nebūtų įmanoma pasinaudoti suteiktomis išimtinėmis teisėmis, ji galėtų būti laikoma ir pagrindine.

Analizuojama licenciario pareiga ypač svarbi šalių *inter se* santykių kontekste, nes aiškus šios pareigos apimtį bei jos tinkamo vykdymo nustatymas, autoriaus nuomone, turėtų būti esminiu elementu sprendžiant vienašalio sutarties nutraukimo licenciatu iniciatyva, taip pat licenciario atsakomybės ar žalos atlyginimo klausimus. Todėl sutiktina su doktrinine pozicija, kad šią licenciario pareigą tiesiogiai sąlygoja tinkamo sutarties vykdymo principas (CK 6.38 str. 1 d., 6.200 str. 1 d.)¹¹⁴.

2.4.1.2. Pagrindinės teisių turėtojo pareigos ir jų santykis su licenciario pareigomis

Tuo tarpu pagrindinius teisių turėtojo įsipareigojimus tiesiogiai įtvirtintina CK 6.770 str., kuriame numatytos penkios pagrindinės pareigos.

---

¹¹² HESSELNIK, M. W. et. al. *Principles of European Law on Commercial Agency, Franchise and Distribution Contracts*. Oxford: Oxford University Press, 2006. p. 223.

¹¹³ PAGENBERG, J.; GEISSLER, B. *License Agreements: Patents, Utility Models, Know-how, Computer Software*. 3th Edition. Berlin: Heymann, 1991. p. 75.

¹¹⁴ ŽELVYS, A. *Teisių į prekių ženklus licencijavimo probleminiai aspektai: daktaro disertacija*. Socialiniai mokslai, teisė (01S). Vilnius, Vilniaus universitetas, 2011. p. 66.

CK 6.770 str. 1 d. 1 p. numatyta pareiga perduoti naudotojui techninius ir komercinius dokumentus ir suteikti kitą informaciją, kuri yra būtina naudotojui, kad šis galėtų įgyvendinti jam suteiktas pagal franšizės sutartį teises, taip pat instruktuoti naudotoją ir jo darbuotojus visais klausimais, susijusiais su perduotų teisių įgyvendinimu. Tokia įstatymo formuluotė suponuoja minėtos pareigos skaidymą į du paskirus, tačiau betarpiškai susijusius ir tik franšizės sutarčiai būdingus, teisių turėtojo sutartinius įsipareigojimus, tai:

(i) pareigą perduoti specifinę su verslo modelio integracija susijusią informaciją. Pažymėtina, kad tiek kontinentinės, tiek bendrosios teisės tradicijos mokslininkų darbuose vyrauja nuomonė, jog šis teisių turėtojo įsipareigojimas apima pareigą teisių naudotojui suteikti *know-how*¹¹⁵ bei verslo paslaptis¹¹⁶.

(ii) pareigą instruktuoti teisių naudotoją. Detalizuojant instruktavimo pareigą, manytina, ją reikėtų suprasti kaip praktinį teisių naudotojo paruošimą savarankiškai valdyti franšizės sutartimi perleidžiamą verslo modelį. Šios teisių turėtojo pareigos – instrukcijų teikimo – intensyvumas skirtingais franšizės sutarties gyvavimo laikotarpiais gali skirtis. Pavyzdžiui, šalių sutartinių santykių pradžioje pareiga instruktuoti su perleidžiamo verslo įgyvendinimu susijusiais klausimais yra gyvybiškai svarbi teisių naudotojui¹¹⁷, kadangi šią praktinio rengimo būtinybę gali sąlygoti įvairios aplinkybės, tokios kaip suteikiamo naudotis verslo modelio ar paskirų išimtinių teisių objektų specifika, taip pat tai, kad teisių naudotojas gali iš viso neturėti jokios praktinės patirties versle. Šios aukščiau išvardintos priežastys leidžia daryti išvadą, kad netinkamas teisių turėtojo pareigos apmokyti naudotoją individualiai valdyti franšizuojamą verslo modelį vykdymas, remiantis CK 6.217 str. galėtų būti savarankišku pagrindu teisių naudotojui vienašališkai nutraukti franšizės sutartį prieš terminą ar bent jau reikalauti atlyginti dėl netinkamo šios pareigos vykdymo patirtus nuostolius, kadangi šią teisių turėtojo pareigą sąlygoja franšizės sutarties tikslai, o jos įgyvendinimas neabejotinai turi esminės reikšmės teisių naudotojo galimybėms pačiam vystyti naudojamą verslą, todėl teisių turėtojui netinkamai vykdant šią pareigą, naudotojas iš esmės negauna to, ko tikėjosi iš sutarties.

Pažymėtina, kad analogiška, teisių turėtojo pareigai perduoti su sutarties dalyku susijusią informaciją, licenciaro pareiga gali kilti ir iš licencinės sutarties sąlygų, kuomet, kaip jau minėta, licenciatui suteikiama teisė naudotis tam tikrais išimtinių teisių objektais,

---

¹¹⁵ HESSELNIK, M. W. et. al. *Principles of European Law on Commercial Agency, Franchise and Distribution Contracts*. Oxford: Oxford University Press, 2006. p. 225.

¹¹⁶ ADAMS, J. N.; HICKEY, J. B.; JONES, K. P. *Franchising*. 5th Edition. Haywards Heath: Tottel, 2006. p. 230.

¹¹⁷ *Ibid.* p. 255.

kurių prigimtis sąlygoja būtinybę suteikti neatsiejamai su teisių įgyvendinimu susijusią informaciją, pavyzdžiui, *know-how*. Be to, kaip pastebi Ch. D. DesForges, kai kurių išimtinių teisių licencijavimo atvejais, pati išimtinių teisių objekto, pavyzdžiui, tam tikros technologijos, specifika gali būti pagrindu licenciario įsipareigojimui teikti techninę pagalbą, kad atitinkamas išradimas galėtų būti tinkamai paruoštas praktiniam darbui¹¹⁸. Todėl galima daryti išvadą, kad kai kurių technologijų ar išradimų licencijavimo atvejais, licenciario pareiga perduoti būtiną informaciją bei teikti pagalbą iš esmės nesiskirs nuo įstatyme įtvirtintos nagrinėjamos teisių turėtojo pareigos.

Tačiau pažymėtina, kad franšizės gavėjui pradėjus savarankiškai plėtoti verslo modelį, instruktavimo būtinybė sumažėja, o minėta teisių turėtojo pareiga, autoriaus nuomone, modifikuojasi bei tampa franšizės gavėjo pareiga kontroliuoti kaip teisių turėtojas valdo jam suteiktą verslo sistemą, t. y. kaip jis naudojasi išimtinių teisių visuma. Tokią pareigos modifikaciją, manytina, sąlygoja teisių turėtojo tikslai franšizės sutartimi leidžiant naudotis išvystytu verslo modeliu, tuo pačiu kontroliuoti teisių naudotoją, kad jo įtaka neiškraipytų verslo formato ir taip būtų išsaugotas verslo modelio vientisumas, todėl galima daryti išvadą, kad ši pareiga būdinga tik teisių turėtojui. Tokios pozicijos iš dalies leidžia laikytis ir tai, kad Europos franšizės federacijos parengtame Europos franšizės etikos kodekse (angl. *The European Code of Ethics for Franchising*), teisių turėtojo pareiga kontroliuoti kaip franšizės gavėjas naudojasi *know-how* įtvirtinta kaip savarankiška teisių turėtojo pareiga¹¹⁹.

CK 6.770 str. 1 d. 2 p. įtvirtinta teisių turėtojo pareiga išduoti naudotojui sutartyje numatytas licencijas ir užtikrinti jų įforminimą nustatyta tvarka. Ši teisių turėtojo pareiga kyla tiesiogiai iš esminės franšizės sutarties sąlygos – šalių susitarimo dėl naudojimosi išimtinių teisių visuma suteikimo (CK 6.766 str. 1 d.) bei apima ir tai, kad, priklausomai nuo franšizės sutartimi suteikiamų registruotinių išimtinių teisių apimties, franšizės davėjas privalo išviešinti franšizės sutarties sudarymo faktą jį įregistruojant atitinkamuose pramoninės nuosavybės teisių registruose (CK 6.767 str. 3 d.).

Manytina, kad tokia teisių turėtojo pareiga yra analogiška pagrindinei licenciario pareigai – sukurti objektyvias galimybes kitai sutarties šaliai pasinaudoti išimtinių teisių objektais, taip pat susilaikyti nuo bet kokio trukdymo naudotis suteiktomis išimtinėmis teisėmis. Kaip nurodoma doktrinoje, tiek franšizės, tiek licencinių sutarčių atveju, tokia

---

¹¹⁸ DESFORGES, CH. D. *The Commercial Exploitation of Intellectual Property Rights by Licensing*. London: Hawksmere, 2001. p. 84.

¹¹⁹ The European Code of Ethics for Franchising [interaktyvus, žiūrėta 2017 m. kovo 2 d.]. prieiga per internetą: <<http://www.eff-franchise.com/Data/Code%20of%20Ethics2.pdf>>

teisių turėtojo (šiuo atveju ir licenciaro) pareiga sąlygoja papildomas, su išimtinių teisių objektų specifika susijusias, pareigas, pavyzdžiui, sumokėti registracijos atnaujinimo mokesčius taip užtikrinant pramoninės nuosavybės teisių galiojimo pratęsimą¹²⁰.

CK 6.770 str. 2 d. įtvirtintos dar trys privalomos teisių turėtojo pareigos, kurios, sprendžiant iš minėto straipsnio formuluotės, gali būti laikomos numanomomis (CK 6.196 str.), kadangi franšizės sutarties šalims nesusitarus kitaip, teisių turėtojas privalo jų laikytis:

Pareiga užtikrinti franšizės sutarties įregistravimą (CK 6.770 str. 2 d. 1 p.). Šią teisių turėtojo pareigą sąlygoja tai, kad franšizės sutarčiai nustatytas privalomos registracijos reikalavimas (CK 6.767 str. 2 – 3 d.), tačiau tuo atveju, kai franšizės davėjas registruotas užsienio valstybėje, ši pareiga gali tekti teisių naudotojui, kurio registracijos vieta Lietuvos Respublikoje. Tuo tarpu licencinė sutartis nėra registruojama juridinių asmenų registre, o priklausomai nuo licencijuojamo išimtinių teisių objekto, įstatymai suteikia teisę bet kurios iš šalių prašymu registruoti licencinę sutartį atitinkamame pramoninės nuosavybės teisių registre (PĮ 45 str. 2 d., PŽĮ 44 str. 2 d., DĮ 41 str. 2 d.), todėl pareiga įregistruoti licencinę sutartį gali kilti licenciarui tik šalims konkrečiai ją aptarus sutartyje.

Teisių turėtojo pareiga teikti naudotojui nuolatinę techninę ir konsultacinę pagalbą, padėti apmokyti naudotojo darbuotojus (CK 6.770 str. 2 d. 2 p.). Doktrinoje nurodoma, kad ši teisių turėtojo pareiga kyla tiesiogiai iš franšizės sutarties, o ypač, teisių naudotojo siekiamų tikslų, t. y. teisių naudotojo lūkesčių kuo efektyviau veikti pagal franšizės davėjo suteiktą verslo formatą¹²¹. Ši teisių turėtojo pareiga turėtų pasireikšti reguliariu mokymu, instruktavimu, supažindinimu su verslo sistemos pokyčiais bei naujovėmis ir pan. Kadangi nuo šios teisių turėtojo pareigos vykdymo iš esmės tiesiogiai priklauso sėkmingas teisių naudotojo veiklos tęstinumas, todėl manytina, šios pareigos nevykdymas, jei taip padaroma esminės žalos teisių naudotojui, galėtų būti savarankišku pagrindu taikyti teisių turėtojui sutartinę atsakomybę bei teisių naudotojui reikalauti patirtos žalos atlyginimo.

Atsižvelgiant į šios teisių turėtojo pareigos praktinę išraišką, manytina, kad ji yra būdinga tik franšizės sutarčiai. Su tokia pozicija iš dalies sutinkama ir mokslininkų

---

¹²⁰ HESSELNIK, M. W. et. al. *Principles of European Law on Commercial Agency, Franchise and Distribution Contracts*. Oxford: Oxford University Press, 2006. p. 224. Taip pat WILKOF, N. J. *Trademark Licensing*. London: Sweet & Maxwell, 2005. para. 16-14. Iš ŽELVYS, A. *Teisių į prekių ženklus licencijavimo probleminiai aspektai*: daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01S). Vilnius, Vilniaus universitetas, 2011. p. 66.

¹²¹ ADAMS, J. N.; HICKEY, J. B.; JONES, K. P. *Franchising*. 5th Edition. Haywards Heath: Tottel, 2006. p. 252.

darbuose, kur nurodoma, kad pareiga teikti techninę pagalbą bei apmokyti licenciatu darbuotojus pati savaime nėra būdinga licenciarui, o ypač, kuomet šalys sudaro neišimtinę licenciją¹²², tačiau pažymima, kad atsižvelgiant į kai kurių licencijuojamų objektų specifiką, taip pat licenciatu sukauptą patirtį bei gebėjimą savarankiškai pritaikyti licencijuojamą išimtinių teisių objektą, šalys gali papildomai susitarti dėl techninės pagalbos bei mokymo teikimo licenciatui. Tokia papildoma licenciaro pareiga būdinga patentuotų technologijų bei išradimų, taip pat ypač reikšminga programinės įrangos licencijavimo atvejais. Doktrinoje nurodoma, kad tokie šalių susitarimai patento atveju dažniausiai yra laikino pobūdžio ir jie gali būti aptariamai licencinėje sutartyje arba įtvirtinami paskira, pagrindinę sutartį lydintia, sutartimi, kuria licenciatui nustatomi papildomi mokesčiai¹²³, t. y. licenciatas iš esmės „nusiperka“ šią teisę. Tuo tarpu licencijuojant programinę įrangą, licenciatui itin svarbu, kad užtikrindamas sklandų veikimą, licenciaras vykdytų savalaikę ir nuolatinę programinės įrangos techninę priežiūrą, ją reguliariai atnaujintų, taip pat teiktų pagalbą šalinant sutrikimus¹²⁴.

Teisių turėtojas taip pat privalo kontroliuoti naudotojo pagal franšizės sutartį gaminamų prekių, atliekamų darbų ar teikiamų paslaugų kokybę (CK 6.770 str. 2 d. 3 p.). Ši teisių turėtojo pareiga tiesiogiai susijusi su analogiška teisių naudotojo pareiga užtikrinti pagal franšizės sutartį gaminamų prekių, teikiamų paslaugų ar vykdomų darbų kokybę (CK 6.771 str. 2 p.) ir yra itin reikšminga abiemis sutarties šalims sprendžiant ne tik atsakomybės *inter se*, bet taip pat ir prieš trečiuosius asmenis klausimus, kadangi teisių turėtojui gali kilti solidari arba subsidiari atsakomybė pagal teisių naudotojui pareikštus reikalavimus dėl netinkamos prekių, darbų ar paslaugų kokybės (CK 6.773 str.). Turėtojas turi užtikrinti tiek naudotojo gaminamos produkcijos, tiek jo platinamų prekių, paslaugų ar atliekamų darbų kokybę. Doktrinoje nurodoma, kad ši pareiga materializuojasi artimu šalių tarpusavio bendradarbiavimu ir visapusiška priežiūra, taip siekiant išlaikyti franšizės tinklo homogeniškumą bei apsaugoti teisių turėtojui priklausančio prekės ženklo konkurencingumą bei skiriamąjį požymį¹²⁵. Sutinkant su tokia pozicija, kokybės kontrolės pareigą galima laikyti teisių turėtojo vykdomos

---

¹²² PAGENBERG, J.; GEISSLER, B. *License Agreements: Patents, Utility Models, Know-how, Computer Software*. 3rd Edition. Berlin: Heymann, 1991. p. 233.

¹²³ *Ibid.* p. 125, 245.

¹²⁴ KELLY, E. A. *Effective Contracting in Software Licensing* [interaktyvus]. University of New Brunswick Law Journal, Vol. 48. p. 277 [žiūrėta 2017 m. kovo 13 d.]. Prieiga per internetą: <http://heinonline.org/HOL/Page?handle=hein.journals/unblj48&div=17&start_page=275&collection=journals&set_as_cursor=0&men_tab=srchresults>

¹²⁵ ABELL, P. M. *The Regulation of Franchising in the European Union* [interaktyvus]. London: Queen Mary, University of London, 2011. p. 12 [žiūrėta 2017 m. kovo 7 d.]. Prieiga per internetą: <<https://qmro.qmul.ac.uk/jspui/handle/123456789/2326>>

naudotojo nuolatinės ir aktyvios priežiūros bei kontrolės funkciją papildančia bei charakterizuojančia nuostata, kuri *per se* yra neatsiejamu franšizės sutarties požymiu.

Manytina, kad šiai teisių turėtojo pareigai gali būti prilyginama teisės doktrinoje išskiriama licenciaro atliekamos kokybės kontrolės funkcija. Kokybės kontrolė ypač reikšminga prekių ženklų licencijavimo atvejais ir tiesiogiai sietina su prekių ženklo būdingomis kilmės ir kokybės funkcijomis¹²⁶. Nors licenciaro vykdoma kokybės kontrolė akcentuojama bendrosios teisės tradicijos kraštuose ryšium su prekės ženklo atliekama kokybės funkcija, dėl ko bendrojoje teisėje viena iš esminių prekių ženklų licencinių sutarčių sąlygų pripažįstama būtent licenciaro vykdoma kokybės kontrolė¹²⁷, tačiau šią funkciją savo praktikoje yra pažymėjęs ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismas, nurodydamas, jog itin svarbu, kad visos konkrečiu žymeniu parduodamos prekės ar teikiamos paslaugos kiltų iš kontroliuojamos kokybės šaltinio¹²⁸. Tačiau šiuo atveju kyla klausimas ar licenciaro vykdoma kokybės kontrolė laikytina jo teise ar pareiga, kadangi, kaip pažymi A. Želvys, PŽĮ visiškai nėra numatyta nuostatų, susijusių su prekių ar paslaugų kokybės klausimais, todėl prekių ir paslaugų kokybės kontrolė licencinėse sutartyse yra „savireguliacinio“ pobūdžio: pats prekių ženklo savininkas yra atsakingas už licencijuojamu prekių ženklu žymimų prekių ir paslaugų kokybę. Manytina, kad kontroliuoti licenciaro pagal sutartį gaminamų prekių ar teikiamų paslaugų kokybę licenciarą skatina keletas savarankiškų priežasčių, visų pirma, investicijos, patirtos reklamai, prekių ženklo žinomumo didinimui ir dėl to ilginiui įgytas vartotojų pasitikėjimas atitinkamos kokybės prekėmis ar paslaugomis, kurios žymimos konkrečiu licenciaro prekių ženklu. Antra, teisinio reglamentavimo ypatumai. Antai CK 6.292 str. – 6.300 str. nustato atsakomybę už žalą, atsiradusią dėl netinkamos kokybės produktų bei paslaugų pagrindus, kuriais vadovaujantis vartotojas gali reikalauti atlyginti jo patirtą žalą iš prekių (paslaugų) gamintojo. Šiuo atveju gamintoju laikomas galutinio produkto, produkto dalies arba žaliavų gamintojas ar paslaugų teikėjas, kuris pažymi produktą (paslaugas) savo vardu, prekės ženklu ar kitu skiriamuoju žymeniu (CK 6.292 str. 2 d.). Kadangi licenciatas savo veikloje naudojami būtent licenciarui priklausančiu prekės ženklu, atsakomybė už jo tretiesiems asmenims padarytą žalą, tam tikrais atvejais gali kilti ir licenciarui (CK 6.292 str.). Autoriaus nuomone, būtent šios dvi priežastys sąlygoja

---

¹²⁶ POLTORAK, A. I.; LERNER, P. J. *Essentials of licensing intellectual property*. New Jersey: John Wiley and Sons Inc., 2004. p. 82. Taip pat ŽELVYS, A. *Teisių į prekių ženklus licencijavimo probleminiai aspektai*: daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01S). Vilnius, Vilniaus universitetas, 2011. p. 174.

¹²⁷ ŽELVYS, A. *Teisių į prekių ženklus licencijavimo probleminiai aspektai*: daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01S). Vilnius, Vilniaus universitetas, 2011. p. 176.

¹²⁸ Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2003 m. kovo 5 d. sprendimas *Unilever NV v. Office for Harmonisation in the Internal Market, T-194/01*. ECLI:EU:T:2003:53.

kokybės kontrolės materializaciją licenciaro santykiuose su licenciatu, o ši funkcija prekių ženklų licencinėse sutartyse, manytina, yra ganėtinai artima teisių turėtojo pareigai užtikrinti kokybės kontrolę, kadangi tiek licenciarui, tiek ir teisių turėtojui gali kilti atsakomybė prieš trečiuosius asmenis dėl netinkamo kokybės kontrolės vykdymo (licenciaro ir teisių naudotojo atsakomybės klausimai už licenciatui ar naudotojui pareikštus reikalavimus dėl netinkamos kokybės prekių ar paslaugų analizuojami ketvirtojoje šio tiriamojo darbo dalyje).

Inter alia doktrinoje nurodoma, kad licenciaro kokybės kontrolės pareiga gali pasireikšti taip pat, kaip sudėtinė techninės pagalbos teikimo pareigos dalis, ypač tada, kai gaminami sudėtingi techniniai produktai, o licenciatas neturi patirties atitinkamoje srityje¹²⁹, taip padedant licenciatui pasiekti tinkamą gaminamos produkcijos kokybės lygį. Tačiau manytina, kad tokia licenciaro pareiga negalėtų būti laikoma numanoma patento licencijos atveju, todėl ją šalys turėtų aiškiai aptarti licencinėje sutartyje.

2.4.2. Pagrindinės teisių naudotojo ir licenciatų pareigos

2.4.2.1. Pagrindinė licenciatų pareiga

Nors licencinė sutartis gali būti ir neatlygintinė, tačiau abejonių nekelia aplinkybė, kad komercinė licenciarui priklausančių išimtinių teisių apyvarta sąlygos licenciatų pareigą mokėti už naudojimąsi šių teisių objektais. Todėl tiek užsienio, tiek Lietuvos teisės mokslininkų darbuose vienareikšmiškai teigiama, kad pagrindinė licenciatų pareiga yra mokėti licencinį mokestį¹³⁰. Ši licenciatų pareiga kyla tiesiogiai iš esminės licencinės sutarties sąlygos – šalių susitarimo dėl sutarties dalyko. Dėl to, licenciatų pareigos mokėti licencinį mokestį nevykdymas ar netinkamas vykdymas galėtų būti laikomas esminiu sutarties pažeidimu (CK 6.217 str. 1 d.). Kita vertus, atsižvelgiant į tai, kad vienu didžiausių licenciaro akstiniu, komercializuojant jam priklausančias išimtines teises, laikytinas finansinės naudos siekimas, būtent pareigos mokėti licencinį mokestį vykdymo sustabdymas, manytina, galėtų būti itin veiksmingu licenciatų pažeistų teisių gynybos būdu (CK 6.207 str. 2 d.).

---

¹²⁹ PAGENBERG, J.; GEISLER, B. *License Agreements: Patents, Utility Models, Know-how, Computer Software*. 3rd Edition. Berlin: Heymann, 1991. p. 233.

¹³⁰ POLTORAK, A. I.; LERNER, P. J. *Essentials of licensing intellectual property*. New Jersey: John Wiley and Sons Inc., 2004. p. 99. Taip pat ŽELVYS, A. *Teisių į prekių ženklus licencijavimo probleminiai aspektai*: daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01S). Vilnius, Vilniaus universitetas, 2011. p. 67. Taip pat PAGENBERG, J.; GEISLER, B. *License Agreements: Patents, Utility Models, Know-how, Computer Software*. 3rd Edition. Berlin: Heymann, 1991. p. 127.

Doktrinoje taip pat pastebima, kad licencianto pareiga mokėti licencinį mokestį gali būti laikoma numanoma, net jei šalys nėra aiškiai dėl jos susitarusios sutartyje, kadangi šią licencianto pareigą tiesiogiai sąlygoja licencine sutartimi siekiami tikslai¹³¹. Pažymėtina, kad analogiška pareiga kyla ir teisių naudotojui franšizės sutarties atveju. Nors franšizės gavėjo pareigas detalizuojančiame CK 6.771 str. pareiga mokėti teisių turėtojui atlyginimą už naudojimąsi išimtinių teisių visuma nėra išskirta, tačiau atsižvelgiant į tai, kad franšizės sutartis visada yra atlygintinė (CK 6.769 str. 1 d.), ji taip pat laikytina pagrindine teisių naudotojo pareiga.

Atkreiptinas dėmesys į dar vieną franšizės ir licencinių sutarčių panašumą ryšium su atlygintinumo nustatymo būdais ir jų sąlygojamomis teisių naudotojo ir licencianto pareigomis. Iš CK 6.769 str. 2 d. turinio galima išskirti du pagrindinius finansinių franšizės gavėjo įsipareigojimų būdus, tai: (i) vienkartinis fiksuotas mokestis ir (ii) periodiniai mokėjimai arba honoraras. Pažymėtina, kad doktrinoje licencinių sutarčių atveju išskiriamos iš esmės tapačios šalių finansinių tarpusavio įsipareigojimų formos¹³². Tiesa, koks konkretus mokėjimo būdas bus nustatomas licencinėje sutartyje, dažniausiai priklauso nuo suteikiamo naudotis išimtinių teisių objekto rūšies, taip pat licencianto veiklos pobūdžio ar kitų aplinkybių. Todėl licencinių sutarčių atveju ganėtinai sudėtinga išskirti vyraujančią užmokesčio modelį, o šalys yra laisvos konkrečiu atveju susitarti dėl joms priimtinausio užmokesčio būdo nustatymo, tačiau pastebėtina, jeigu licencianto veikla susijusi su tam tikros produkcijos gamyba bei vėlesniu jos platinimu ar prekių, paslaugų ar darbų teikimu, dažniausiai atitinkama licencine sutartimi nustatomi periodiniai mokėjimai ar honorarai, kurių dydį sąlygoja licencianto gaunama nauda iš pardavimų naudojant licencijuojamą išimtinių teisių objektą. Tuo tarpu franšizės sutartis, atsižvelgiant į tai, kad praktikoje itin dažnai teisių naudotojui taip pat nustatomas ir pradinis prieigos mokestis, šiuo atveju beveik visada numatys kompleksinį mokėjimų būdų derinį¹³³.

Problemiškiausiu franšizės ir licencinių sutarčių tarpusavio santykio kontekste ryšium su atlygintinumo būdo nustatymu, manytina, turėtų būti laikomas šalių susitarimas dėl periodinių mokėjimų ar honorarų įtvirtinimo sutartyje. Šiuo atveju kyla klausimas

---

¹³¹ ŽELVYS, A. *Teisių į prekių ženklus licencijavimo probleminiai aspektai*: daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01S). Vilnius, Vilniaus universitetas, 2011. p. 67.

¹³² POLTORAK, A. I.; LERNER, P. J. *Essentials of licensing intellectual property*. New Jersey: John Wiley and Sons Inc., 2004. p. 99 – 101. Taip pat: Fact Sheet: *Commercialising IP Licence Agreements* [Interaktyvus]. The European IPR Helpdesk, 2015. p. 9 [žiūrėta 2017 m. kovo 5 d.]. prieiga per internetą: <<https://www.iprhelpdesk.eu/sites/default/files/newsdocuments/Fact-Sheet-Commercialising-IP-Licence-Agreements.pdf>>

¹³³ HESSELNIK, M. W. et. al. *Principles of European Law on Commercial Agency, Franchise and Distribution Contracts*. Oxford: Oxford University Press, 2006. p. 247.

kokios aplinkybės gali sąlygoti šio teiginio pagrįstumą? Visų pirma, pažymėtina, kad tiek franšizės, tiek licencinių sutarčių atveju šalims susitarus dėl periodinių mokėjimų ar honorarų, jų dydis tiesiogiai siejamas su licenciato ar teisių naudotojo veiklos efektyvumu, dėl ko sutartyse taip pat nustatomos ir užmokesčio dydžio periodinio perskaičiavimo taisyklės¹³⁴. Pavyzdžiui, tokie šalių susitarimai ypač būdingi licencijuojant prekių ženklus. Antra, minėtas šalių susitarimas sąlygoja teisių naudotojo bei licenciato pareigą teikti kitai sutarties šaliai informaciją apie pardavimus, veiklos rezultatus, taip pat gali būti nustatyta pareiga vesti konkrečios produkcijos, paslaugų apskaitos žurnalus ar supažindinti su buhalteriniais duomenimis. Be to, doktrinoje nurodoma, kad tiek franšizės, tiek licencinėse sutartyse praktikoje dažnai nustatoma licenciato ar teisių naudotojo pareiga leisti kitai sutarties šaliai atlikti veiklos auditą¹³⁵. Tokia teisių turėtojo pareiga yra visiškai racionali ir pateisinama teisių turėtojo aktyvaus monitoringo ir kontrolės funkcijų atžvilgiu. Tuo tarpu analogiška licenciato pareiga, turėtų pasireikšti tik toje apimtyje, kad licenciarui būtų sudarytos objektyvios galimybės nustatyti ir perskaičiuoti periodinį licencinį mokestį. Todėl manytina, kad licencinės sutarties šalims susitarus dėl itin plačios šios licenciato pareigos apimties arba licenciarui pačiam vykdant aktyvią bei nuolatinę licenciato finansinę kontrolę, būtų sudaromos ganėtinai palankios sąlygos licenciarui faktiškai kontroliuoti jo išimtinėmis teisėmis besinaudojantį licenciatą ir taip daryti tiesioginę įtaką jo veiklai, nors savo prigimtimi toks sutartinių santykių pobūdis yra iš esmės franšizės sutarties skiriamuoju bruožu. Dėl to, autoriaus nuomone, išvardintos aplinkybės gali būti itin reikšmingos sprendžiant franšizės ir licencinių sutarčių kvalifikavimo klausimą.

2.4.2.2. Pagrindinės teisių naudotojo pareigos ir jų santykis su licenciato pareigomis

Pareiga mokėti licencinį mokestį laikytina vienintele pagrindine licenciato pareiga, kuri objektyviai išskiriama nepriklausomai nuo licencijuojamo išimtinių teisių objekto ar kitų

---

¹³⁴ HESSELNIK, M. W. et. al. *Principles of European Law on Commercial Agency, Franchise and Distribution Contracts*. Oxford: Oxford University Press, 2006. p. 248. Taip pat POLTORAK, A. I.; LERNER, P. J. *Essentials of licensing intellectual property*. New Jersey: John Wiley and Sons Inc., 2004. p. 101.

¹³⁵ SMITH, G. P.; PARR, R. L. *Intellectual Property: Valuation, Exploitation and Infringement Damages* [interaktyvus]. New Jersey: John Wiley & Sons. 2005. p. 610 [žiūrėta 2017 m. vasario 22 d.]. Prieiga per internetą: <<http://s1.downloadmienphi.net/file/downloadfile4/206/1391170.pdf>> Taip pat POLTORAK, A. I.; LERNER, P. J. *Essentials of licensing intellectual property*. New Jersey: John Wiley and Sons Inc., 2004. p. 110. Taip pat ABELL, P. M. *The Regulation of Franchising in the European Union* [interaktyvus]. London: Queen Mary, University of London, 2011. p. 104 [žiūrėta 2017 m. kovo 7 d.]. Prieiga per internetą: <<https://qmro.qmul.ac.uk/jspui/handle/123456789/2326>>

sutarties sąlygų, būtent iš kurių gali būti identifikuojamos kitos, papildomos licenciatų pareigos. Todėl tolimesnis teisių turėtojo bei licenciaro sutartinių įsipareigojimų santykis, manytina, geriausiai gali būti atskleistas išskiriant CK 6.771 str. įtvirtintas pagrindines franšizės gavėjo pareigas bei palyginant ar jos būdingos licenciatui, ir jei taip, tai kokios doktrinoje nurodomos aplinkybės sąlygoja analogiškų pareigų egzistavimą.

Teisių naudotojas privalo franšizės sutartyje nustatytu būdu savo veikloje naudoti teisių turėtojo firmos vardą, prekių ir paslaugų ženklą (CK 6.771 str. 1 d.). Pažymėtina, kad verslo formatas sėkmingu franšizės sutarties dalyku tampa tik tada, kuomet jis yra tinkamai sumodeliuotas, patikrintas¹³⁶ bei gerai žinomas. Kadangi tokį verslą identifikuoja konkretus žymuo, todėl teisių turėtojui, kurio vienas esminių uždavinių, susijusių su franšizės tinklo sėkme, yra verslo formato pastovumas, ypatingai svarbu, jog naudotojas suteiktu žymeniu naudotųsi konkrečiai franšizės sutartyje apibrėžtais būdais. Doktrinoje pažymima, kad analogiška papildoma licenciatų pareiga kyla licencijuojant prekių ženklus¹³⁷. Pagrindinė teisių naudotojo ir papildoma licenciatų pareiga savo veikloje naudoti suteiktą prekių ženklą yra labai panašios ir gali sukelti analogiškas teisinės pasekmes, kadangi nenaudojant ar netinkamai naudojant suteiktą žymenį pažeidžiamos teisių turėtojo ar licenciaro teisės, dėl ko pastarieji gali panaudoti prieš sutartį pažeidžiančią šalį PŽĮ 38 str. numatytas teises (PŽĮ 44 str. 6 d.). Ši pareiga itin reikšminga, kuomet teisių naudotojui, kaip franšizės sutarties sudėtinė dalis, ar licenciatui suteikta išimtinė licencija, todėl sutiktina su doktrinoje išreikšta nuomone, kad tokiu atveju nenaudojant suteikto žymens, licenciaras, taip pat ir teisių turėtojas, gali reikalauti nutraukti licencinę sutartį (šiuo atveju ir franšizės) dėl priešingos šalies kaltės¹³⁸.

Teisių naudotojas taip pat privalo užtikrinti pagal franšizės sutartį gaminamų prekių, atliekamų darbų ar teikiamų paslaugų tinkamą kokybę (CK 6.771 str. 2 d.). Nors, kaip minėta anksčiau, pareiga kontroliuoti prekių, paslaugų ar darbų kokybę kyla ir teisių turėtojui (CK 6.770 str. 2 d.), tačiau tai bet koku atveju neatleidžia naudotojo nuo jo sutartinių įsipareigojimų tiksliai laikytis franšizės sutartyje nustatytų kokybės standartų.

---

¹³⁶ Nors toks reikalavimas autoriaus turimomis žiniomis nėra įtvirtintas paskirų valstybių statutinėje teisėje, tačiau atkreiptinas dėmesys, kad kai kuriuose *soft law* šaltiniuose, pavyzdžiui Europos franšizės etikos kodekse, taip pat Italijos Franšizės Asociacijos rekomendacijose, laikosi aiškios pozicijos, jog franšizuojamas konkretus verslo formatas turi būti nemažiau kaip 12 mėnesių valdomas ir testuojamas teisių naudotojo arba jo įgaliotų asmenų. Žr.: ABELL, P. M. *The Regulation of Franchising in the European Union* [interaktyvus]. London: Queen Mary, University of London, 2011. p. 234 [žiūrėta 2017 m. kovo 7 d.]. Prieiga per internetą: <<https://qmro.qmul.ac.uk/jspui/handle/123456789/2326>>

¹³⁷ ŽELVYS, A. *Teisių į prekių ženklus licencijavimo probleminiai aspektai*: daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01S). Vilnius, Vilniaus universitetas, 2011. p. 67.

¹³⁸ CHAVANNE, A. *Droit de la propriete industrielle*. Paris: Dalloz, 1993, p. 616. Iš ŽELVYS, A. *Teisių į prekių ženklus licencijavimo probleminiai aspektai*: daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01S). Vilnius, Vilniaus universitetas, 2011. p. 67.

Kita vertus, franšizės sutarties specifika sąlygoja tai, jog šios teisių naudoto pareigos tinkamas laikymasis, visų pirma, tiesiogiai susijęs su teisių turėtojo pareigomis: (i) visapusiškai paruošti (apmokyti, instrukuoti) teisių naudotoją efektyviai savarankiškai veiklai (CK 6.770 str. 1 d. 1 p.), (ii) teikti nuolatinę techninę bei konsultacinę pagalbą teisių naudotojui franšizės sutarties vykdymo metu (CK 6.770 str. 2 d. 4 p.). Pavyzdžiui, viename iš Anglijos precedentų (*Hedley Byrne & Co Ltd v. Heller & Partners Ltd*) teisių turėtoju kilo atsakomybė dėl to, kad jo suteikta informacija teisių naudotojui, kurią vėliau šis perdavė teikdamas konsultavimo paslaugas tretiesiems asmenims, buvo klaidinga¹³⁹. Todėl pagrįstai manytina, kad kartais netinkamą teisių naudotojo pareigos užtikrinti kokybės standartus vykdymą, gali sąlygoti nepakankamas teisių turėtojo sutartinių įsipareigojimų vykdymas. Laikantis tokios pozicijos, galima racionaliai paaiškinti įstatymų leidėjo valią franšizės sutartį reguliuojančiomis CK normomis numatyti ir teisių turėtojo atsakomybę už naudotojui pareikštus reikalavimus dėl netinkamos prekių, paslaugų ar darbų kokybės (CK 6.773 str.).

Teisinėje literatūroje nurodoma, jog atitinkama teisių naudotojo pareiga užtikrinti turėtojo nustatytą kokybės standartų laikymąsi taip pat būdinga ir licencinei sutarčiai. Ši papildoma licenciatų pareiga, kaip pažymi A. I. Poltorak bei J. Pagenberg, itin reikšminga prekių ženklų¹⁴⁰, taip pat patentų¹⁴¹ licencijavimo atvejais, kuomet licenciatų gaminamos prekės vėliau pateikiamos į platinimo grandinę, arba licenciatas, pasinaudodamas licenciarui priklausančiu prekių ženklu, teikia paslaugas ar atlieka darbus. Atsižvelgiant į pagrindines prekės ženklo kilmės ir kokybės funkcijas, licenciatui netinkamai vykdant šią pareigą, būdų daroma tiesioginė žala licenciarui, t. y. bloginama licenciaro reputacija, taip pat silpninamas prekių ženklo skiriamasis požymis, dėl ko tai galėtų sąlygoti ženklus ekonominius licenciaro nuostolius. Kita vertus, jei netinkamu pareigos laikytis nustatytą kokybės standartų vykdymu, licenciatų gaminamomis prekėmis ar teikiamomis paslaugomis yra klaidinama visuomenė, bet kurio suinteresuoto asmens prašymu gali būti panaikinta prekių ženklo registracija (PŽĮ 47 str. 1 d. 2 p.). Dėl šių priežasčių tinkamas analizuojamos pareigos laikymasis itin reikšmingas sprendžiant šalių tarpusavio atsakomybės, taip pat licencinės sutarties galiojimo ir pabaigos klausimus.

---

¹³⁹ ADAMS, J. N.; HICKEY, J. B.; JONES, K. P. *Franchising*. 5th Edition. Haywards Heath: Tottel, 2006. p. 252.

¹⁴⁰ POLTORAK, A. I.; LERNER, P. J. *Essentials of licensing intellectual property*. New Jersey: John Wiley and Sons Inc., 2004. p.83-84.

¹⁴¹ PAGENBERG, J.; GEISLER, B. *License Agreements: Patents, Utility Models, Know-how, Computer Software*. 3th Edition. Berlin: Heymann, 1991. p. 153.

Dėl auščiau išdėstytų aplinkybių, manytina, kad pareiga laikytis nustatytų kokybės standartų iš esmės analogiškai gali pasireikšti tiek teisių naudotojo, tiek licencianto veikloje, be to itin tampriai siejasi su atitinkama licenciaro bei teisių naudotojo vykdoma kokybės kontrolės funkcija, ypač prekių (paslaugų) ženklų ar juridinio asmens pavadinimo licencijavimo ar franšizavimo atvejais, todėl šios pareigos apimties nustatymas gali būti itin reikšmingu sutartis vienijančiu veiksmu, kurį atriboti sprendžiant nagrinėjamų sutarčių kvalifikavimo klausimą gali būti iš esmės neįmanoma.

Teisių naudotojas privalo laikytis teisių turėtojo nurodymų ir instrukcijų dėl teisių naudojimo, naudotojo komercinių patalpų vidaus ir išorės apipavidalinimo ir kitokios franšizės sutartyje nustatytos veiklos sąlygų (CK 6.771 str. 3 d.). Šią teisių turėtojo pareigą, manytina, reikėtų analizuoti kartu su kitu pagrindiniu teisių naudotojo sutartiniu įsipareigojimu – informuoti pirkėjus (užsakovus) akivaizdžiausiu jiems būdu apie tai, kad naudotojas veikia pagal franšizės sutartį ir naudoja teisių turėtojo firmos vardą, prekių ar paslaugų ženklą ar kitokį teisių turėtoją individualizuojantį simbolį (CK 6.771 str. 7 d.). Šios teisių naudotojo pareigos kyla tiesiogiai iš franšizės sutarties esmės, kadangi teisių turėtojo pagrindinis tikslas – užtikrinti, jog suteiktas naudotis verslo formato modelis išlaikytų individualius identifikacinius bruožus, dėl kurių išnyktų bet kokia objektyvi galimybė suklaidinti visuomenę, jog veikia ne pats teisių turėtojas, bet kiti tretieji asmenys. Kitaip tariant, teisių naudotojas privalo veikti taip, tarsi būtų identiška teisių turėtojo kopija. Šių pareigų vykdymas, be tiesiogiai įstatyme nurodytų, gali pasireikšti ir kitais įvairiais būdais: prekių, paslaugų pateikimo ar apipavidalinimo koncepcija, analogiškų gamybos procesų taikymu, tapačios įrangos naudojimu, darbo tvarkos organizavimu bei kitais, konkretų verslo modelį leidžiančiais atpažinti, veiklos metodais.

Tuo tarpu nagrinėtuose licencines sutartis analizuojančių mokslininkų darbuose iš esmės neišskiriamos panašios licencianto pareigos, kurios galėtų atitikti aukščiau nurodytus teisių naudotojo sutartinius įsipareigojimus. Manytina, kad plačiuoju požiūriu, šios teisių naudotojo pareigos, o ypač pirkėjų informavimo pareiga, galėtų būti painiojamos prekių ženklų licencijavimo atvejais su anksčiau aptarta licencianto pareiga naudoti prekių ženklą, kuomet savo veikloje licenciatas informaciniais tikslais naudoja atitinkamą licencijuojamą žymenį. Tačiau turinio prasme, išskirtos teisių naudotojo pareigos yra platesnės, jas konkrečiai apibrėžia suteikiamas naudotis verslo formatas, todėl analizuojamų teisių naudotojo pareigų prigimtis, autoriaus nuomone, nėra tapati licencianto pareigai naudotis suteiktu prekės ženklu. Kita vertus toks teisių naudotojo ir licencianto pareigų atribojimas *per se* nepašalina rizikos, galinčios kilti sutarčių

kvalifikavimo procese, kuomet licencinėje sutartyje nustatomos tokios prekių ženklų naudojimo sąlygos, kurios turi tiesioginę įtaką licencianto veiklos pobūdžiui.

Be jau išvardintų, teisių naudotojui taip pat kyla pareiga teikti pirkėjams (užsakovams) papildomų paslaugų, kurių jie galėjo protingai tikėtis įsigydami (užsakydami) prekes (darbus, paslaugas) tiesiai iš teisių turėtojo (CK 6.771 str. 4 d.). Veikiant franšizės sutarties pagrindu, teisių turėtojo ir naudotojo teikiamų paslaugų, gaminamų prekių ar atliekamų darbų pobūdis yra identiškas, būtent todėl teisių naudotojui kyla pareiga savarankiškai suteikti bet kokias papildomas paslaugas, kurios tiesiogiai susijusios su franšizės sutartimi jam suteikto naudotis verslo formato specifika, kadangi, dėl veiklos su teisių turėtoju tapatumo, teisių naudotojui objektyviai nėra jokių kliūčių teikti analogiškas papildomas paslaugas.

Licencinės sutarties šalims susitariant dėl išimtinių teisių objekto panaudojimo būdų, licenciatui gali būti suteikiami ne visi, bet tik kai kurie iš jų (pavyzdžiui: licencijuojant prekių ženklą, suteikiama teisė žymėti tik konkrečios produkcijos liniją; patento licencijos atveju, nustatomi konkretūs patentuoto išradimo ar technologijos panaudojimo būdai ir pan.). Be to gali nesutapti licenciaro bei licencianto veiklos pobūdis (pavyzdžiui: vienai iš licencinės sutarties šalių veikiant tik gamybos, o kitai ir gamybos, ir platinimo srityse ir kt.). Todėl kartais licenciatui gali būti objektyviai neįmanoma teikti papildomas paslaugas, kurios būdingos iš esmės tik licenciarui. Kita vertus, panašios pareigos licenciatui galėtų susiklostyti, pavyzdžiui, kuomet šalims sudarant distribucijos sutartį, distributoriui taip pat suteikiama teisė naudotis ir gamintojo prekės ženklu, t. y. kartu sudaroma ir licencinė sutartis. Taigi distributoriui (licenciatui) galėtų kilti pareiga teikti tam tikras papildomas paslaugas, kadangi viena iš CK 6.802 str. įtvirtintų distributoriaus pareigų yra techniškai aptarnauti prekes po jų pardavimo arba teikti kitas garantines ar aptarnavimo paslaugas tų prekių pirkėjams (CK 6.802 str. 10 d.). Tačiau tokia pareiga kiltų ne licencinės sutarties, bet distribucijos pagrindu, todėl iškilus analogiškai problemai, visų pirma, derėtų aiškiai įvertinti kurios tiksliai sutarties sąlygos numato papildomų paslaugų teikimo pareigą. Dėl šių aukščiau aptartų priežasčių, manytina, kad minėta teisių naudotojo pareiga tretiesiems asmenims teikti papildomas paslaugas, būdinga tik franšizės sutarčiai, kadangi savo prigimtimi licencinė sutartis *per se* neapima tokios licencianto pareigos, tačiau, nepaisant to, tokia licencinė sutartis su distribucijos elementu dar labiau priartėja prie franšizės sutarčiai būdingų teisių naudotojo pareigų pobūdžio.

CK 6.771 str. taip pat išskiriama privaloma teisių turėtojo pareiga neatskleisti kitiems asmenims iš teisių turėtojo gautų komercinių (gamybinių) paslapčių ar kitos konfidencialios informacijos (CK 6.771 str. 5 d.). Šiuo atveju, kaip pažymi M. Mendelsohn bei M. W. Hesselnik, tokia informacija, kaip išimtinių teisių visumos elementas, neišvengiamai perduodama franšizės sutartimi, kadangi ji sudaro itin reikšmingą verslo sistemos dalį¹⁴². Tokio pobūdžio informacijos atskleidimas gali padaryti esminės žalos teisių turėtojui, todėl pareiga neatkleisti bei saugoti disponuojamą slaptą informaciją laikytina neatsiejamu teisių naudotojo sutartiniu įsipareigojimu. Manytina, kad būtent dėl šios priežasties įstatymas šią pareigą išskiria kaip vieną iš pagrindinių teisių naudotojo pareigų (CK 6.771 str. 5 d.). Tuo tarpu analogiška licenciatu pareiga pagrindine, manytina, galėtų būti tik tada, kuomet savarankišku licencijuojamu objektu yra licenciarui priklausančios komercinės (gamybinės) paslaptys ar *know-how*. Visais kitais atvejais, kai sutartimi taip pat suteikiama atitinkama, pagrindinį licencijos objektą lydinti (pavyzdžiui patento techninį pritaikomumą atskleidžianti), slapta informacija, pareiga neatskleisti šios informacijos bus laikoma papildoma licenciatu pareiga. Be to, mokslinėje literatūroje nurodoma, kad licencinėmis sutartimis sukuriama prieiga tik prie tokios apimties slaptos informacijos, kurią galima apibūdinti kaip „būtiną žinoti“¹⁴³ tam, kad licenciatas galėtų įgyvendinti konkrečias suteikiamas teises. Tuo tarpu franšizės sutartimi perduodama visa su verslo modeliu susijusi saugoma informacija. Nepaisant to, tiek teisių naudotojui, tiek licenciatui analizuojama pareiga pasireikš analogiškai, kadangi netinkamai vykdant šią pareigą, dėl ko tretiesiems asmenims taptų žinoma slapta informacija, ir teisių naudotojas, ir licenciatas atsakytų bendraisiais pagrindais ir turėtų atlyginti dėl tokios informacijos atskleidimo patirtą žalą (CK 1.116 str. 3 d.).

CK 6.771 str. 6 d. numato teisių turėtojo pareigą sudaryti subfranšizės sutartį, jeigu tokia jo pareiga nustatyta franšizės sutartyje. Visų pirma pažymėtina, kad tokią teisių turėtojo pareigą gali sąlygoti pasirinkta teisių turėtojo verslo plėtros strategija. Be to, franšizės sutartyje turi būti aiškiai nustatyta naudotojo pareiga sudaryti subfranšizės sutartį, kadangi priešingu atveju, vadovaujantis CK 6.768 str. 1 d., tokios sutarties sudarymas laikytinas franšizės gavėjo teise, bet ne pareiga. Tuo tarpu licencinės sutarties atveju, pramoninės nuosavybės teisių apsaugą reguliuojančių įstatymų nuostatos išskiria

---

¹⁴² MENDELSON, M. *Franchising Law*. Richmond: Richmond Law & Tax Ltd, 2004. p. 217. Taip pat HESSELNIK, M. W. et. al. *Principles of European Law on Commercial Agency, Franchise and Distribution Contracts*. Oxford: Oxford University Press, 2006. p. 227.

¹⁴³ POLTORAK, A. I.; LERNER, P. J. *Essentials of licensing intellectual property*. New Jersey: John Wiley and Sons Inc., 2004. p.73.

tik sublicencinės sutarties sąvoką (PŽĮ 2 str. 11 d., DĮ 2 str. 11 d., PĮ 2 str. 17 d.) bei nurodo, jog sublicencinei sutarčiai *mutatis mutandis* taikomos licencinę sutartį reguliuojančios įstatymų normos (PŽĮ 44 str. 7 d., DĮ 41 str. 7 d., PĮ 45 str. 7 d.), tačiau nei teisės, nei pareigos, susijusios su licenciatu galimybe sudaryti sublicencinę sutartį, nėra detalizuojamos. Šiuo atveju doktrinoje laikomasi pozicijos, kad be licenciaro sutikimo, licenciatas neturi teisės savarankiškai sublicencijuoti naudojamą išimtinių teisių objektą¹⁴⁴, taigi teisė dėl sublicencijavimo paliekama pačioms licencinės sutarties šalims, todėl licenciaras gali arba suteikti teisę, arba įpareigoti licenciatą sudaryti sublicencinę sutartį. Dėl šių priežasčių manytina, kad pareiga teisių naudotojui ar licenciatui sudaryti atitinkamai subfranšizės ar sublicencinę sutartį yra analogiška savo pobūdžiu – sutartiniu įpareigojimu sudaryti kitą sutartį, tačiau skiriasi prigimtimi, nes konkrečios sutarties šalys susitaria dėl kitos, tos pačios rūšies, sutarties sudarymo, t. y. franšizės arba licencinės sutarties. Taip pat skirtumu laikytina tokios pareigos apimtis, nes teisių naudotojo pareiga sudaryti subfranšizės sutartį apima ir pareigą sublicencijuoti naudojamus išimtinių teisių objektus.

2.5. Apibendrinamosios išvados

Atlikta sutarčių tarpusavio santykio analizė sąlygoja galimybę apibendrintai išskirti pagrindinius franšizės ir licencinių sutarčių takoskyrą apsprendžiančius požymius. Visų pirma, esminiu skirtumu laikytini sutarčių tikslas bei paskirtis, kadangi franšizės sutartimi išimtinių teisių visuma visada suteikiama tik komerciniais tikslais, tam, kad teisių naudotojas galėtų savarankiškai valdyti turėtoju priklausančią verslo formatą, tuo tarpu licencinės sutartys, priklausomai nuo šalių valios bei licencijuojamo išimtinių teisių objekto, gali būti naudojamos tiek komerciniais, tiek ir nekomerciniais tikslais¹⁴⁵. Franšizės sutartis platesnė dalyko prasme, nes šia sutartimi visada perleidžiamas tam tikras išimtinių teisių kompleksas. Franšizės sutartį taip pat padeda identifikuoti verslo sistema, kuri, kaip nustatyta, nelaikytina savarankišku licencinės sutarties dalyku, kadangi verslo sistemą apsprendžia ne tik paskiri išimtinių teisių objektai, tačiau taip pat lydi tik franšizės sutarčiai būdingos šalių teisės ir pareigos. Be kita ko, franšizės ir licencinių sutarčių skirtumus neabejotinai sąlygoja ir teisinio reglamentavimo asimetrija. Tik franšizės sutarčiai įstatymais nustatyti imperatyvūs reikalavimai sutarties formai,

---

¹⁴⁴ ŽELVYS, A. *Teisių į prekių ženklus licencijavimo probleminiai aspektai*: daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01S). Vilnius, Vilniaus universitetas, 2011. p. 117.

¹⁴⁵ *Ibid.* p. 201.

subjektams, galintiems sudaryti sutartį, taip pat privalomai sutarčių registracijai juridinių asmenų ir pramoninės nuosavybės teisių registre. Franšizės sutarties sudarymui keliami kur kas griežtesni reikalavimai šalių susitarimui dėl esminių sutarties sąlygų, kadangi licencinės sutarties galiojimui šalims nebūtina susitarti dėl suteikiamų išimtinių teisių panaudojimo masto bei sutarties kainos. Priešingai nei licencinių sutarčių atveju, kur šalys yra laisvos savo nuožiūra nustatyti jas saistančių sutartinių įsipareigojimų apimtį, franšizės sutarties šalims įstatymas aiškiai apibrėžia pagrindines teisių turėtojo ir naudotojo pareigas. Franšizės ir licencinių sutarčių šalių pareigų analizė leidžia teigti, kad teisių turėtoją ir naudotoją saistančios pareigos laikytinos charakteringiausiu franšizės sutarties skiriamuoju bruožu, kadangi šalių sutartiniai tarpusavio įsipareigojimai pasižymi sistemiškumu, taip pat atspindi tik franšizės sutarties šalims būdingą nuolatinį ir aktyvų bendradarbiavimą, o šie elementai savo ruožtu nelaikytini licencinės sutarties identifikuojančiu bruožu. Be to, apibendrinant atlikto tyrimo rezultatus, sutiktina su M. Mendelsohn¹⁴⁶, W. Hesselink¹⁴⁷, J. Adams¹⁴⁸ darbuose vyraujančia pozicija, kad esminės teisių turėtojo pareigos atspindi bei apibrėžia tik franšizės sutarčiai būdingą teisių turėtojo vykdomos aktyvios ir nuolatinės teisių naudotojo kontrolės funkciją, pasižymintį mokymu, instrukcijų teikimu, priežiūra, informacijos mainais, monitoringu ir kitais elementais. Tuo tarpu licencinių sutarčių šalių santykiams būdingos tik kai kurios franšizės šalių pareigos, taip pat jos nepasižymi sistemiškumu, dažniausiai nėra trunkamojo pobūdžio, kadangi atitinkamų pareigų nustatymą licencinėse sutartyse dažniausiai sąlygoja paskirų išimtinių teisių objektų specifika. Be to, pažymėtina, kad teisių ir pareigų apimtis tiesiogiai sąlygoja licencinių sutarčių kainą, ypač jei šalių susitarimu išplečiamas licenciaro pareigų ratas.

Atsižvelgiant į aukščiau išdėstytą, darytina išvada, jog teisių turėtojas prisiima kur kas didesnę riziką dėl sklandžios teisių naudotojo veiklos, nei licenciaras dėl licenciato veiklos. Tai sąlygoja specifinė teisių ir pareigų apimtis tarp franšizės sutarties šalių, dėl ko teisių turėtojui visais atvejais kyla pareiga tinkamai apmokyti, paruošti naudotoją savarankiškai vystyti suteiktą verslą bei kontroliuoti jo veiklą. Priešingu atveju, teisių naudotojas, tinkamai vykdydamas iš sutarties jam kylančias pareigas, turi itin plačias galimybes gintis bei apsaugoti savo interesus, jei turėtojas netinkamai vykdo savo sutartinius įsipareigojimus, dėl ko naudotojas patiria žalą. Tuo tarpu licenciaro santykiai

---

¹⁴⁶ MENDELSON, M. *Franchising Law*. Richmond: Richmond Law & Tax Ltd, 2004. p. 17.

¹⁴⁷ HESSELNIK, M. W. et. al. *Principles of European Law on Commercial Agency, Franchise and Distribution Contracts*. Oxford: Oxford University Press, 2006. p. 223.

¹⁴⁸ ADAMS, J. N.; HICKEY, J. B.; JONES, K. P. *Franchising*. 5th Edition. Haywards Heath: Tottel, 2006. p. 20.

su licenciatu kur kas pasyvesni, licenciaras iš esmės neprisiima jokios rizikos, susijusios su licenciato veikla naudojantis licencijuojamomis išimtinėmis teisėmis. Šis skirtumas, autoriaus nuomone, yra pats reikšmingiausias vertinant franšizės ir licencinių sutarčių tarpusavio santykį.

Kita vertus, kaip matyti iš atliktos sutarčių santykio analizės, itin ryškų franšizės ir licencinių sutarčių panašumą sąlygoja komercinė išimtinių teisių objektų eksploatacija licencinių sutarčių pagrindu, kadangi šiais atvejais licencinei sutarčiai tampa būdingi franšizės sutartį kvalifikuojantys požymiai: (i) teisių turėtojo įsipareigojimas suteikti išimtinės teisės verslo tikslais; (ii) išimtinių teisių panaudojimo masto nustatymas; (iii) teisių naudotojo pareiga mokėti atlyginimą; (iv) franšizės sutarties šalims būdingos pareigos¹⁴⁹. Tačiau darytina išvada, kad ne visų išimtinių teisių licencijavimo atvejais gali kilti sutarčių tarpusavio atribojimo būtinybė, kadangi licencine sutartimi suteikiant teisę naudotis įvairiais intelektinės nuosavybės objektais, tačiau neperleidžiant konkretaus žymens, sutarčių konkurencija mažai tikėtina, nes licencijuojami objektai savo ruožtu neatlieka esminės franšizės sutarčiai – teisių turėtojo verslo identifikacinės funkcijos. Tuo tarpu problemiškausia laikytina situacija, kuomet licencine sutartimi, savarankiškai ar kartu su kitais išimtinių teisių objektais, licenciatui suteikiama teisė naudotis licenciarui priklausančiu prekių (paslaugų) ženklu ar juridinio asmens pavadinimu. Tokią poziciją sąlygoja nustatytos aplinkybės, kad žymuo iš esmės yra vienas pagrindinių franšizės sutartimi suteikiamų išimtinių teisių objektų, leidžiančių atpažinti konkretų verslą, dėl to būtent prekių (paslaugų) ženklų ar firmos vardo licencijavimo atvejais, šalių sutartinių santykių pobūdis *inter alia* gali būti itin artimas franšizės sutarties esmei, ypač tai, kad prekių ženklą dažniausiai lydi kokybės kontrolė, kuri savo prigimtimi artima teisių turėtojo vykdomos naudotojo priežiūros funkcijai. Dėl šių priežasčių, sutiktina su A. Želvio nuomone, kad iškilus franšizės ir prekės ženklo licencinės sutarties kvalifikavimo klausimui, ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas šalių tarpusavio sutartinių įsipareigojimų analizei, itin koncentruotai įvertinant licencinės sutarties šalių pareigų apimtį bei jų santykį su įstatyme įtvirtintomis teisių turėtojo bei naudotojo pareigomis¹⁵⁰.

Dėl aukščiau išdėstytų priežasčių, trečiojoje ir ketvirtojoje šio tiriamojo darbo dalyje, autoriaus nuomone, svarbu išanalizuoti du išvestinius klausimus. Visų pirma, atsižvelgiant į atliktą franšizės ir licencinių sutarčių šalių pareigų analizę, išskirti į ką

---

¹⁴⁹ ŽELVYS, A. *Teisių į prekių ženklus licencijavimo probleminiai aspektai*: daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01S). Vilnius, Vilniaus universitetas, 2011. p. 204.

¹⁵⁰ ŽELVYS, A. *Teisių į prekių ženklus licencijavimo probleminiai aspektai*: daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01S). Vilnius, Vilniaus universitetas, 2011. p. 205.

turėtų būti koncentruojamas esminis dėmesys sprendžiant prekių ženklo licencinės sutarties kvalifikavimo franšizės sutartimi problematiką. Antra, apibendrintai aptarti kitus franšizės ir licencinių sutarčių santykio požymius, įvertinant ar licencinei sutarčiai yra būdingos CK numatytos franšizės sutarties pasekmės, ryšium su atsakomybės teisių turėtoju už naudotojui pareikštus reikalavimus taikymu, šalių pasikeitimu bei išimtinių teisių pasikeitimu ir pabaiga.

3. LICENCINĖS SUTARTIES KVALIFIKAVIMAS FRANŠIZĖS SUTARTIMI

Tinkamai įvertinti situaciją, kuomet prekių ženklo licencinė sutartis galėtų būti kvalifikuojama franšizės sutartimi yra itin svarbu, kadangi tokiu atveju tarp šalių susiklosčiusiems sutartiniais santykiams būtų taikomos franšizės sutartis reguliuojančios CK 6.766 – 6.779 str. normos, kurios, kaip *sui generis* sutartims, *per se* nėra taikomos licencinėms sutartims. Be to, nepagrįstas ir neįvertintas licencinės sutarties kvalifikavimas franšizės sutartimi, vienareikšmiškai turėtų įtakos licencinės sutarties šalių *inter se* santykiams, dėl ko, atsižvelgiant į specifinį franšizės šalims būdingą sutartinių įsipareigojimų pobūdį, galėtų būti nepagrįstai išplečiamos licenciaro atsakomybės ribos. Todėl svarbu išskirti esminius veiksnius, kada licencinės sutarties šalių teisių ir pareigų pobūdis gali būti toks artimas franšizės sutarčiai, kad tarp šalių sudaryta licencinė sutartis būtų kvalifikuojama franšizės sutartimi.

Kaip jau minėta, sprendžiant licencinės sutarties kvalifikavimo franšizės sutartimi klausimą, esminis dėmesys turėtų būti skiriamas licencinės sutarties šalių pareigų išskyrimui bei įvertinimui ryšium su įstatyme įtvirtintomis franšizės sutarties šalių pareigomis (CK 6.770 – 6.771 str.). Manytina, kad atsižvelgiant į specifinį teisių naudotojo pareigų pobūdį, esminis dėmesys turėtų būti skiriamas licenciaro sutartinių įsipareigojimų analizei, nustatant ar licenciaro pareigos apima instrukcijų teikimą bei praktinį rengimą (CK 6.770 str. 1 d. 1 p.), taip pat techninės ar konsultacinės pagalbos teikimą (CK 6.770 str. 2 d. 2 p.) bei licenciaro veiklos kontrolę, ryšium su jo gaminamų prekių, teikiamų paslaugų ar atliekamų darbų kokybe (CK 6.770 str. 2 d. 3 p.). Be to, analogiškai turėtų būti vertinama ar licenciaro sutartiniai santykiai apima jo pareigas laikytis nustatytų licenciaro veiklos standartų, teikiamų instrukcijų bei nurodymų (CK 6.771 str. 3 p.), taip pat užtikrinti tinkamą kokybės reikalavimų laikymąsi (CK 6.771 str. 2 p.). Šių pareigų visetas yra būdingas išimtinai franšizės sutartims, kadangi atspindi itin artimą teisių turėtojo ir naudotojo tarpusavio ryšį bei charakterizuoja aktyvią ir nuolatinę teisių turėtojo vykdomą teisių naudotojo kontrolės funkciją¹⁵¹. Todėl didelė tikimybė, kad licencinėje sutartyje šalims susitarus dėl minėtų pareigų ir jas vykdant, jų sutartiniai santykiai turėtų būti kvalifikuojami atitinkančiais franšizės sutarties esmę. Tačiau tokia išvada, autoriaus nuomone, galėtų būti daroma, visų pirma, objektyviai įvertinus išskirtų pareigų trunkamąjį pobūdį, ypač tais atvejais, kuomet licencinė sutartimi be prekių

---

¹⁵¹ ADAMS, J. N.; HICKEY, J. B.; JONES, K. P. *Franchising*. 5th Edition. Haywards Heath: Tottel, 2006. p. 17.

ženklą, kartu suteikiamos ir kitos licenciarui priklausančios išimtinės teisės. Tokios pozicijos leidžia laikytis aplinkybė, kad paskirų licencijuojamų išimtinių teisių objektų specifiška (pavyzdžiui patentuotų technologijų) *per se* gali sąlygoti išskirtų licenciaro praktinio rengimo, konsultavimo ar kokybės kontrolės pareigų nustatymą licencinėje sutartyje tam tikram terminui, kol licenciatas įsisavins būtinas žinias ir galės savarankiškai veikti, arba kol baigsis atitinkamų pareigų vykdymo trukmė¹⁵². Dėl šių priežasčių, kvalifikavimo procese nustatinėjant licenciaro pareigų apimtį, manytina, tikslinga licencinės sutarties vykdymą suskirstyti į du etapus: (i) sutarties sudarymo ir vykdymo pradžios; ir (ii) vėlesnio sutarties vykdymo. Jeigu licenciaro pareigos, susijusios su licenciatu mokymu, pagalbos teikimu bei nustatytų kokybės standartų laikymosi kontrole yra laikino pobūdžio, dėl ko jos galėtų būti priskiriamos pirmajam etapui, tokia licencinė sutartis, tikėtina, neturėtų būti kvalifikuojama franšizės sutartimi. Tai svarbu įvertinti, kadangi, kaip jau minėta analizuojant teisių turėtojo pareigas, autoriaus nuomone, franšizės sutarčiai būdinga teisių turėtojo sutartinių įsipareigojimų modifikacija, kuomet tinkamai parengus teisių naudotoją savarankiškai valdyti verslo formatą, teisių turėtojo pareigos perauga į aktyvią teisių naudotojo priežiūrą bei kontrolę, t. y. pasižymi tęstiniu pobūdžiu. Todėl, jeigu analogiška pareigų modifikacija būdinga licenciaro bei licenciatu tarpusavio santykiams, pagrįstai manytina, kad tokia sutartis turėtų būti kvalifikuojama franšizės sutartimi.

Kita vertus, atsižvelgiant vien tik į trunkamojo pobūdžio licenciarui kylančių pareigų vykdymą, atriboti licencinę sutartį nuo franšizės sutarties gali būti itin sudėtinga kvalifikavimo būtinybei iškilus pradiniam sutarties vykdymo etape. Todėl tokiu atveju derėtų įvertinti kitų sutartinių įsipareigojimų apimtį, pavyzdžiui, ar licenciatui buvo perduota kita, su suteiktų teisių įgyvendinimu susijusi, informacija, kadangi tokia pareiga būdinga tik teisių turėtojui (CK 6.770 str. 1 d. 1 p.). Tačiau, atkreiptinas dėmesys, kad ši aplinkybė gali būti reikšminga tik tada, kai licencinės sutarties dalyku yra teisės į prekių ženklą, kadangi, kaip teigia A. Želvys, šių teisių suteikimas savo ruožtu nereikalauja išsamios įgyvendinimo informacijos¹⁵³.

Licencinė sutartimi suteikiant teises ne tik į prekių ženklą, bet ir į kitas išimtinės teises, pavyzdžiui, patentuotą išradimą ar technologiją, pareiga perduoti su teisių įgyvendinimu susijusią informaciją gali kilti ir licenciarui. Dėl to, tais atvejais, kai

---

¹⁵² PAGENBERG, J.; GEISSLER, B. *License Agreements: Patents, Utility Models, Know-how, Computer Software*. 3th Edition. Berlin: Heymann, 1991. p. 153.

¹⁵³ ŽELVYS, A. *Teisių į prekių ženklus licencijavimo probleminiai aspektai*: daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01S). Vilnius, Vilniaus universitetas, 2011. p. 208.

licencinėmis sutartimis suteikiama teisė naudotis tam tikru išimtinių teisių kompleksu, sprendžiant sutarčių kvalifikavimo klausimą, manytina, turėtų būti vertinama ar tokia informacija susijusi išimtinai ir tiesiogiai tik su konkrečiu išimtinių teisių objekto praktiniu pritaikomumu, ar yra platesnio pobūdžio, dėl ko, licenciatu pasinaudojant atitinkama informacija, galėtų būti daroma tam tikra, kryptinga įtaka jo veiklai (pavyzdžiui, teikiami finansinio planavimo duomenys, darbo tvarkos taisyklės, rinkodaros metodai, atsargų valdymo planai ir pan.), kitaip tariant, turėtų būti įvertinamas perduodamos informacijos sąsajumas su licencijuojamu išimtinių teisių objektu. Todėl, jeigu licencinės sutarties pagrindu, be konkrečios žymens, taip pat perduodami licenciaro komercinę veiklą atspindintys duomenys, ypač jei tokia informacija sudaro savarankišką verslo (gamybinę) paslaptį ar *know-how*, o ši informacija sistemingai atnaujinama, pildoma bei teikiamos papildomos rekomendacijos, susijusios su suteiktos informacijos įgyvendinimu¹⁵⁴, be to jeigu atitinkamos instrukcijos yra privalomos ir licenciatas iš esmės neturi pasirinkimo galimybių, arba savo ruožtu nuosekliai vykdo ir komercinėje veikloje adaptuoja licenciaro nurodymus, toks licenciaro bei licenciatas pareigų pobūdis iš esmės atitinka CK 6.770 str. 2 d. 2 p. ir 6.771 str. 3 p. numatytas teisių turėtojo bei naudotojo pareigas. Todėl, tikėtina, kad tarp šalių sudaryta sutartis turėtų būti laikoma franšizės sutartimi.

Manytina, esminė problema sutarčių kvalifikavimo procese gali kilti atibojant franšizės sutartį charakterizuojančias teisių turėtojo vykdomą prekių ar paslaugų kokybės kontrolę (CK 6.770 str. 2 d. 3 p.) ir naudotojo pareigą užtikrinti nustatytą kokybės standartų laikymąsi (CK 6.771 str. 2 p.) nuo prekių ženklų licencinę sutartį lydinčių būtinų kokybės kontrolės sąlygų¹⁵⁵, ypač tuo atveju, kuomet prekių ženklo licenciaras yra bendrosios teisės tradicijos valstybių rezidentas. Tokią išvadą sąlygoja aplinkybė, kad prekių ženklo licenciaro vykdoma licenciatas kokybės kontrolės funkcija bendrojoje teisėje pripažįstama viena iš būtinų licencinės sutarties sąlygų¹⁵⁶. *Inter alia* tuo leidžia įsitikinti ir vienoje iš Lietuvos teismuose nagrinėtų bylų pateiktas licencinės sutarties sąlygos pavyzdys, skelbiantis, kad: „*Licencijos gavėjas visuomet turi naudoti licencijuotus prekių ženklus šioje Sutartyje ir Instrukcijose numatyta tvarka, kontroliuojant licencijos davėjui ir veikdamas pagal jo pagrįstai duodamus nurodymus,*

---

¹⁵⁴ HESSELNIK, M. W. et. al. *Principles of European Law on Commercial Agency, Franchise and Distribution Contracts*. Oxford: Oxford University Press, 2006. p. 226.

¹⁵⁵ ŽELVYS, A. *Teisių į prekių ženklus licencijavimo probleminiai aspektai*: daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01S). Vilnius, Vilniaus universitetas, 2011. p. 207.

¹⁵⁶ WILKOF, N. J. *Trademark Licensing*. London: Sweet & Maxwell, 2005. para. 6-03. Iš ŽELVYS, A. *Teisių į prekių ženklus licencijavimo probleminiai aspektai*: daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01S). Vilnius, Vilniaus universitetas, 2011. p. 207.

*kuriuos licencijos gavėjas turi nedelsdamas vykdyti*¹⁵⁷. Tokia licencinės sutarties sąlyga savo pobūdžiu iš esmės atitinka net kelis teisių naudotojui būdingus sutartinius įsipareigojimus, tai kokybės standartų laikymosi (CK 6.771 str. 2 p.) bei nurodymų ir instrukcijų vykdymo (CK 6.771 str. 3 p.). Tačiau atkreiptinas dėmesys, kad tokių sąlygų nustatymas savo ruožtu neturėtų būti esminiu veiksniumi licencinę sutartį kvalifikuojant franšizės sutartimi, kadangi franšizės sutarčiai reikalinga platesnė ir tik franšizės sutarčiai būdinga šalių teisių ir pareigų visuma¹⁵⁸. Todėl manytina, kad tokiu atveju svarbu tinkamai įvertinti licenciaro sutartinių įsipareigojimų apimtį bei jų ryšį su licenciaro veiklos laisve ir savarankiškumu.

Pažymėtina, kad sutarčių kvalifikavimo atveju vertinant licenciaro vykdomos kontrolės santykį su analogiška teisių turėtojai būdinga funkcija, be kita ko svarbu atsižvelgti ir į licencinės sutarties šalių finansinių tarpusavio įsipareigojimų vykdymo praktiką, ypač kuomet licencine sutartimi nustatomas periodinis licencinio mokesčio perskaičiavimas, sietinas su licenciaro veiklos efektyvumu, t. y. iš naudojimosi išimtinių teisių objektu gaunamomis pajamomis, dėl ko licenciaras dažniausiai aktyviai seka bei stebi finansinius licenciaro veiklos rodiklius, tuo tarpu licenciatui kyla pareiga periodiškai teikti su pardavimais susijusią informaciją¹⁵⁹. Šiuo atveju tikslinga įvertinti ar licenciaro vykdomas monitoringas savo pobūdžiu neperauga į licenciaro veiklos kontrolę, ypač tada, jeigu licenciaras turi prieigą prie visų licenciaro finansinių rodiklių. Pavyzdžiui, faktinė kontrolė galėtų pasireikšti tuo, kad licenciarui nustatant konkrečias licenciaro gaminamos produkcijos pardavimo kainas (tokia praktika savo ruožtu nėra ydinga, kadangi, kaip pažymima doktrinoje, ganėtinai dažnai licenciaras linkęs nustatyti minimalią produkcijos pardavimo kainą, bet tik pirmajame produkcijos platinimo lygmenyje¹⁶⁰) bei periodiškai keliant licencinio mokesčio dydį, licenciaras galėtų savo nuožiūra kontroliuoti licenciaro parduodamos produkcijos apimtį. Manytina, kad tokia kontrolės forma ypač aktuali, jei licenciaro veiklos pobūdis yra platesnis ir apima ne tik naudojimąsi licencijuojamomis išimtinėmis teisėmis. Todėl vertinant ar licenciaro veiksmais daroma reikšminga įtaka licenciaro veiklai, atsižvelgtina į licencinio mokesčio perskaičiavimo dažnumą (kadangi

---

¹⁵⁷ Vilniaus apygardos administracinio teismo 2008 m. spalio 16 d. sprendimas administracinėje byloje pagal pareiškėjų Valentino Fashion Group S.p.A., akcinės prekybos bendrovės (APB) „Apranga“ bei UAB „JCDecaux Lietuva“ skundus atsakovei Valstybinei tabako ir alkoholio kontrolės tarnybai prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės dėl nutarimų panaikinimo, Nr. I-3728-121/2008, kat. 20,61.

¹⁵⁸ ŽELVYS, A. *Teisių į prekių ženklus licencijavimo probleminiai aspektai*: daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01S). Vilnius, Vilniaus universitetas, 2011. p. 207.

¹⁵⁹ POLTORAK, A. I.; LERNER, P. J. *Essentials of licensing intellectual property*. New Jersey: John Wiley and Sons Inc., 2004. p. 111.

¹⁶⁰ PAGENBERG, J.; GEISLER, B. *License Agreements: Patents, Utility Models, Know-how, Computer Software*. 3rd Edition. Berlin: Heymann, 1991. p. 261.

itin dažnas periodinio mokesčio keitimas gali sąlygoti vykdomą licenciatą kontrolę), strateginį licenciatą veiklos kryptingumą, jo pokytį, taip pat gaminamų prekių, teikiamų paslaugų ar atliekamų darbų amplitudę prieš ir po licencinės sutarties sudarymo. Manytina, tokia licenciaro priežiūra savo ruožtu galėtų būti reikšmingu veiksniumi licencinę sutartį kvalifikuojant franšizės sutartimi, ypač, jei kartu nustatomos ir kitos teisių turėtojo vykdomai kontrolei būdingos funkcijos, pavyzdžiui, kokybės kontrolė, rekomendacijų teikimas.

4. KITI SVARBŪS FRANŠIZĖS IR LICENCINIŲ SUTARČIŲ TARPUSAVIO SANTYKIO ASPEKTAI

Išanalizavus franšizės ir licencinių sutarčių tarpusavio santykio problematiką, taip pat įvertinus sutarčių kvalifikavimo ypatumus, manytina, svarbu koncentruotai aptarti koks yra CK reglamentuojamų franšizės sutarties klausimų, susijusių su atsakomybės taikymu teisių turėtojui už naudotojui pareikštus reikalavimus (CK 6.773 str.), šalių pasikeitimu (CK 6.777 str.), išimtinių teisių pasikeitimu ar pasibaigimu (CK 6.778 str. ir 6.779 str.), franšizės sutarties atnaujinimu (CK 6.774 str.), santykis sprendžiant analogiškus atvejus licencinių sutarčių atžvilgiu. Kadangi problematiškiausiu franšizės ir licencinių sutarčių santykio kontekste laikytinas prekių ženklų licencijavimo atvejis, toliau šiame skyriuje didžiausias dėmesys skiriamas prekių (paslaugų) ženklų reglamentavimo ypatumams ir jų santykiui su franšizės sutarties teisinio reguliavimo specifika.

Vienu svarbiausių klausimų, susijusių su analizuojamų sutarčių tarpusavio santykio problematika, laikytinas teisių turėtojo ir licenciaro atsakomybės už naudotojui ar licenciatui pareikštus reikalavimus dėl netinkamos gaminamų prekių, teikiamų paslaugų ar atliekamų darbų kokybės taikymo santykis. Franšizės sutarties atveju atsakomybės taikymo teisių turėtojui pagrindus tiesiogiai įtvirtina CK 6.773 str., kuriame numatyti du paskiri atvejai. Pirma, teisių turėtojas subsidiariai atsako pagal naudotojui pareikštus reikalavimus dėl prekių (darbų, paslaugų), naudotojo parduotų pagal franšizės sutartį, kokybės (CK 6.773 str. 1 d.). Antra, pagal reikalavimus, pareikštus naudotojui, kaip teisių turėtojo prekių (produkcijos) gamintojui, teisių turėtojas atsako solidariai su naudotoju (CK 6.773 str. 2 d.). Doktrinoje nurodoma, kad teisių turėtojo atsakomybė prieš trečiuosius asmenis kildinama iš pačios franšizės sutarties esmės, kadangi sutartį lydi teisių turėtojo pareiga itin glaudžiai kontroliuoti teisių naudotojo vykdomą veiklą, taip sudarant įvaizdį, kad franšizės tinklas iš esmės yra vienas ir tas pats verslas¹⁶¹.

Kita vertus, franšizės sutarties specifika pasižymi teisių naudotojo nepriklausomumu, savarankiškumu bei veikimu savo rizika, o šie elementai laikytini vienais iš esminių teisių naudotojo ir bendrai franšizės sutarties požymių. Dėl šios priežasties M. Abell teigimu, CK 6.773 str. nuostatos yra visiškai nesuderinamos bei

---

¹⁶¹ ADAMS, J. N.; HICKEY, J. B.; JONES, K. P. *Franchising*. 5th Edition. Haywards Heath: Tottel, 2006. p. 27.

prieštarauja fundamentaliai teisių naudotojo nepriklausomumo koncepcijai¹⁶². Su tokia pozicija galima būtų sutikti tuo atveju, jei teisių turėtojo ir naudotojo tarpusavio santykiai būtų ganėtinai pasyvūs, t. y. teisių turėtojas nekontroliuotų naudotojo darbo tvarkos organizavimo, nenustatytų privalomų produkcijos tiekimo šaltinių, tais atvejais, kuomet nei turėtojas, nei naudotojas patys negamina produkcijos, taip pat jeigu turėtojas nekontroliuotų bei nenustatinėtų veiklos metodų bei neužsiimtų nuolatiniu teisių naudotojo rengimu, mokymu, naudojamų sistemų atnaujinimu bei nevykdytų naudotojo monitoringo¹⁶³ ar nevykdytų tik kai kurių iš minėtų funkcijų, apibrėžiančių naudotojo kontrolės esmę. Nors franšizės sutarties pagrindu teisiniai santykiai sukuriama tarp nepriklausomų verslo subjektų, toks nepriklausomumas, manytina, yra tik teisine prasme. Tuo tarpu faktiniai šalių sutartiniai santykiai vis dėlto pasižymi tampriais kontrolės bruožais, o ypač, autoriaus nuomone, ekonomine kontrole. Tačiau nepaisant to, CK 6.773 str. numatyta teisių turėtojo atsakomybė prieš trečiuosius asmenis dėl naudotojui pareikštų reikalavimų, manytina, tik dar labiau skatina teisių turėtoją vykdyti kuo aktyvesnę naudotojo faktinę kontrolę, taip tarsi apsidraudžiant bei siekiant išvengti galimos atsakomybės taikymo. Tai savo ruožtu nėra gerai, nes pritariant aukščiau minėtai P. M. Abell nuomonei, kyla didelė rizika, kad tokiu būdu būtų iškraipomas franšizės šalių sutartinių santykių pobūdis. Be to, atkreiptinas dėmesys, kad toks reguliavimas, numatantis teisių turėtojų atsakomybę už naudotojui pareikštus reikalavimus dėl prekių, paslaugų ar darbų kokybės, yra įtvirtintas tik kai kurių postsovietinio bloko valstybių statutinėje teisėje, pavyzdžiui tokią atsakomybę numato Rusijos Federacijos civilinio kodekso 1034 str.¹⁶⁴, taip pat Baltarusijos Respublikos civilinio kodekso 910-6 str.¹⁶⁵ Tuo tarpu nei viena iš Kontinentinės teisės tradicijos valstybių, kuriose įtvirtintas franšizės sutarčių statutinis reglamentavimas, tokios atsakomybės taikymo teisių turėtojo atžvilgiu neįtvirtina.

Apibendrinant aukščiau išdėstyta, autoriaus nuomone, dėl teisių turėtojo atsakomybės prieš trečiuosius asmenis taikymo už naudotojui pareikštus reikalavimus vis dėlto turėtų būti sprendžiama atsižvelgiant į konkrečias faktines aplinkybes, pavyzdžiui,

---

¹⁶² ABELL, Philip Mark. *The Regulation of Franchising in the European Union* [interaktyvus]. London: Queen Mary, University of London, 2011. p. 151 [žiūrėta 2017 m. vasario 7 d.]. Prieiga per internetą: <<https://qmro.qmul.ac.uk/jspui/handle/123456789/2326>>

¹⁶³ MENDELSON, M. *Franchising Law*. Richmond: Richmond Law & Tax Ltd, 2004. p. 125.

¹⁶⁴ Civil Code of the Russian Federation (with the Amendments and Additions) 231-FZ of December 18, 2006 [interaktyvus, žiūrėta 2017 m. balandžio 3 d.]. prieiga per internetą: <<http://www.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/en/ru/ru083en.pdf>>

¹⁶⁵ Civil Code of the Republic of Belarus (Amended as of December 28, 2009) No.218-Z, December 7, 1998 [interaktyvus, žiūrėta 2017m. balandžio 3 d.]. prieiga per internetą: <<http://www.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/en/by/by020en.pdf>>

vertinant teisių turėtojo vykdomos kontrolės aktyvumą, jos išraišką, taip pat nustatant ar šalys tinkamai vykdė jas saistančius sutartinius įsipareigojimus, ar teisių turėtojas nustato griežtus kokybės standartus, ar tik teisių turėtojas nurodo ir parenka produkcijos tiekėjus ir kitas aplinkybes. Šiuo atveju, manytina, turėtų būti nustatinėjama teisių turėtojo kaltė. Tuo tarpu dabartinis reglamentavimas, numatantis griežtąją teisių turėtojo atsakomybę prieš trečiuosius asmenis, autorius nuomone, laikytinas neproporcingu ir ne visada nesuderinamu su praktikoje susiklostančiais franšizės sutarčių šalių tarpusavio santykiais, ypač teisių naudotojo nepriklausomumu.

Tuo tarpu prekių ženklo licencijos atveju nei PŽĮ, nei kiti įstatymai nekonkretizuoja licenciarui galinčios kilti atsakomybės taikymo pagrindų. Tačiau, kaip minėta anksčiau, licenciaro atsakomybė dėl licenciato veiksmų prieš trečiuosius asmenis gali kilti bendraisiais CK 6.292 str. - 6.300 str. pagrindais, numatančiais gamintojo, platintojo ar tiekėjo atsakomybę už žalą, atsiradusią dėl netinkamos kokybės produktų ar paslaugų. Šios normos į Lietuvos teisę inkorporuoja Europos Bendrijų Tarybos 1985 m. liepos 25 d. direktyvą dėl valstybių įstatymų, kitų teisės aktų ir administracinių nuostatų dėl atsakomybės už netinkamos kokybės gaminius (toliau - Direktyva)¹⁶⁶. Manytina, kad esminiu klausimu šiuo atveju reikėtų laikyti tai ar licenciaras gali būti pripažįstamas gamintoju tiek Direktyvos 3 str. 1 d., tiek ir CK 6.292 str. 2 d. atžvilgiu, jei jis pats negamina prekių ir tik licencijuoja jam priklausantį prekių ženklą. Atkreiptinas dėmesys, kad šiuo klausimu vieningos pozicijos nėra ir teisės doktrinoje. Pavyzdžiui, C. Weinmann teigimu, aiškinant Direktyvos nuostatas, prekių ženklo licenciaras negali būti laikomas gamintoju, jeigu jis pats atitinkamų prekių negamina¹⁶⁷. Tuo tarpu J. N. Adams nuomone, atsižvelgiant į Direktyvos nuostatas, licenciaras tapatinamas su gamintoju, kaip prekių ženklo savininkas, todėl jis visada yra bendrai atsakingas su licenciatu, gaminančiu bei žyminčiu prekes licenciarui priklausančiu prekės ženklu¹⁶⁸. Vis dėlto, Europos Sąjungos Teisingumo Teismas savo praktikoje yra aiškiai nurodęs, jog Direktyvoje numatoma atsakomybė už gaminių su trūkumais padarytą žalą visada priskiriama gamintojui ir tik tam tikrais ribotais atvejais – importuotojui bei tiekėjui, o šis subjektų ratas laikytinas

---

¹⁶⁶ 1985 m. liepos 25 d. Tarybos Direktyva dėl valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių atsakomybę už gaminius su trūkumais, derinimo. OJ, 1985, L 210, 7.8, p. 29–33.

¹⁶⁷ WEINMANN, C. *Trademark Licensors and Product Liability Claims – a European Perspective* [interaktyvus]. The Trademark Reporter. Vol. 95 No. 6. p. 1404. [Žiūrėta 2017 m. kovo 20 d.]. Prieiga per internetą < http://www.inta.org/TMR/Documents/Volume%2095/vol95_no6_a10.pdf >

¹⁶⁸ ADAMS, J. N.; HICKEY, J. B.; JONES, K. P. *Franchising*. 5th Edition. Haywards Heath: Tottel, 2006. p. 253.

baigtiniu¹⁶⁹. Vadovautis šia pozicija, pripažintina, kad gamintoju minėtų Direktyvos ir CK straipsnių atžvilgiu gali būti laikomas tik tas subjektas, kuris faktiškai gamina tam tikrą produkciją ir ją žymi savo arba kitam asmeniui priklausančiu prekių (paslaugų) ženklu ar kitu skiriamuoju žymeniu. Taigi, laikantis aukščiau išdėstytos pozicijos, priklausomai nuo to, kuri iš prekių ženklo licencinės sutarties šalių faktiškai gamina tam tikrą produkciją, tik ta šalis ir gali būti pripažįstama gamintoju (CK 6.292 str. 2 d.). *Inter alia* pažymėtina, kad CK 6.296 str. nustatyti solidariosios atsakomybės taikymo pagrindai aktualūs tik tada, kuomet prie tam tikro produkto gamybos yra prisidėję keli asmenys. Tuo tarpu jokios kitos CK 6.292 str. – CK 6.300 str. nuostatos neįtvirtina atsakomybės taikymo pagrindų, kada licenciarui ir licenciatui galėtų bendrai kilti solidarioji ar subsidiarioji atsakomybė prieš trečiuosius asmenis.

Vertinant teisių turėtojo ir licenciaro atsakomybės prieš trečiuosius asmenis santykį už teisių naudotojui ar licenciatui pareikštus reikalavimus dėl netinkamos prekių, paslaugų ar darbų kokybės, apibendrintai galima daryti išvadą, kad dabar galiojančiu reguliavimu teisių turėtojai nustatytos platesnės atsakomybės ribos. Teisių turėtojas solidariai atsako su naudotoju, kaip teisių turėtojo prekių (produkcijos) gamintoju (CK 6.773 str. 2 d.), be to subsidiariai atsako pagal reikalavimus, pareikštus naudotojui dėl jo parduotų prekių (paslaugų, darbų) netinkamos kokybės (CK 6.773 str. 1 d.). Tuo tarpu licenciarui, kaip jau minėta, nekyla atsakomybė, jeigu jis pats nėra atitinkamos produkcijos gamintojas. Tačiau licenciaras visais atvejais asmeniškai atsakys prieš trečiuosius asmenis dėl jam, kaip gamintojui, pareikštų reikalavimų dėl atitinkamos produkcijos kokybės trūkumų. Taigi, licencinės sutarties atveju, licenciarui iš esmės niekada nekyla nei solidarioji, nei subsidiarioji atsakomybė už licenciatui pareikštus reikalavimus dėl netinkamos licenciato gaminamų, taip pat ir parduodamų prekių, paslaugų ar darbų kokybės, jeigu prie gamybos nėra prisidėjęs pats licenciaras.

Franšizės ir licencinių sutarčių vykdymo ir galiojimo atžvilgiu, svarbu įvertinti koks analizuojamų sutarčių santykis pasikeitus šių sutarčių pagrindu suteiktų naudotis išimtinių teisių savininkui, t. y. ar franšizės ir licencinėms sutartims gali būti būdingos tapačios pasekmės. Antai CK 6.777 str. 1 d. numato, kad jeigu viena ar daugiau išimtinių teisių, kurios yra franšizės sutarties dalykas, pereina kitam asmeniui, franšizės sutartis lieka galioti. Naujas teisių turėtojas tampa franšizės sutarties šalimi toje teisių ir pareigų dalyje, kuri susijusi su jam perėjusiomis išimtinėmis teisėmis. Tuo tarpu licencinių sutarčių

---

¹⁶⁹ Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2006 m. sausio 10 d. sprendimas *Skov Æg v. Bilka Lavprisvarehus A/S* C-402/03, ECLI:EU:C:2006:6.

atveju, perleidžiant licenciarui priklausančias registruotinas išimtinės teises, iš esmės nėra aišku kokią įtaką licencinės sutarties galiojimui gali turėti toks teisių perleidimas, kadangi teisinių pasekmių nei PŽĮ normos, nei kiti pramoninės nuosavybės teisių įstatymai nereglamentuoja. Lyginamuoju požiūriu galima paminėti, kad pavyzdžiui Estijos prekių ženklų įstatymo 21 str. 2 d. numato, jog prekių ženklo perleidimas arba vėlesnės licencijos išdavimas neturi įtakos ankstesnės licencijos galiojimui¹⁷⁰. Teisės mokslininkų darbuose pažymima, kad tokiu atveju licencinė sutartis naujam licenciarui turėtų galioti, jeigu jis žinojo arba turėjo žinoti, kad dėl perleidžiamos išimtinės teisės yra sudaryta licencinė sutartis¹⁷¹. Be to, nurodoma, kad teisių savininkas turėtų atskleisti naujam įgijėjui informaciją, kad perleidžiamos teisės yra licencijuojamos, o tokia informacija laikytina turinčia esminės reikšmės sutarčiai sudaryti (6.163 str. 4 d.), nes licencinė sutartis turi tiesioginės įtakos naujojo įgijėjo teisėms ir pareigoms¹⁷². Pažymėtina, kad sprendžiant klausimą dėl naujojo įgijėjo žinojimo ar turėjimo žinoti apie teisių suvaržymą, autoriaus nuomone, reikšminga aplinkybe galima laikyti franšizės ir licencinių sutarčių registraciją. Manytina, kad privaloma franšizės sutarties registracija atitinkamame pramoninės nuosavybės teisių registre, kuriame registruotos franšizės sutartimi suteiktos teisės (CK 6.767 str. 3 d.), savo ruožtu atlieka informacinę funkciją, dėl ko tokia registracija laikytina naujojo teisių savininko turėjimo žinoti apie franšizės sutartį įrodymu¹⁷³. Tuo tarpu, atsižvelgiant į minėtus 2012-11-08 PŽĮ ir DĮ pakeitimus, kuriais buvo atsisakyta privalomos licencinių sutarčių registracijos, ryšium su išviešinimo prieš trečiuosius asmenis funkcija, manytina, kad perleidžiant teises į prekių ženklus ar pramoninį dizainą, pradinio licenciaro pareiga atskleisti naujam licenciarui informaciją apie sudarytas minėtų išimtinių teisių licencijas, jeigu jos nebuvo registruotos, laikytina esmine ir savo ruožtu kur kas svarbesnė atskleidžiant išimtinių teisių licencijavimo faktą. Priešingu atveju, tokios informacijos neatskleidimas galėtų sukelti neigiamas pasekmes ryšium su licencinės sutarties tolimesniu vykdymu ar net galiojimu, kai tuo tarpu privaloma franšizės sutarties registracija atitinkamą riziką pašalina.

Apibendrinant, galima teigti, kad tiek franšizės, tiek licencinių sutarčių atveju, išimtinių teisių perleidimas naujam įgijėjui savo ruožtu neturi įtakos sutarčių galiojimui, jeigu perleidžiant tokias teises buvo atskleista visa būtina informacija ir naujasis įgijėjas

---

¹⁷⁰ Estonia Trade Marks Act of May 22, 2002 (consolidated text of January 1, 2012) [interaktyvus, žiūrėta 2017 m. kovo 20 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.wipo.int/wipolex/en/text.jsp?file_id=258149>

¹⁷¹ ŽELVYS, A. *Teisių į prekių ženklus licencijavimo probleminiai aspektai*: daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01S). Vilnius, Vilniaus universitetas, 2011. p. 168.

¹⁷² *Ibid.*

¹⁷³ *Ibid.* p. 169.

apie išimtinių teisių „suvaržymą“ franšizės arba licencine sutartimi žinojo ar turėjo žinoti. Tačiau, atkreiptinas dėmesys, kad pasikeitus vienos ar kelių franšizės sutarties dalyką sudarančių išimtinių teisių savininkui, teisės ir pareigos tarp franšizės sutarties šalių pasiskirsto atitinkamai pagal perleistas išimtines teises (CK 6.777 str. 1 d.). Tuo tarpu analogiška situacija licencinių sutarčių atžvilgiu, manytina, galėtų susiklostyti tik tada, jeigu licencine sutartimi licenciatui buvo suteiktas tam tikras išimtinių teisių kompleksas, iš kurio perduodama tik pavienė išimtinė teisė. Tačiau visais kitais atvejais, kuomet licencinės sutarties dalyku yra teisė naudotis konkrečia išimtinė teise, pavyzdžiui prekių ženklu, naujam įgijėjui pereis visos teisės ir pareigos, kurias lydi visa licencinė sutartis.

Manytina, kad franšizės sutarties atveju ryšium su tam tikrų išimtinių teisių perleidimu naujam įgijėjui, probleminiu klausimu galėtų būti laikytinas franšizės sutarties šalių teisių ir pareigų balansas tolimesnio sutarties vykdymo kontekste, t. y. kaip pasiskirsto franšizės sutarties šalių pareigos, taip pat, ar po išimtinių teisių perleidimo, naujasis įgijėjas kartu perima ir kai kurias franšizės sutarčiai būdingas teisių turėtojo pareigas bei kokią įtaką išimtinių teisių perleidimas gali turėti vykdomos teisių naudotojo kontrolės funkcijai, tačiau šie klausimai dėl savarankiškos tematikos detaliau šiame darbe nenagrinėjami.

Kitu svarbiu klausimu franšizės ir licencinių sutarčių tarpusavio santykio kontekste, autoriaus nuomone, laikytinas analizuojamų sutarčių likimas pasibaigus atitinkamai franšizės ar licencinės sutarties galiojimo terminui. CK 6.774 str. įtvirtinta, jog tinkamai vykdęs franšizės sutartį, teisių naudotojas turi teisę, pasibaigus franšizės sutarties terminui, sudaryti sutartį tokiomis pat sąlygomis naujam terminui (CK 6.774 str. 1 d.). Tokia naudotojo teisė, jeigu dėl jos nėra konkrečiai susitarta, laikytina numanoma franšizės sutarties sąlyga (CK 6.196 str. 2 d.), kadangi ją tiesiogiai įtvirtina įstatymas. Tokia nuostata visiškai pagrįsta ir atitinka verslo logiką, kadangi teisių naudotojas, sėkmingai vystantis teisių turėtojų priklausanti verslo formatą, yra suinteresuotas nepertraukiamai veikti ilgą laiką, taip pat susigrąžinti franšizės sutarties vykdymui skirtas investicijas. Manytina, būtent dėl to CK 6.774 str. 2 d. įtvirtinta nuostata, kad teisių turėtojas gali atsisakyti atnaujinti franšizės sutarties terminą, jeigu jis išipareigoja, kad per trejus metus po sutarties pasibaigimo nesudarys su kitais asmenimis analogiškos franšizės sutarties, kuri galiotų toje pat teritorijoje kaip ir pasibaigusi sutartis. Atsižvelgiant į tokį įstatyminių reguliavimą, autoriaus nuomone, pasibaigus franšizės sutarties terminui ir teisių naudotojui tinkamai toliau tęsiant veiklą tomis pačiomis sutarties sąlygomis, jeigu teisių turėtojas neprieštarauja, franšizės sutartis galėtų būti automatiškai atnaujinama

naujam terminui. Tokia sutarties modifikacija savo pobūdžiu iš esmės panaši į nuomos sutarčiai būdingą nuomotojo naudojimąsi turtu pasibaigus nuomos sutarties terminui (CK 6.481 str.).

Tuo tarpu licencinės sutarties atveju, pasibaigus licencinės sutarties terminui, tokia sutartis savo ruožtu, tikėtina, netaptų neterminuota, o tarp šalių susiklostę santykiai turėtų pasibaigti, kadangi licenciatui ir toliau naudojantis prekių ženklu, licencinė sutartis prarastų aiškias ribas ir licenciatui be pagrindo būtų sudarytos galimybės naudoti prekių ženklą ir pasibaigus licencinei sutarčiai¹⁷⁴. Tokiu atveju būtų pažeidžiamos licenciaro teisės, dėl ko jis galėtų panaudoti prieš licenciatą PŽĮ 38 str. numatytas išimtinės teisės bei uždrausti naudoti prekių ženklą pasibaigus licencinės sutarties terminui (PŽĮ 44 str. 6 d.). Atsižvelgiant į išdėstytas aplinkybes darytina išvada, kad skirtingas galimybes teisių naudotojui ir licenciatui toliau naudotis teisių turėtojui ar licenciarui priklausančiomis išimtinėmis teisėmis sąlygoja tai, kad franšizės sutarties atveju išimtinių teisių panaudojimo ribas aiškiai apibrėžia verslo formatas, be to, šalis sieja nuolatiniai artimi teisiniai santykiai, pagrįsti visapusiška teisių turėtojo vykdoma priežiūra ir kontrole. Todėl franšizės sutarties šalims net ir neatnaujinus sutarties, tačiau toliau praktiškai tęsiant komercinį bendradarbiavimą, tokia sutartis galėtų virsti neterminuota. Tuo tarpu licencinės sutarties šalių tarpusavio santykiai nėra tokie artimi, licenciaras iš esmės nekontroliuoja licenciatų veiklos, dėl ko licenciaro rizikos laipsnis, kad licenciatas pasibaigus licencinės sutarties galiojimui nepagrįstai bei nesąžiningai išplės išimtinių teisių panaudojimo ribas, taip padarydamas licenciarui esminės žalos, yra kur kas didesnis, nei franšizės sutarties atveju.

Analizuojamų sutarčių tarpusavio santykio kontekste *inter alia* svarbu įvertinti kokias pasekmes gali sukelti sutarčių objekto išnykimas, kadangi, priešingai nei licencinių sutarčių atveju, franšizės sutartį reglamentuojančiomis normomis yra aiškiai nustatyta kokios pasekmės lydi tolimesnius franšizės sutarties šalių tarpusavio santykius pasibaigus išimtinėms teisėms (CK 6.779 str.) taip pat pasikeitus teisių turėtojo firmos vardui ar prekės ženklui (6.778 str.).

Išnykus licencinės sutarties objektui, jeigu ja buvo suteikta naudotis tik teisė į prekių ženklą, tokia licencinė sutartis taip pat pasibaigia, kadangi nebelieka būtino prievolės elemento, t. y. objekto¹⁷⁵, todėl nebelieka ir pačios prievolės. Tuo tarpu, jeigu baigiasi išimtinės teisės, kuri yra franšizės sutarties dalykas, galiojimo terminas arba ši

¹⁷⁴ ŽELVYS, A. *Teisių į prekių ženklus licencijavimo probleminiai aspektai*: daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01S). Vilnius, Vilniaus universitetas, 2011. p. 116.

¹⁷⁵ MIKELĖNAS, V. *Prievolių teisė. Pirmoji dalis*. Vilnius: Justitia, 2002. p. 47.

teisė baigiasi kitais pagrindais, franšizės sutartis galioja, išskyrus tas jos sąlygas, kurios susijusios su pasibaigusia teise (CK 6.779 str. 1 d.). Tokia situacija susiklosto dėl to, jog franšizės ir licencinių sutarčių dalykas nesutampa, t. y. franšizės sutartimi visada suteikiama teisė naudotis išimtinių teisių visuma, tai gi išimtinių teisių objektų apimtis dažniausiai yra platesnė, nei licencinių sutarčių atveju. Todėl išnykus vienam iš franšizės sutartimi suteiktų naudotis išimtinių teisių objektų, teisių naudotojas galės reikalauti nebent atitinkamai sumažinti franšizės mokestį (CK 6.779 str. 1 d.), be to dėl pasikeitusių franšizės sutarties sąlygų, ji atitinkamai turės būti perregistruojama (CK 6.779 str. 2 d.), tačiau sutartiniai santykiai tarp šalių išliks.

Kita vertus, jeigu teisių turėtojas netenka teisės į juridinio asmens pavadinimą ar į prekių (paslaugų) ženklą ir vietoj jos neįgyja naujos analogiškos teisės, franšizės sutartis baigiasi (CK 6.776 str. 3 d.). Šiuo atveju franšizės ir prekių ženklo licencinės sutarties pabaigos pagrindai išnykus objektui sutaps. Tačiau pažymėtina, kad, priešingai nei licencinės sutarties atveju, išnyksta ne visas franšizės sutarties dalykas, o tik teisė į konkretų žymenį. Šis specifinis franšizės sutarties pabaigos pagrindas įstatyme įtvirtintas todėl, kad prekių (paslaugų) ženklas ar juridinio asmens pavadinimas yra vienas esminių sutartimi suteikiamų išimtinių teisių objektų, identifikuojantis konkretų verslą, todėl net ir galiojant kitoms franšizės sutartį lydinčioms išimtinėms teisėms, naudotojui gali būti iš esmės neįmanoma sklandžiai vystyti franšizuojamą verslą. Šiuo atveju pabrėžtina, kad minėta CK 6.776 str. 3 d. norma prekių ženklo, kaip objekto, išnykimą, iš esmės sieja su teisių turėtojo veiksmais, t. y. teisių į prekių ženklą netekimu ir analogiškos teisės neįgijimu. Dėl to būtent turėtojas, pažeisdamas vieną iš pagrindinių pareigų (CK 6.770 str. 1 d. 2 p.), laikomas neužtikrinusiu galimybės naudotojui nepertraukiamai naudotis suteiktomis išimtinėmis teisėmis, kas sąlygojo franšizės sutarties pabaigą. Todėl teisių naudotojas galės reikalauti atlyginti dėl sutarties neįvykdymo patirtus nuostolius (CK 6.62 str. 2 d.). Tuo tarpu doktrinoje nurodoma, kad prekių ženklo licencinės sutarties atveju, prievolės objekto išnykimas, kaip sutarties pabaigos pagrindas, gali būti susijęs ne tik su licenciaro, bet ir su licenciatu kalte¹⁷⁶. Pavyzdžiui, licenciarui nepratęsęs prekių ženklo galiojimo termino ar licenciatui nenaudojus prekių ženklo, dėl ko jis buvo panaikintas (PŽĮ 47 str. 2 d.). Taigi, sprendžiant žalos atlyginimo klausimus, priešingai nei franšizės sutarties atveju, visų pirma turėtų būti nustatoma kurios licencinės sutarties šalies veiksmai sąlygojo objekto išnykimą.

---

¹⁷⁶ ŽELVYS, A. *Teisių į prekių ženklus licencijavimo probleminiai aspektai*: daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01S). Vilnius, Vilniaus universitetas, 2011. p. 155.

Jeigu pasikeičia teisių turėtojo firmos vardas ar prekių (paslaugų) ženklas, kurie yra franšizės sutarties dalykas, franšizės sutartis lieka galioti ir naujam firmos vardui ar prekių (paslaugų) ženklui jeigu naudotojas nereikalauja nutraukti sutartį ir atlyginti nuostolius (CK 6.778 str. 1 d.). Atkreiptinas dėmesys, kad tokia situacija licencinės sutarties atveju negalima, kadangi licencinė sutartis tiesiogiai susieta su konkrečiu prekių ženklu, kurio registracijos numeris identifikaciniais tikslais nurodomas pačioje licencinėje sutartyje (PŽĮ 44 str. 3 d. 3 p.). Todėl pasikeitus licenciaro turimam prekių ženklui, visais atvejais licencinė sutartis nustotų galioji ir turėtų būti sudaroma nauja sutartis, nebent nėra panaikinama licencijuojamo prekių ženklo registracija. Apibendrinant, manytina, kad pasikeitus teisių turėtojo ar licenciaro prekių ženklui, tiek teisių naudotojas, tiek licenciaras galėtų reikalauti nutraukti atitinkamą sutartį dėl esminio sutarties pažeidimo (CK 6.217 str.) bei reikalauti atlyginti nuostolius.

IŠVADOS

1. Franšizės ir licencinių sutarčių tarpusavio takoskyrą apsprendžia du pagrindiniai požymiai, tai verslo sistema ir teisių turėtojo vykdoma visapusiška naudotojo priežiūra bei kontrolė. Minėtų požymių visuma individualizuoja franšizės sutartis, todėl jie laikytini esminiais atribojant licencines ir franšizės sutartis. Atriboti sutartis taip pat padeda ir sutarčių dalyko apimtis, tačiau atsižvelgiant į tai, kad sutarčių dalykas kartais gali sutapti, šis požymis laikytinas papildomu.
2. Specifinis teisių turėtojo pareigų pobūdis sąlygoja tai, kad teisių turėtojas prisiima itin didelę riziką dėl sklandžios teisių naudotojo veiklos. Dėl to teisių turėtojui nevykdant ar netinkamai vykdant sutartinius įsipareigojimus, teisių naudotojas turi itin plačias pažeistų teisių gynybos galimybes. Tuo tarpu licenciaro santykiai su licenciatu kur kas pasyvesni, licenciaras iš esmės neprisiima jokios rizikos, susijusios su licenciato veikla bei jos tęstinumu naudojantis suteiktomis išimtinėmis teisėmis.
3. Franšizės sutarties ir licencinės sutarties atribojimo bei kvalifikavimo problema gali kilti tada, kuomet licencinės sutarties objektu yra teisė į prekių ženklą, kadangi prekių ženklų licencijoms būdinga licenciaro vykdoma licenciato gaminamų prekių ar teikiamų paslaugų kokybės kontrolė, kuri funkciniu pobūdžiu artima franšizės sutarčiai būdingai teisių turėtojo vykdomai aktyviai naudotojo kontrolei.
4. Skiriasi teisių turėtojo ir licenciaro atsakomybės ribos pagal naudotojui ir licenciatui pareikštus reikalavimus dėl netinkamos prekių, paslaugų ar darbų kokybės. Licenciarui kyla asmeninė atsakomybė tik tada, jeigu jis yra licenciato platinamos produkcijos gamintojas. Tuo tarpu teisių turėtojui net ir pačiam negaminant, jis sutarties pagrindu solidariai atsako su naudotoju pagal reikalavimus, pareikštus naudotojui kaip atitinkamos teisių turėtojo produkcijos gamintojui.

ŠALTINIŲ SĄRAŠAS:

Teisės norminiai aktai:

1. 1985 m. liepos 25 d. Tarybos direktyva 85/374/ EEB dėl valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių atsakomybę už gaminius su trūkumais, derinimo. OJ, 1985, L 210, 7.8, p. 29–33.
2. 1994 m. balandžio 15 d. Pasaulio prekybos organizacijos steigimo sutartis (1C priedas „Sutartis dėl intelektinės nuosavybės teisių aspektų, susijusių su prekyba (TRIPS)“. *Valstybės žinios*, 2001-05-21, Nr. 46-1620.
3. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 74-2262.
4. Lietuvos Respublikos augalų veislių apsaugos įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2001, Nr. 104-3701.
5. Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių apsaugos įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 1999, Nr. 50-1598.
6. Lietuvos Respublikos dizaino įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2002, Nr. 112-4980.
7. Lietuvos Respublikos dizaino įstatymo 16, 17, 18, 20, 21, 24, 29, 31, 32, 33-4, 35, 40, 41 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymas. *Valstybės Žinios*, 2012-11-08, Nr. 135-6871.
8. Lietuvos Respublikos patentų įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 1994, Nr. 8-120.
9. Lietuvos Respublikos prekių ženklų įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 92-2844.
10. Lietuvos Respublikos prekių ženklų įstatymo 2, 5, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 15, 16, 19, 23, 25, 26, 27, 32, 34, 36, 38, 43, 44, 46, 47, 49 straipsnių, Įstatymo priedo pakeitimo ir papildymo ir Įstatymo papildymo 23-1 straipsniu įstatymas. *Valstybės Žinios*, 2012-11-08, Nr. 135-6870.
11. Estonia Trade Marks Act of May 22, 2002 (consolidated text of January 1, 2012) [interaktyvus, žiūrėta 2017 m. kovo 20 d.]. Prieiga per internetą: http://www.wipo.int/wipolex/en/text.jsp?file_id=258149

12. Civil Code of the Republic of Belarus (Amended as of December 28, 2009) No.218-Z, December 7, 1998 [interaktyvus, žiūrėta 2017m. balandžio 3 d.]. prieiga per internetą: <<http://www.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/en/by/by020en.pdf>>
13. Civil Code of the Russian Federation (with the Amendments and Additions) 231-FZ of December 18, 2006 [interaktyvus, žiūrėta 2017 m. balandžio 3 d.]. prieiga per internetą: < <http://www.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/en/ru/ru083en.pdf>>

Specialioji literatūra:

(i) Spausdintiniai šaltiniai:

1. ADAMS, J. N.; HICKEY, J. B.; JONES, K. P. *Franchising*. 5th Edition. Haywards Heath: Tottel, 2006.
2. AMBRASIENĖ, D. *et. al. Civilinė teisė. Prievolių teisė: vadovėlis*. 4-oji laida. Vilnius: Lietuvos teisės universiteto Leidybos centras, 2009.
3. CHAVANNE, A. *Droit de la propriete industrielle*. Paris: Dalloz, 1993.
4. COLLINS, C. R., FRANCIS, H. W. *Cases and Materials on Patent Law: including Trade Secrets, Copyrights, Trademarks*. 5th Edition. USA: West Group, 2002.
5. DESFORGES, CH. D. *The Commercial Exploitation of Intellectual Property Rights by Licensing*. London: Hawksmere, 2001.
6. GAMET-POL, F. *Franchise Agreements within the European Community*. New York: Transnational Publishers, 1997.
7. HERO, M. *International Franchising: A Practitioner's Guide*. London: Globe Law and Business Publishing Ltd, 2010.
8. HESSELNIK, M. W. *et. al. Principles of European Law on Commercial Agency, Franchise and Distribution Contracts*. Oxford: Oxford University Press, 2006.
9. KASPERAVIČIUS, P.; ULOZAS, R. V. *Intelektinė nuosavybė*. Šiauliai: VŠĮ Šiaulių universiteto leidykla, 2007.
10. KOTABE, M., HELSEN, K. *The Sage handbook of international marketing*. London, Sage Publications Ltd., 2009.
11. MENDELSON, M. *Franchising Law*. Richmond: Richmond Law & Tax Ltd, 2004.
12. MIKELĖNAS, V. *Sutarčių teisė. Bendrieji sutarčių teisės klausimai: lyginamoji studija*. Vilnius: Justitia, 1996.

13. MIKELĖNAS, V., et al. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras*. Šeštoji knyga. Prievolių teisė (I). Vilnius: Justitia, 2001.
14. MIKELĖNAS, V.; VILEITA, A.; ir TAMINSKAS, A. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras*. Pirmoji knyga. Bendrosios nuostatos. Vilnius: Justitia, 2001.
15. MIKELĖNAS, V. *Prievolių teisė. Pirmoji dalis*. Vilnius: Justitia, 2002.
16. MIZARAS, V. *Autorių teisė*. Monografija. I tomas. Vilnius: Justitia, 2008.
17. MIZARAS, V. *Autorių teisė*. Monografija. II tomas. Vilnius: Justitia, 2009.
18. NOVIKOVIENĖ, L. *In Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas: pirmieji dešimt galiojimo metų*. Mokslo studija. (Moksl. Red. Sagatys, G.) Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2013.
19. PAGENBERG, J.; GEISLER, B. *License Agreements: Patents, Utility Models, Know-how, Computer Software*. 3th Edition. Berlin: Heymann, 1991.
20. POLTORAK, A. I.; LERNER, P. J. *Essentials of licensing intellectual property*. New Jersey: John Wiley and Sons Inc., 2004.
21. ŪSONIENĖ, J. *Autorių teisių perdavimo ypatybės*. Monografija. Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2008.
22. VAITKEVIČIŪTĖ, V. *Tarptautinių žodžių žodynas*. Ketvirtas pataisytas ir papildytas leidimas. Vilnius: Žodynas, 2007.
23. VILEITA, A., et al. *Civilinė teisė. Bendroji dalis: vadovėlis*. Vilnius: Justitia, 2009.
24. WILKOF, N. J. *Trademark Licencing*. London: Sweet & Maxwell, 2005.

(ii) Straipsniai:

1. ŪSONIENĖ, J. Autorinių sutarčių dalykas. Autorių teisių sutartinio perdavimo ypatumai. *Jurisprudencija*, 2005 m. T. 77 (69); 82-90.

(iii) Disertacijos:

1. ŽELVYS, A. *Teisių į prekių ženklus licencijavimo probleminiai aspektai: daktaro disertacija*. Socialiniai mokslai, teisė (01S). Vilnius, Vilniaus universitetas, 2011.

(iv) Elektroniniai dokumentai:

1. ABELL, P. M. *The Regulation of Franchising in the European Union* [interaktyvus]. London: Queen Mary, University of London, 2011. [žiūrėta 2017 m. vasario 7 d.]. Prieiga per internetą: <<https://qmro.qmul.ac.uk/jspui/handle/123456789/2326>>
2. Fact Sheet: *Commercialising IP Licence Agreements* [Interaktyvus]. The European IPR Helpdesk, 2015. p. 9 [žiūrėta 2017 m. kovo 5 d.]. prieiga per internetą: <<https://www.iprhelphdesk.eu/sites/default/files/newsdocuments/Fact-Sheet-Commercialising-IP-Licence-Agreements.pdf>>
3. *International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT) Model Franchise Disclosure Law* [interaktyvus, žiūrėta 2017 m. vasario 5 d.]. prieiga per internetą: <<http://www.unidroit.org/instruments/franchising/model-law>>
4. KELLY, E. A. *Effective Contracting in Software Licensing* [interaktyvus]. University of New Brunswick Law Journal, Vol. 48. p. 275-283 [žiūrėta 2017 m. kovo 13 d.]. Prieiga per internetą: <http://heinonline.org/HOL/Page?handle=hein.journals/unblj48&div=17&start_page=275&collection=journals&set_as_cursor=0&men_tab=srchresults>
5. MANDERIEUX, L. *Secured Transactions as a Tool for Better Use of Intellectual Property Rights and of Intellectual Property Licensing (including Patent Licensing)* [Interaktyvus]. Uniform Law Review. Vol. 15, 2010. p. 447 - 457. [Žiūrėta 2017 m. vasario 9 d.]. Prieiga per internetą: <http://heinonline.org/HOL/Page?handle=hein.journals/droit2010&div=29&start_page=447&collection=intyb&set_as_cursor=0&men_tab=srchresults#>
6. RAMANAUSKAS, G., KRUKONYTĖ, V. Franšizės naudotojo teisių gynimo problemos Lietuvoje: apsauga nuo neteisėto žymens ar prekių ženklo naudojimo [interaktyvus]. Juristas, 2010, Nr. 10, p. 11-15 [žiūrėta 2017 m. sausio 10 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.buhalteris.lt/get.php?f.306904>>
7. SHERMAN, A. J. *Franchising & Licensing: Two Powerful Ways to Grow Your Business in Any Economy* [interaktyvus]. 3th Edition. New York: Amacom, 2003. [žiūrėta 2017 m. vasario 2 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.boostem.org/pdf/BUSINESS/Franchising_Licensing.pdf>
8. SMITH, G. P.; PARR, R. L. *Intellectual Property: Valuation, Exploitation and Infringement Damages* [interaktyvus]. New Jersey: John Wiley & Sons. 2005. [žiūrėta 2017 m. vasario 22 d.]. Prieiga per internetą: <<http://s1.downloadmienphi.net/file/downloadfile4/206/1391170.pdf>>

9. The European Code of Ethics for Franchising [interaktyvus, žiūrėta 2017 m. vasario 5 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.eff-franchise.com/Data/Code%20of%20Ethics2.pdf>>
10. WEINMANN, C. Trademark Licensors and Product Liability Claims – a European Perspective [interaktyvus]. The Trademark Reporter. Vol. 95 No. 6. p. 1394-1414. [Žiūrėta 2017 m. kovo 20 d.]. Prieiga per internetą <http://www.inta.org/TMR/Documents/Volume%2095/vol95_no6_a10.pdf>

(v) Interaktyvios nuorodos:

1. The World Franchise Council [interaktyvus, žiūrėta 2017 m. vasario 4 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.worldfranchisecouncil.net/members.html>>
2. European Franchise Federation [interaktyvus, žiūrėta 2017 m. vasario 4 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.eff-franchise.com/Members.aspx?pid=44>>

Teismų sprendimai:

1. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2000 m. liepos 5 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 214¹⁰ straipsnio 1 dalies atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ konstatuojamosios dalies II dalies 1 punktas. *Valstybės Žinios*, 2000, Nr. 56-1669.
2. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2006 m. sausio 10 d. sprendimas *Skov Æg v. Bilka Lavprisvarehus A/S*, C-402/03, ECLI:EU:C:2006:6.
3. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2003 m. kovo 5 d. sprendimas *Unilever NV v. Office for Harmonisation in the Internal Market, T-194/01*. ECLI:EU:T:2003:53.
4. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2011 m. kovo 28 d. nutartis civilinėje byloje Ž. B. v. UAB „JG Property developments“, Nr. 3K-3-137/2011, kat. 28.
5. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2010 m. lapkričio 17 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Airidvika“ v. D. M. ir kt., bylos Nr. 3K-3-157/2013, kat. 99.11.
6. Vilniaus apygardos administracinio teismo 2008 m. spalio 16 d. sprendimas administracinėje byloje pagal pareiškėjų Valentino Fashion Group S.p.A., akcinės prekybos bendrovės (APB) „Apranga“ bei UAB „JCDecaux Lietuva“ skundus

atsakovei Valstybinei tabako ir alkoholio kontrolės tarnybai prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės dėl nutarimų panaikinimo, Nr. I-3728-121/2008, kat. 20,61.

7. Lordų rūmų 2001 m. balandžio 4 d. sprendimas byloje *Scandecor Developments AB v. Scandecor Marketing AV and Others and One Other Action*, Nr. UKHL 21 [interaktyvus, žiūrėta 2017 m. kovo 10 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.publications.parliament.uk/pa/ld200001/ldjudgmt/jd010404/scande-1.htm>>

SANTRAUKA

Franšizės ir licencinių sutarčių tarpusavio santykio ypatumai

Šiandieninėje komercinėje apyvartoje plačiai paplitusios dvi savarankiškos komercinių sutarčių rūšys – franšizės ir licencinės sutartys. Dėl franšizės ir licencinių sutarčių teisinio reglamentavimo asimetrijos, licencines sutartis iš esmės paliekant savireguliacijai, praktikoje susiklostantys šalių interesus tenkinantys tarpusavio santykiai gali reikšmingai priartėti prie franšizės sutartims būdingų šalių sutartinių įsipareigojimų pobūdžio. Tačiau nei teisės doktrinoje, nei teismų praktikoje šiai dienai aiškios takoskyros tarp minėtų komercinio bendradarbiavimo formų nėra pateikta. Dėl to magistro darbe tiriamas ir analizuojamas franšizės ir licencinių sutarčių tarpusavio santykis, išskiriami bei įvardinami pagrindiniai panašumai ir skirtumai, taip pat akcentuojama sutarčių atribojimo svarba.

Pirmojoje magistro darbo dalyje aptariama franšizės ir licencinių sutarčių samprata, taip pat išskiriami charakteringiausi sutarčių požymiai. Antrojoje dalyje pagrindinį dėmesį skiriant sutarčių dalyko, esminių sąlygų analizei, taip pat tiriant išimtinai franšizės sutartims būdingų šalių sutartinių įsipareigojimų santykį su licencinėmis sutartimis sukurtamų šalių tarpusavio santykių pobūdžiu ir juos sąlygojančiais veiksniais, vertinamas franšizės ir licencinių sutarčių tarpusavio ryšys, taip padarant išvadą, kad būtent prekių ženklų licencijavimo atvejais tarp šalių susiklostę teisiniai santykiai savo prigimtimi tampa artimiausiais franšizės sutarčių esmei. Trečiojoje darbo dalyje vertinama kokių aplinkybių visuma gali sąlygoti prekių ženklo licencinės sutarties kvalifikavimą franšizės sutartimi. Tuo tarpu ketvirtojoje dalyje analizuojama ar Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse reglamentuojamos franšizės sutarčių pasekmės yra būdingos ir prekių ženklų licencinėms sutartims.

Vis dėlto, nors kai kurie tarp šalių susiklostę santykiai tiek franšizės, tiek ir licencinių sutarčių atveju gali sukelti analogiškas pasekmes, sutarčių atribojimas labai svarbus sprendžiant šalių tarpusavio atsakomybės klausimus. Kadangi dėl specifinio sutartinių įsipareigojimų pobūdžio teisių turėtojo prisiimamos rizikos laipsnis yra daug didesnis už licenciaro, teisių naudotojas yra kur kas palankesnėje padėtyje ginant savo pažeistas teises nei licenciatas.

SUMMARY

Features of Interrelationship between Franchising and Licensing Agreements

In today's widespread commercial circulation there are two independent types of commercial agreements – the franchise and licensing agreements. Because of the asymmetry of legal regulation of franchise and license agreements, basically leaving the license agreements for self-regulation, relations between the parties evolving in practice, can become significantly close to nature of the parties contractual commitments under franchise agreements. However, to this date, neither the legal doctrine or case law does not give a clear divide between those forms of commercial cooperation. Therefore the reciprocal relation between the franchise and licensing agreements is studied and analyzed in this master's thesis. Also the main similarities and differences of the franchise and licensing agreements are excluded and described, emphasized the agreements' delimitation importance.

In the first part of master's thesis the concept of franchise and license agreements is discussed. Also, the most characteristic features of the agreements are excluded in the first part of master's thesis. In the second part of master's thesis, focusing on the subject of the contracts and analysis of the essential conditions, as well as investigating the relation between parties' contractual obligations, which are inherent exclusively for the franchise agreements and nature of the parties' relations, created by the licensing agreements, and the factors influencing them, the interrelation between franchise and licensing agreements is assessed, thereby making the conclusion, that in trademark licensing cases, legal relationship between the parties becomes the closest to the franchise agreement by its nature. In the third part of master's thesis, it is assessed which series of factors may cause the trade mark license agreement being classified as the franchise agreement. Meanwhile, the fourth part analyzes if the consequences of franchise agreements, regulated in the Civil Code of the Republic of Lithuania are inherent to trademark licensing agreements.

The main conclusion oh the master's thesis is considered that although some of the relations, between the parties of both franchise and licensing agreements, can lead to similar consequences, however the dissociation of those agreements is very important dealing with liability issues between the parties. Whereas, due to specific nature of the contractual obligations, the degree of risk, taken by the franchisor is much higher than the

degree of the risk taken by the licensor, the franchisee has a much favorable position to defend their violated rights than the licensee.